

Master in de journalistiek

De opiniepagina's van De Standaard

Een onderzoek naar diversiteit en het proces van samenstelling

Masterproef aangeboden door

Annelies LEYS

tot het behalen van de graad van
Master in de Journalistiek

Promotor: Prof. Dr. Hedwig DE SMAELE

Academiejaar 2017-2018

KU LEUVEN

Code of conduct

- **Code of conduct voor geloofwaardig auteurschap**
 - **Correct verwijzen naar bronnen houdt in:**
 - dat ik als auteur transparant ben over mijn bronnen, zodat de lezer op elk moment correct kan inschatten welke de bron is van wat beweerd wordt;
 - dat ik als auteur geen relevante informatie waarover ik beschik en die een ander licht zou kunnen werpen op de geboden interpretatie of ontwikkelde redenering bewust weglaat;
 - dat ik als auteur duidelijk aangeef welke relevante interpretaties ik niet in rekening heb gebracht en waarom dat is gebeurd;
 - dat ik als auteur waarheidsgetrouw weergeef wat ik heb geobserveerd;
 - dat ik als auteur op de hoogte blijf van evoluties in manieren van verwijzen en het weergeven van referenties en een bibliografie.

Ik bevestig dat ik deze *code of conduct* heb nageleefd bij het schrijven van deze masterproef.

Naam: Annelies Leys

Datum: 25 mei 2018

Handtekening:

Voorwoord

Als eerste wil ik mijn promotor, Prof. Dr. Hedwig de Smaele, bedanken. Zij stond steeds klaar om snel een antwoord te geven op mijn vele vragen. Daarnaast wil ik ook mijn ouders en mijn vriend bedanken om me heel mijn studieperiode te steunen. Ten slotte bedank ik graag mijn medestudenten voor de steun en de vele mooie momenten van het afgelopen jaar.

Persartikel

Mannen schrijven drie keer meer opiniestukken in De Standaard dan vrouwen

74% van de auteurs die opiniestukken schrijven voor De Standaard, zijn mannen. Dat wijst onderzoek van de KU Leuven uit. Annelies Leys, studente journalistiek, bestudeerde de diversiteit in de opinierubriek van De Standaard in haar masterproef. Zij kwam tot de conclusie dat er van diversiteit weinig sprake is.

De opinierubriek is een veelgelezen onderdeel van de krant omdat daar de gemiddelde Vlaming aan het woord komt. Het is voor de lezer van de krant de plek bij uitstek om zijn mening te uiten en de opinies van anderen te leren kennen. Dat is ook bij De Standaard het geval.

Leys onderzocht voor haar masterproef de diversiteit in de opinierubriek ‘Opinie & analyse’ van De Standaard. Ze bestudeerde een acht weken lange periode van 16 oktober tot 10 december 2017. De studente onderzocht hoe de opinierubriek opgesteld wordt, wie opiniestukken schrijft en waarover die gaan. Uit haar onderzoek blijkt dat heel vaak hetzelfde type auteurs zijn mening uit in de krant, namelijk blanke academische mannen. De inhoud en thema’s van de opiniEPagina’s van De Standaard blijken wel redelijk divers. De opiniestukken in de onderzochte

perioden gingen vooral over politiek, economie en maatschappelijke zaken, zoals seksuele intimidatie.

Blanke, academische mannen

“De opinierubriek wordt gedomineerd door blanke, academische mannen”, schrijft Leys. Uit de cijfers van het onderzoek blijkt, dat mannelijke auteurs maar liefst drie keer meer in de opinierubriek verschijnen dan vrouwen. Volgens de opinieverantwoordelijken van De Standaard, die Leys interviewde, heeft dat te maken met initiatief. “Vrouwen zijn onzekerder en durven veel minder schrijven dan mannen, mannen daarentegen twijfelen niet”, aldus Anni Van Landeghem, chef opinie van De Standaard.

Wanneer het gaat over etniciteit, zijn de cijfers nog dramatischer. Nog geen vier procent van alle auteurs behoort tot een etnisch-culturele minderheid. Hans Cot-

tyn, opinieverantwoordelijke bij De Standaard, zegt in een interview in de masterproef dat de mensen die stukken schrijven voor zijn rubriek, passen in het beeld van de typische De Standaard-lezer. Dat zijn volgens hem vooral blanke, academische mannen.

Uit het onderzoek blijkt ook dat veel van de auteurs dezelfde functie uitoefenen. De helft van de auteurs van de opiniestukken in De Standaard zijn journalisten (26%) en academici (35%). Mensen die deze beroepen uitoefenen hebben volgens Anni Van Landeghem, mede-opinieverantwoordelijke van De Standaard, namelijk de meeste tijd om voor de krant te schrijven. Het zijn ook net die beroepen, die meer door mannen worden uitgeoefend dan vrouwen. Dat is volgens Van Landeghem deels de verklaring voor de beperkte hoeveelheid vrouwelijke auteurs.

Diverse thema's

De thema's waar de opiniestukken over gaan, zijn vrij divers. De meeste stukken hebben het over politiek, economie of over zaken die mensen persoonlijk en de maatschappij aanbelangen. Dat er veel economische en maatschappelijk relevante opiniestukken in de onderzochte periode geschreven werden, is volgens de

onderzoekster logisch. “De crisis in Catalonië en de #metoo-affaire vonden plaats in de onderzochte periode. Dat waren spraakmakende onderwerpen die heel wat opiniestukken opleverden”, aldus de studente.

De chefs opinie van De Standaard vinden het volgens het onderzoek belangrijk om een goede mix te bewaren tussen allerlei thema's. Wel vindt Cottyn dat er naar de krant in zijn geheel moet gekeken worden om uitspraken te kunnen doen over diversiteit. “Het is niet eerlijk als je naar de opiniEPagina's als eiland kijkt. Er is een constante wisselwerking tussen de redactionele pagina's en de opinierubriek.”

Vlot geschreven en goed geargumentEerd

Uit het onderzoek blijkt dat er dagelijks een groot aantal opiniestukken ingezonden wordt. Die stukken passen niet allemaal op de pagina's, waardoor selectie noodzakelijk is. Belangrijk voor de twee chefs opinie zijn: de naam van de auteur, kwaliteit van de pen en de onderbouwing van argumenten. Zijn de teksten toch niet goed geschreven of voldoen ze niet aan de vormvereisten van de krant, dan worden de teksten nog bewerkt. Vooral aan vorm en lengte wordt gesleuteld.

Inhoud

Code of conduct	3
Voorwoord	4
Persartikel	5
Lijst met tabellen en figuren	9
Inleiding	11
1. Literatuuroverzicht	13
1.1. Opiniepagina's	13
1.1.1. Reactie of interactie	15
1.1.2. Subjectiviteit	16
1.1.3. Marktplaats of democratie	16
1.1.3.1. Marktplaats	16
1.1.3.2. Democratie.....	17
1.1.3.3. Verschil Verenigd Koninkrijk en Denemarken	19
1.1.4. Besluit	19
1.2. Wie schrijft opiniestukken?.....	20
1.2.1. Diversiteit.....	20
1.2.2. Blanke academische mannen	21
1.2.2.1. Vrouwen in het nieuws	21
1.2.2.2. Vrouwen op opinie	22
1.2.3. Besluit	23
1.3. Selectiecriteria.....	23
1.3.1. Vier criteria bij selectie.....	24
1.3.1.1. Relevantie criterium	24
1.3.1.2. Kortheidscriterium.....	24
1.3.1.3. Entertainmentscriterium	24
1.3.1.4. Autoriteitscriterium	24
1.3.2. Besluit	25
2. Onderzoeksdoel	27
2.1. Onderzoeksvragen.....	27
2.2. Relevantie.....	27
3. Methodologie.....	29
3.1. Onderzoeksubject.....	29

3.2.	Onderzoeksmethodes	29
3.3.	Kwantitatieve inhoudsanalyse	30
3.3.1.	Dataverzameling	30
3.3.1.1.	Afbakening	30
3.3.1.2.	Steekproef	31
3.3.2.	Meetinstrument	31
3.3.2.1.	Variabelen	31
3.3.2.2.	Intercodeurbetrouwbaarheid	36
3.3.3.	Verwerking en analyse	37
3.4.	Diepte-interview	37
3.4.1.	Dataverzameling	37
3.4.2.	Meetinstrument	37
3.4.3.	Verwerking en analyse	38
4.	Resultaten	39
4.1.	Auteurs	39
4.1.1.	Verbondenheid	39
4.1.2.	Geslacht	42
4.1.3.	Etniciteit	43
4.1.4.	Functie	44
4.1.5.	Besluit	49
4.2.	Inhoud opiniestukken	51
4.2.1.	Verschillende thema's	51
4.2.2.	Standpunt	58
4.2.3.	Nieuwslink	61
4.2.4.	Opinielink	62
4.2.5.	Besluit	62
4.3.	Redactioneel beleid	64
4.3.1.	Redactievergadering	64
4.3.2.	Gastauteurs	65
4.3.3.	Vaste columnisten	66
4.3.4.	Bewerking	68
4.3.5.	Besluit	68
	Discussie	71

Conclusie.....	75
Referentielijst.....	77
Bijlagen.....	79
Bijlage 1: codeboek.....	79
Bijlage 2: tabellen.....	83
Bijlage 3: vragenlijst diepte-interview.....	97
Bijlage 4: uitgeschreven diepte-interview.....	105

Lijst met tabellen en figuren

Tabel 1 Frequentietabel verbondenheid aan De Standaard (N = 304).....	39
Tabel 2 Kruistabel verbondenheid auteur en rubriek opiniestuk (N = 133).....	40
Tabel 3 Kruistabel verbondenheid auteur en omvang opiniestuk (N = 304).....	41
Tabel 4 Kruistabel verbondenheid auteur en geslacht auteur (N = 304).....	42
Tabel 5 Kruistabel verbondenheid auteur en etniciteit auteur (N = 303).....	44
Tabel 6 Kruistabel functie auteur en verbondenheid auteur (N = 295).....	44
Tabel 7 Frequentietabel verbondenheid universiteit (N = 104).....	46
Tabel 8 Frequentietabel onderwerp opiniestuk en thema politiek (N = 37).....	52
Tabel 9 Frequentietabel onderwerp opiniestuk en thema mens en maatschappij (N = 34).....	53
Tabel 10 Frequentietabel onderwerp opiniestuk en thema economie, financiën en arbeid (N = 48).....	54
Tabel 11 Kruistabel thema opiniestuk en geslacht auteur (N = 304).....	56
Tabel 12 Kruistabel thema opiniestuk en verbondenheid auteur (N = 304).....	58
Tabel 13 Kruistabel standpunt en verbondenheid auteur (N = 304).....	60
Tabel 14 Frequentietabel nieuwslink (N = 304).....	61
Tabel 15 Frequentietabel opinielink (N = 304).....	62
Figuur 1 Taartdiagram geslacht auteur (N = 304).....	42
Figuur 2 Taartdiagram etniciteit auteur (N = 303).....	43
Figuur 3 Taartdiagram verbondenheid universiteit (N = 104).....	47
Figuur 4 Taartdiagram journalist verbonden aan De Standaard (N = 79).....	48
Figuur 5 Taartdiagram thema opiniestuk (N = 304).....	51
Figuur 6 Staafdiagram standpunt opiniestuk (N = 304).....	59

Inleiding

Krantenredacties streven naar het ideaal van objectiviteit. Daardoor mogen nieuwsartikels enkel feiten bevatten en geen subjectieve meningen of waardeoordelen. Toch mag een krant ook meningen publiceren, maar enkel wanneer ze een duidelijke scheiding aangeeft tussen feiten en opinie (De Swert & Hooghe, 2007). De plek bij uitstek daarvoor in de krant is de opinierubriek. Journalisten en lezers van de krant kunnen op die opiniEPagina's hun mening uiten en de mening van andere mensen lezen. Op die manier wordt de opinierubriek een plek voor publiek debat.

Hoewel de opinierubriek een populair deel van de krant is, is er in Vlaanderen nog niet heel veel onderzoek naar gevoerd. Voor zover we weten, onderzochten enkel Raeymaeckers (2005) en Declercq (2017) de Vlaamse opinierubrieken. Ander onderzoek over opiniEPagina's gaat vooral over Amerikaanse of Angelsaksische kranten of over kranten uit nog andere landen zoals Zuid-Afrika of Denemarken (Harp et al., 2014; Crawford, 2009; Serino, 2010; Wahl-Jorgensen, 2004).

Declercq (2017) onderzocht in haar masterproef de opiniEPagina's van De Morgen. Zij was de eerste die onderzoek deed naar de samenstelling van de opinierubriek van een Vlaamse krant. Wij willen met ons onderzoek die lacune verder dichten door de opinierubriek 'Opinie & analyse' van De Standaard te onderzoeken. Naast De Morgen en De Standaard heeft enkel nog de financieel-economische kwaliteitskrant De Tijd een opinierubriek met alle soorten opinieartikels.

Met dit onderzoek trachten we een antwoord te formuleren op twee hoofdonderzoeksvragen. De eerste polst naar de diversiteit op de opiniEPagina's wat betreft de auteurs en de inhoud van de opiniestukken. De tweede hoofdonderzoeksvraag peilt naar de samenstelling van de opiniEPagina's.

Dat een opinierubriek een plek kan vormen voor publiek debat, vermeldden we reeds. Een debat kan echter enkel publiek zijn, wanneer zo veel mogelijk stemmen aan bod komen. We merken echter dat niet iedereen evenveel kans heeft om op de opiniEPagina's te verschijnen. Daarom is het interessant om te onderzoeken hoe divers de auteurs van opiniestukken zijn. Daarnaast onderzochten we ook hoe divers de inhoud van de opiniestukken is. Om de diversiteit in de opinierubriek te onderzoeken, maken we gebruik van een kwantitatieve inhoudsanalyse. We analyseerden de opinierubriek van De Standaard gedurende een periode van acht weken.

Om te weten te komen hoe de opiniEPagina's samengesteld worden, namen we een diepte-interview af met de twee opinieverantwoordelijken van De Standaard. Op die manier krijgen we onder andere een beeld van hun werkwijze om opiniestukken te selecteren en te bewerken.

In het eerste deel geven we een literatuuroverzicht over opiniEPagina's. Daarin leggen we uit wat opiniEPagina's precies zijn, wie opiniestukken schrijven en hoe de selectie van de opiniestukken gebeurt. Daarna gaan we dieper in op het onderzoeksdoel van deze masterproef en de gebruikte methodes. Vervolgens presenteren we de verworven resultaten van de kwantitatieve inhoudsanalyse en het diepte-interview. In de discussie koppelen we die resultaten terug naar eerder gevoerd onderzoek. Ten slotte volgt de conclusie. Daar vatten we de belangrijkste resultaten samen en wijzen we op de beperkingen van het onderzoek.

1. Literatuuroverzicht

Over opiniepagina's werd al heel wat geschreven, vooral over Amerikaanse en Angelsaksische kranten, maar ook over onder andere Deense en Vlaamse kranten (Harp et al., 2014; Crawford, 2009; Serino, 2010; Wahl-Jorgensen, 2004; Raeymaeckers, 2005). De onderzoeken focusten zich vooral op de functie van de opiniepagina's, de auteurs van de opiniestukken en de selectiecriteria voor opiniestukken. Dat zijn dan ook de drie grote delen uit ons literatuuroverzicht. Eerst kijken we naar wat opiniepagina's precies zijn en waarvoor ze staan binnen een krant. Ten tweede beschrijven we wie opiniestukken schreef voor de opiniepagina's uit vorige onderzoeken. We leggen de nadruk op diversiteit, wat betreft het geslacht van de auteur en de verbondenheid met de krant. Ten slotte lijsten we de belangrijkste selectiecriteria op die verschillende kranten gebruiken om opiniestukken te selecteren.

1.1. Opiniepagina's

Een opinierubriek vinden we in heel wat kranten terug. Als gevolg daarvan is er dus heel wat onderzoek naar gedaan. Onderzoek naar opiniepagina's van onder andere Amerikaanse, Britse, Deense, Portugese kranten, bespreken we in deze masterproef. Voordat we het onderzoek over de opiniepagina's kunnen aanvatten, kijken we eerst naar wat opiniepagina's precies zijn.

Onderzoekster Karin Wahl-Jorgensen beschreef de opinierubriek als de enige plaats in de krant waar de gewone mens, dus ook de niet-journalist, zijn mening kan uiten door lezersbrieven of opiniestukken te schrijven. Om die reden wordt de opinierubriek vaak gezien als een belangrijke plek voor publiek debat. (2004, p. 60; 1999, p. 54). Ook de Portugese onderzoekster Torres da Silva (2012) bevestigt dat: "Letters-to-the-editor in newspapers make it possible for readers to comment and express their opinions on several issues of collective interest and, therefore, can be understood as a mode of public communication and debate, given its democratic purpose." (2012, p. 250)

Ook Day en Golan (2005) leggen uit dat het de bedoeling is van de opinierubriek om meerdere ideeën en meningen aan het woord te laten om zo publiek debat aan te zwengelen (p. 62). Ciofalo en Traverso (1994) voegen daaraan toe dat de opinierubriek een grotere mogelijkheid biedt om nieuwe ideeën en inzichten in de kijker te zetten van auteurs die niet met de krant verbonden zijn (p. 53).

Wat de opinierubriek typeert, is dat iedereen er in principe zijn mening kan uiten en op de pagina kan verschijnen. “The op-ed page is ‘the only place in the newspaper where “they” [the people] can speak to us””, legt Wahl-Jorgensen uit aan de hand van een interview met een redacteur van een Amerikaanse krant (1999, p. 58). Uit onderzoek nog van Wahl-Jorgensen blijkt, dat journalisten het belangrijk vinden om een kwaliteitsvol forum aan te bieden waar hun lezers hun mening kunnen uiten. Ze willen daarmee debat stimuleren en een breed aanbod van meningen aanbrengen (2004, p. 62). De Vlaamse journalisten die Raeymaeckers (2005) interviewde, verklaren ook dat ze zo veel mogelijke verschillende meningen willen laten horen. (p. 203).

De opinierubriek heeft verschillende functies. Torres da Silva (2012) somt er vier op. Ten eerste wakkeren de opiniepagina’s publiek debat aan. Ten tweede worden de burgers door de opiniepagina’s aangemoedigd om meer betrokken te zijn bij het openbare leven. Ten derde kunnen lezers door de opinierubriek in dialoog gaan met de krant. Ten slotte wordt het publiek een plek aangeboden waar het zijn mening kan uiten over zijn overheid. (p. 251)

Raeymaeckers (2005) beschouwt de opinierubriek van een krant als een “feedbackmogelijkheid” voor lezers (p. 199). Zij kunnen reageren op een nieuwsfeit of issue door een opiniestuk of lezersbrief te schrijven. “Letters to the editor reflect the public’s opinion on all kinds of political, social and even personal problems and topics. They constitute one of the few feedback opportunities for the ordinary citizen in the daily and weekly press (Schultz, 2000; Antoine, 2000).” (2005, p. 201)

Raeymaeckers (2005) somt drie functies op, waarvan enkel de eerste overeenkomt met die van Torres de Silva. Ze definieert de opinierubriek als “a means of dialogue, as an instrument for understanding the public’s preoccupations, for keeping in touch with the world and evaluating their editorial policies” (p. 206-207). De eerste functie van Raeymaeckers is dezelfde als die van Torres de Silva wat betreft het aangaan van dialoog. De andere twee zijn nieuw. Volgens Raeymaeckers kan de krant de opiniepagina’s inzetten om te weten waar haar publiek mee bezig is. Daarnaast helpt de opinierubriek de krant door contact te houden met de lezers en de vinger aan de pols te houden van de appreciatie van de lezer voor de krant.

De opinierubriek is een belangrijk deel van de krant omdat het zeer veel gelezen wordt, vooral lezersbrieven blijken populair. “Readership research shows that in all newspapers

that carry them, the letters to the editor are widely read and highly valued.” (Raeymaeckers, 2005, p. 200) Ook Wahl-Jorgensen (1999) ondervond dat de opinierubriek bij Amerikaanse kranten zeer veel gelezen wordt. Ze verklaart waarom:

Readership surveys show that the letters section is the best read feature of the op-ed page and one of the most popular items in the newspaper. Half of the newspaper audience reads the letters page every day, whether it be to recognize the names and writing of friends and family, or to tune into the opinion of voices of authority, speaking up in national newspapers such as the New York Times and the Washington Post. (p. 53)

1.1.1. Reactie of interactie

Dat een van de belangrijkste functies van de opinierubriek dialoog creëren is, bespreken we al. Toch moeten we de vraag stellen of er wel echt sprake is van dialoog op de opiniepagina's.

Wahl-Jorgensen (1999) beschrijft de opinierubriek als een plaats waar burgers vrij en als gelijken kunnen discussiëren over bepaalde issues. Volgens haar is er dus sprake van interactie in plaats van reactie: “the letters section, when viewed through this lens, is not just the site of re-action, but inter-action. It is not merely a soapbox for monologue, but a roundtable for dialogue”. (p. 54)

Raeymaeckers (2005) daarentegen is ervan overtuigd dat er geen dialoog plaatsvindt in de opinierubriek. Volgens haar zijn de opiniepagina's niet interactief en worden enkel de tegengestelde stukken naast elkaar geplaatst.

It has been claimed that letters sections promote interactivity between reader and editor, that they contribute to the public debate by offering a site for exchanging information and opinions; indeed, that they are a form of ‘interaction’, rather than ‘reaction’. However, in the light of reality this hardly proves to be the case. The letters to the editor section is usually little more than a site where the pros and cons of some issue are merely juxtaposed. (Raeymaeckers, 2005, p. 203)

Raeymaeckers (2005) voegt daar nog aan toe dat de opinierubriek niet leidt tot debat omdat slechts individuele argumenten tegenover elkaar geplaatst worden. “The readers’ letters are individual responses from an isolated position, rather than components of some interactive process” (p. 218).

1.1.2. Subjectiviteit

Uniek aan de opiniepagina's is dat het de enige plek is in de krant waar niet naar objectiviteit gestreefd moet worden. Dat legt Wahl-Jorgensen uit: "They are the only pages of the paper where the ideal of objectivity does not apply: they allow for the expression of opinion, often guided by the political leanings of the newspaper." (2004, p. 59)

Voor de rest van de krant geldt het objectiviteitsideaal. De Swert en Hooghe (2007) leggen uit dat vanaf de jaren dertig van de twintigste eeuw objectiviteit aan belang won in het journalistieke vak. "Journalisten streven vanaf die periode duidelijk naar een meer objectieve weergave van de realiteit. Streven naar objectiviteit wordt een belangrijke beroepsnorm." (2007, p. 102) Toch belet dat ideaal niet dat kranten of redacteuren een eigen mening mogen hebben. Er moet alleen rekening mee gehouden worden dat wanneer een journalist een mening uit, "er een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen een zo objectief mogelijk feitenrelaas en de noodzakelijkerwijs subjectieve duiding bij die feiten." (p. 103)

1.1.3. Marktplaats of democratie

Waar veel auteurs het niet over eens zijn, is het doel van de opinierubriek. Enerzijds verklaren ze dat de opinierubriek bestaat om een democratisch debat aan te wakkeren (Wahl-Jorgensen, 2002, p. 69; Raeymaeckers, 2005, p. 202), terwijl ze anderzijds eerder geloven in het nut van de opiniepagina's voor het economische succes van de krant (Wahl-Jorgensen, 1999, p. 54; Wahl-Jorgensen, 2004, p. 60; Raeymaeckers, 2005, p. 207). Volgens sommige auteurs gaan die twee functies samen. Hieronder een overzicht van de twee functies.

1.1.3.1. Marktplaats

"The newspaper industry sees its product as a commodity, rather than primarily as the site of a public conversation", legt Wahl-Jorgensen uit (1999, p. 58). Hogere verkoopcijfers zijn met andere woorden voor sommige kranten belangrijker dan een plaats creëren waar publiek debat kan ontstaan.

Wahl-Jorgensen verduidelijkt dat gegeven door het gebruik van de metafoor "een marktplaats van ideeën". Dat model benadrukt de concurrentie tussen ideeën onderling in plaats van het aangaan van een debat (1999, p. 54). Die visie maakt van ideeën een koopwaar: "By appropriating the figure of the market, this metaphor rhetorically turns ideas into tangible and distinct commodities, and communication into commerce." (Wahl-Jorgensen, 1999, p. 55)

We zagen al dat de opinierubriek een populair deel van de krant is (zie 1.1). Wahl-Jorgensen legt een van de redenen uit waarom, aan de hand van een interview met een redacteur van een krant:

“For every letter, there are 100 readers. The letter writers say ‘did you see my letter in the paper today?’ They do their own personal marketing on behalf of the newspaper. It allows each day’s paper to go wider than yesterday’s. So letters to the editor improve circulation. It’s not my job, but it is a marketing tool. It might be a small one, but it works.” (2001, p. 310)

Door die populariteit stijgt de oplage van de krant en krijgt de krant meer advertentie-aanbiedingen, aldus Wahl-Jorgensen. Daarnaast verbetert de opinierubriek de geloofwaardigheid van een krant. De redactie kan namelijk ter verantwoording geroepen worden voor de nieuwshoud door middel van lezersbrieven. (Wahl-Jorgensen, 1999, p. 57)

Raeymaeckers (2005) voegt daar ten slotte nog aan toe dat een krant van de lezersbrieven gebruik maakt om te weten wat er bij de lezers speelt.

The relationship is two-way: ‘the newspaper should occupy itself with what people are occupied with and the following day the people should be occupied with what the paper has been occupied with’ (Paul Daenen, editor-in-chief of *Het Laatste Nieuws*). This means that readers’ letters constitute an assessment as well as a unique form of audience accountability (McQuail, 2003: 198). (Raeymaeckers, 2005, p. 207)

De kranten halen volgens Raeymaeckers ook inspiratie uit de ingezonden lezersbrieven om er journalistieke stukken van te maken. “Their letters can be the starting point of journalistic attention on new topics or new facts.” (Raeymaeckers, 2005, p. 207)

1.1.3.2. Democratie

Naast de marketing-gerichte idee, waar de focus ligt op het maken van winst, is er ook nog de idee van het creëren van een democratische plek voor debat. Daar kan de gewone mens zijn mening uiten over thema’s die hij zelf kiest.

Though newspaper editors need their product to succeed within a marketdriven media system, most also feel a genuine desire for democracy to do its work on the letters page. Charles Towne, op-ed editor of the *Hartford Courant*, argues that the

letters page should provide a place for us to discuss "what we the people really are, what we think about, what we want and need." (Wahl-Jorgensen, 1999, p. 56)

Ook Torres da Silva (2012) ziet die tweedeling in:

This tension affects editors' views on the letters-to-the-editor section: they recognize its democratic potential, as a public forum (and the newspaper's duty and responsibility to provide it), but they also understand it like a "customer service", as a complaints' receiver, which makes the readers happy and may increase the newspaper's economic profit. (Torres da Silva, 2012, p. 251)

Volgens Torres da Silva is de opinierubriek het bewijs dat de krant openstaat voor alternatieve meningen (2012, p. 251). Die meningsuitingen kunnen pas uitmonden tot een degelijk publiek debat, wanneer iedereen die betrokken is aan het debat, kan deelnemen. Om dat te verwezenlijken, is het belangrijk dat hulp geboden wordt aan auteurs die de competenties niet hebben om goede teksten te schrijven. (Wahl-Jorgensen, 2002, p. 78)

Debate cannot flourish unless everyone affected by that debate can participate. Hence, this application . . . points to the need for a proactive effort on behalf of the media to seek out a diversity of voices. More than that, it shows the necessity for providing assistance to those who are usually left out of the debate because they lack the kind of competencies required to gain a voice. (Wahl-Jorgensen, 2002, p. 78)

Daarnaast is de opinierubriek volgens Wahl-Jorgensen (2002) pas democratisch wanneer kranten niet enkel informatie aan hun lezers aanbieden, maar ze de kans geven aan die lezers om zelf nieuws op de journalistieke agenda te zetten.

Beyond offering information, newspapers must also solicit new ideas from citizens. Therefore, letters to the editor selected for publication should not merely address normative concerns as reflected in ongoing stories placed on the agenda by the news organisation itself. They should also allow for members of the public to introduce topics, and open them up to the critical scrutiny of public debate. (Wahl-Jorgensen, 2002, p. 72)

Raeymaeckers gaat daarmee akkoord en stelt dat het de gewone mensen zijn die de inhoud van publiek debat horen te bepalen (2005, p. 202).

1.1.3.3. *Vershil Verenigd Koninkrijk en Denemarken*

Wahl-Jorgensen (2004) voerde een comparatieve studie uit tussen Britse en Deense kranten. Uit dat onderzoek bleek dat de functies van de kranten uit die twee landen zeer uiteenlopend zijn.

In het Verenigd Koninkrijk blijkt de rol van de media in het publieke debat beperkt tot enkel het informeren van burgers: “Members of the public participate by receiving news content, not by contributing to its production. In this vision, citizens read the newspaper, think about its content and perhaps discuss key issues with families and friends.” (Wahl-Jorgensen, 2004, p. 62)

Britse burgers schrijven nauwelijks opiniestukken omdat het debat in Britse kranten eerder weggelegd is voor de elite. Bij de Deense kranten krijgen de gewone burgers meer inspraak. Zo is de Deense burger meer betrokken bij de opinierubriek en schrijft hij meer opiniestukken.

However, the Danish model is built on an entirely different philosophy, based on a belief in public access and participation in terms of both production and reception. That is to say, in this model citizens/ readers do not just read and think about politics, but actually participate directly in its making. . . . “the debate should not just be elitist”. (Wahl-Jorgensen, 2004, p. 63)

1.1.4. Besluit

De opinierubriek in een krant is de enige plek waar gewone mensen hun mening kunnen uiten. Daarom zijn de opiniEPagina's een belangrijke plek in de krant voor het stimuleren van publiek debat. Dat is dan ook een van de belangrijkste functies van de opinierubriek. Waar de onderzoekers het niet over eens zijn, is of de opinierubriek door een redactie eerder gezien wordt als een kans voor winst of als een mogelijkheid tot publiek debat. Er zijn dus enerzijds kranten die de opiniEPagina's gebruiken om de oplage van de krant te doen stijgen, zich geloofwaardiger te laten lijken en zijn lezers beter te leren kennen. Anderzijds zijn er ook redacties die de opiniEPagina's niet enkel zien als een kans om er economisch voordeel uit te halen. Zij willen zo veel mogelijk mensen betrekken bij het publieke debat.

1.2. Wie schrijft opiniestukken?

1.2.1. Diversiteit

Volgens Wahl-Jorgensen (2001) is de opinierubriek bedoeld voor de gewone burger. “The letters section belongs to ‘the people’, and this elusive entity consists of private individuals, the ‘average Joe’, rather than the well-organized activist group.” (2001, p. 311) Harp et al. (2014) voegen daar nog aan toe dat het noodzakelijk is dat een opinierubriek uit verschillende stemmen bestaat: “It is essential that on opinion pages and in commentary writing—where issues about our communities and world are defined and solutions are offered—that a diverse group of voices be represented.” (Harp et al., 2014, p. 291)

Toch zien we dat, waar de opinierubriek eigenlijk een verzameling zou moeten zijn van standpunten van diverse mensen, dat vaak niet het geval is (Harp et al., 2014, p. 289). “Public discourse can rapidly deteriorate from a pluralism of viewpoints into a monologue”, leggen Ciofalo en Traverso uit (1994, p. 54).

Gewone burgers wordt vaak de toegang tot de opinierubriek ontzegd omdat ‘machtige’ groepen en welgeletterden, zoals politici en activistengroepen, met de meeste aandacht gaan lopen. (Raeymaeckers, 2005; Vandenberghe et al., 2015; Ciofalo & Traverso, 1994) De ruimte op de opiniepagina’s die die groepen vullen, is verloren voor de gewone burger, waardoor die minder kans heeft om deel te nemen aan het debat. Raeymaeckers (2005) legt uit: “Socially and economically powerful groups can defend their interests much more eloquently and adequately and thus divert the attention that should be paid to the weaker groups in our society.” (p. 210)

Ciofalo en Traverso (1994) leggen uit dat redacties steeds meer opiniestukken van activistengroepen en journalisten weren. Op die manier maken ze meer ruimte vrij voor individuen die hun mening willen uiten (p. 53).

Dat auteurs welgeletterd zijn, speelt een grote rol (Raeymaeckers, 2005, p. 218; Wahl-Jorgensen, 2002, p. 77).

Even if editors wish to include everyone in the discussion, regardless of their background, they cannot, under the current constraints of the newspaper, include those who lack basic competencies, as defined within the culture of the newsroom. Thus, social status becomes an entrance variable for public participation. (Wahl-Jorgensen, 2002, p. 77)

Raeymaeckers (2005) legt uit dat wanneer iemand een foutloze en grammaticaal sterke tekst kan schrijven, er een grotere kans bestaat dat het stuk in een Vlaamse kwaliteitskrant gepubliceerd wordt. Vooral redacteurs van Vlaamse kwaliteitskranten zijn daar gevoelig aan. Vlaamse populaire kranten spenderen meer tijd aan het verbeteren van lezersbrieven en geven op die manier laaggeletterden meer kans om in de opinierubriek te verschijnen. (p. 218).

1.2.2. Blanke academische mannen

Harp et al. (2014) stellen in hun onderzoek dat de (Amerikaanse) journalistiek berucht is door haar gebrek aan diversiteit (p. 289). Torres da Silva (2012) beaamt dat door te zeggen dat de opiniepagina's, bedoeld voor de gewone burger, gedomineerd worden door een zeer beperkte groep (p. 253).

Ten eerste zijn het vooral hoogopgeleide mensen die in de Amerikaanse opinierubriek terecht komen. "The study results also identify academics and advocates as the key guest writers of Op-Ed articles in both the Washington Post and The New York Times." (Day & Golan, 2005, p. 66) Volgens Wahl-Jorgensen (2004) zijn ook de Britse opiniepagina's het product van een "elite group of writers" (p. 61). Ze legt uit dat in Britse kranten de meeste opiniestukken door vaste columnisten geschreven worden, die dat combineren met een beroep in de journalistieke of politieke wereld (p. 61).

Daarnaast zijn de meeste stukken die in de opinierubriek verschijnen geschreven door blanke mannen (Harp et al., 2014, p. 289; Wahl-Jorgensen, 2001, p. 311; Wahl-Jorgensen, 2002, p. 77). "When asked to imagine the average letter writer, most editors described an elderly, well-educated white male", legt Wahl-Jorgensen uit (2001, p. 311).

The column is dominated by white, middle-aged and well-educated males who are firmly situated in a community and have the excess time and energy required for a commitment to political activism (Wahl-Jorgensen, 2002, p. 77)

Het mannelijke overwicht op de opiniepagina's is te verklaren doordat vaak experts in de opinierubriek verschijnen (Wahl-Jorgensen, 2004, p. 61) en dat in "een westerse context dergelijke experts volwassen 'blanke' mannen [zijn]" (Vandenberghe et al., 2015, p. 171).

1.2.2.1. Vrouwen in het nieuws

De journalistieke wereld wordt gedomineerd door mannen. Zowel journalisten als personages van het nieuws zijn meestal mannelijk, aldus Harp et al. (2014, p. 293) Uit hun onderzoek blijkt dat slechts een derde van de journalisten vrouwelijk is. Dat is opmerkelijk

omdat heel wat meer vrouwen als journalist afstuderen: “In fact, females have been graduating from journalism schools at a higher rate than males since the 1970s, so a lack of capable women cannot be seen as the problem.” (2014, p. 290)

Harp et al. (2014) voegen daar nog aan toe dat vrouwelijke journalisten meestal niet schrijven over “hard” nieuws, zijnde thema’s over politiek, economie en buitenlands nieuws. Eerder hebben ze het over “zacht” nieuws, zoals familie, voeding, mode en entertainment. (2014, p. 291)

Naast een meerderheid van mannen op de journalistieke werkvloer, merken Harp et al. op dat ook in het nieuws meer mannen dan vrouwen verschijnen. Wanneer vrouwen dan toch het nieuws halen, is dat meestal in een stereotyperende rol van bijvoorbeeld echtgenote, moeder of slachtoffer. (2014, p. 291)

Ook in België is er een gebrek aan vrouwen in het nieuws. Vandenberghe et al. (2015) verklaren hoe dat komt:

In werkelijkheid blijken ook iets meer mannen (54,5%) dan vrouwen in België te werken (FOD Economie, 2013). Daarnaast zijn minder vrouwen actief in de zakenwereld, de advocatuur of de politiek. Laat dit nu net de beroepscategorieën zijn die traditioneel meer in het nieuws komen. (p. 182)

1.2.2.2. Vrouwen op opinie

“If the news industry is male-dominated, the op-ed pages are essentially a male kingdom”, schrijven Harp et al. (2014, p. 293). Volgens hen, is het overwicht aan mannen op de opiniEPagina’s nog groter dan op de nieuwspagina’s. Ook Mitman et al. (2012) bevestigen dat de opinierubriek een mannenwereld is. (p. 401)

Dat er zo weinig vrouwen in de opinierubriek verschijnen, ligt volgens Mitman et al. niet aan het selectieproces van de krant, wel aan het initiatief van de vrouwen (2012, p. 406). Harp et al. (2014) bevestigen dat vrouwen minder snel een opiniestuk schrijven. Dat zou volgens hen net het gevolg zijn van de ondervertegenwoordiging van vrouwen op opiniEPagina’s:

Such segregated underrepresentation creates a pervasive impression that women’s voices and opinions are unimportant compared to male counterparts, and that females have little that is meaningful to say outside of the stereotypical domestic domain of family, food, fashion, and furnishings. The message seems to have reached

females themselves, as anecdotal and empirical evidence suggest that many women do not think they have the merits or credentials to contribute to opinion pages. (Harp et al., 2014, p. 294)

Harp et al. (2014) onderzochten over welke thema's vrouwen opiniestukken schreven. Hun verwachting dat vrouwen vooral over stereotiepe thema's schrijven, werd verworpen: "female columnists have broadened somewhat beyond stereotypically feminine topics, with two-fifths of the columns covering politics and economic issues." (p. 297)

Op de vraag wie die vrouwelijke auteurs zijn, geven Mitman et al (2012) het antwoord dat 85% van de vrouwen vaste columnisten zijn (p. 402). Harp et al. (2014) voegen daar nog aan toe dat de meeste van die vrouwelijke columnisten reeds een lange carrière in de journalistiek achter de rug hebben (p. 299).

1.2.3. Besluit

De opinierubriek zou diverse stemmen aan het woord moeten laten, maar dat is veelal niet het geval. Het zijn vooral machtige groepen, zoals politici en activistengroepen, en welgeletterden die het woord krijgen. Daarenboven zijn de meeste auteurs blanke hoogopgeleide mannen. Vrouwen komen weinig aan bod omdat ze minder initiatief nemen om opiniestukken te schrijven.

1.3. Selectiecriteria

Bij een opinieredactie komen dagelijks heel wat brieven binnen. Doorgaans is er in de krant niet genoeg ruimte om alle stukken te brengen, dus is er nood aan een zekere vorm van selectie. (Raeymaeckers, 2005, p. 208; Ciofalo & Traverso, 1994, p. 61; Torres Da Silva, 2012, p. 260) "All editors included in our study confirm that the possibilities offered by email have increased the flood of readers' letters. As a consequence, the need for selection is growing increasingly acute", aldus Raeymaeckers. (2005, p. 218) Het zijn vervolgens niet de gewone burgers die bepalen wie aan het debat op de opiniepagina's kan deelnemen, wel nemen de redacteuren van de krant die beslissing (Wahl-Jorgensen, 1999, p. 58; Torres Da Silva, 2012, p. 252; Raeymaeckers, 2005, p. 204-205).

Raeymaeckers (2005) komt in haar onderzoek tot drie belangrijke selectiecriteria: "the topicality of the subject of the letter, a lively style with clearly formulated lines of reasoning and the novelty of the arguments." (Raeymaeckers, 2005, p. 209) Opiniestukken moeten

dus actueel zijn, goed geschreven met een degelijke redenering en de aangebrachte argumenten moeten nieuw zijn. Torres da Silva (2012) voegt daar nog aan toe dat ook de lengte van de brief een rol speelt bij de selectie (p. 258).

1.3.1. Vier criteria bij selectie

Wahl-Jorgensen (2002) stelde vier regels of criteria op om lezersbrieven te selecteren: het relevantie-, het kortheds-, het entertainments- en het autoriteitscriterium.

1.3.1.1. Relevantiecriterium

Lezersbrieven of opiniestukken verschijnen enkel in de rubriek wanneer de inhoud ervan relevant is voor de lezers van de krant. Zo moet het nieuws lokaal zijn en reageren op iets dat al op de agenda geplaatst werd door de krant. (Wahl-Jorgensen, 2002, p. 73-74). Daardoor is het bijna onmogelijk voor een gewone burger om iets nieuws aan te kaarten in de opinierubriek. “Regular citizens’ attempts at introducing their own topics to the agenda will almost invariably fail”, aldus Wahl-Jorgensen (2002, p. 73).

1.3.1.2. Korthedscriterium

Bij vele redacties wordt er een afweging gemaakt: zo veel mogelijk verschillende stemmen laten horen op de opiniEPagina’s ofwel minder stukken publiceren die meer diepgravend zijn. Volgens Wahl-Jorgensen opteren de meeste redacties voor zo veel mogelijk verschillende stemmen omdat er meer interesse is in korte brieven en ze ook meer gelezen worden. “This approach ultimately protects the quantity of individual expression, rather than the quality and depth of argument. The bite-size debate approach expresses the desire to hear the opinions of as many persons as possible.” (2002, p. 75) Nadelig aan korte opiniestukken is dat het zeer moeilijk is om diepgaande discussies te voeren in minder dan 300 woorden (2002, p. 76).

1.3.1.3. Entertainmentscriterium

Aangezien kranten steeds meer concurrentie krijgen van andere media die meer nadruk leggen op entertainment, moeten de opiniestukken nu ook meer gericht zijn op amusement. De tekst moet vlot lezen, moet de lezers aanspreken en mag niet te lang zijn. “Newspapers can turn on readers by offering more sparkly, entertaining op-ed pages and letters sections.” (Wahl-Jorgensen, 2002, p. 74)

1.3.1.4. Autoriteitscriterium

Redacteuren hebben volgens Wahl-Jorgensen (2002) een voorkeur voor auteurs die een zekere autoriteit of ervaring hebben in hun thema. “It is not enough to have things to say; one also needs a background of skill to say it”. Door die voorkeur verliezen heel wat auteurs de kans om hun mening te uiten in de opinierubriek. (2002, p. 77) Daarnaast houden de

redacteuren bij de selectie ook rekening met de schrijfstijl van de auteurs. De spelling, grammatica en overhalingskracht van de tekst moet sterk zijn.

1.3.2. Besluit

Bij een redactie worden dagelijks zo veel brieven ingestuurd, dat er nood is aan een zekere vorm van selectie. Het zijn de opinieredacteuren die die selectie uitvoeren en daarbij enkele selectiecriteria hanteren. Er zijn veel verschillende criteria, Wahl-Jorgensen (2002) somde er vier op: het relevantie-, kortheds-, entertainments- en autoriteitscriterium.

2. Onderzoeksdoel

In dit onderdeel lichten we het doel van de masterproef toe. We formuleren de onderzoeksvragen en leggen de relevantie van het onderzoek uit.

2.1. Onderzoeksvragen

Naar de samenstelling van opiniepagina's werd al wat onderzoek gedaan. Met opiniepagina's bedoelen we de aparte rubriek in de krant, waar brieven of opiniestukken van lezers of columnisten gepubliceerd worden. Vorige onderzoeken beperken zich grotendeels tot andere landen dan België, zoals de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Over de samenstelling van Vlaamse opiniepagina's daarentegen verscheen nog niet heel veel. Tot 2017 onderzocht enkel Karin Raeymaeckers (2005) de samenstelling van opiniepagina's in Vlaamse kranten. Declercq (2017) bracht daar verandering in door haar masterproef te wijden aan de samenstelling van de opiniepagina's van Vlaamse kwaliteitskrant De Morgen.

Het doel van een opinierubriek is om diverse perspectieven aan bod te laten komen om debat te stimuleren, aldus Day en Golan (2005). Zij en andere onderzoekers ontdekten echter dat die diversiteit niet heel veel voorstelt, aangezien het merendeel van de auteurs tot eenzelfde groep behoort. Dit onderzoek maakt duidelijk hoe divers de opinierubriek 'Opinie & analyse' van De Standaard precies is, zowel op vlak van auteurs als op vlak van inhoud. De eerste hoofdvraag en twee deelvragen luiden daarom:

- Hoofdvraag 1: Hoe divers zijn de opiniepagina's van *De Standaard* in de periode van 16 oktober tot 10 december 2017?
 - Deelvraag 1: Hoe divers zijn de auteurs wiens opiniestukken in de periode van 16 oktober tot 10 december 2017 gepubliceerd werden?
 - Deelvraag 2: Hoe divers is de inhoud van de opiniestukken die op de opiniepagina's verschenen in de periode van 16 oktober tot 10 december 2017?

Daarnaast spraken we ook met de chefs opinie van De Standaard. Op die manier kregen we zicht op hoe een opinierubriek samengesteld wordt. Dat is de tweede hoofdvraag:

- Hoofdvraag 2: Hoe worden de opiniepagina's van *De Standaard* samengesteld?

2.2. Relevantie

Dit onderzoek is wetenschappelijk relevant omdat er naast het onderzoek van Declercq (2017) nog geen onderzoek bekend is naar de samenstelling van de opiniepagina's van één

Vlaamse krant. Declercq legde haar focus op De Morgen. Dit onderzoek bestudeert de opinierubriek van De Standaard.

Het onderzoek is daarnaast ook maatschappelijk relevant. De opinierubriek is de enige plek in de krant waar gewone burgers hun mening kunnen uiten en waar de lezers van de krant op de hoogte worden gebracht over de opinies van anderen. Dat is cruciaal voor de start van een publiek debat, waarvoor de opinierubriek dient. Belangrijk voor dat debat is dat zo veel mogelijk diverse stemmen aan bod komen, zodat een breed aanbod aan meningen gehoord wordt. Daarom is het relevant om te onderzoeken wie aan bod komt in de opinierubriek en of er wel degelijk sprake is van diversiteit op de opiniepagina's.

In de literatuurstudie bespraken we reeds dat er aan de opiniestukken die gepubliceerd worden in de krant een selectieproces vooraf gaat. Het zijn de chefs opinie die bepalen wie een opiniestuk schrijft en welke ingezonden brief de krant haalt. Het is dus relevant om ook de samenstelling van de opiniepagina's te onderzoeken en te kijken welke voorkeuren of selectieprocessen er bestaan bij de opinieredactie van De Standaard.

3. Methodologie

In dit hoofdstuk leggen we uit hoe we te werk gaan om een antwoord te formuleren op de reeds vermelde onderzoeksvragen. We kaderen ons onderzoeksobject en motiveren de gebruikte methodes. Vervolgens geven we bij de beide onderzoeksmethoden wat meer informatie over hoe we onze gegevens verzamelden, ons meetinstrument opstelden en de gegevens verwerkten en analyseerden.

3.1. Onderzoeksobject

Enkel de drie Vlaamse kwaliteitskranten De Morgen, De Standaard en De Tijd hebben een opinierubriek met zowel lezersbrieven als opiniestukken. De populaire kranten hebben een vergelijkbare rubriek, maar vullen die anders in, bijvoorbeeld enkel met lezersbrieven. Wij kozen ervoor om bij dit onderzoek de opiniEPagina's van De Standaard te onderzoeken. Dat deden we eerst en vooral omdat de opiniEPagina's van De Standaard algemener zijn dan die van De Tijd, aangezien dat een economische krant is. Daarnaast werden vorig jaar de opiniEPagina's van De Morgen reeds onderzocht door Declercq (2017). Het was ten slotte ook een praktische keuze. We hadden van De Standaard de gedrukte versie ter beschikking.

De opinierubriek van De Standaard bestaat uit drie tot vier pagina's per krant. Daarop verschijnen opiniestukken geschreven door verscheidene auteurs. De lengte van de stukken varieert. Er bestaan enkele rubrieken die wekelijks, tweewekelijks of maandelijks verschijnen.

3.2. Onderzoeksmethodes

Om een antwoord te formuleren op onze onderzoeksvragen, maakten we gebruik van twee onderzoeksmethodes: een kwantitatieve inhoudsanalyse van de opinierubriek van De Standaard en een diepte-interview met de chefs opinie van De Standaard. De inhoudsanalyse geeft antwoord op de eerste hoofdvraag en diens deelvragen. Het interview sluit aan bij de tweede hoofdvraag. Toch is die tweedeling niet absoluut. De verworven informatie uit het diepte-interview kan de gegevens uit het kwantitatieve onderzoek wat meer duiden. Ook de resultaten uit de inhoudsanalyse kunnen verduidelijken hoe een opinierubriek tot stand komt. We voerden eerst de kwantitatieve inhoudsanalyse uit en namen daarna het diepte-interview af. Op die manier hadden we de kans om de geïnterviewden te confronteren met de resultaten van de inhoudsanalyse.

We kozen die methodes naar het voorbeeld van de masterproef van Declercq (2017) over de opiniepagina's van De Morgen. Zij haalde aan dat onder andere Golan en Wanta (2004) ook een kwantitatieve inhoudsanalyse uitvoerden om diversiteit op opiniepagina's te onderzoeken. In het onderzoek van Wahl-Jorgensen (2002) omtrent de samenstelling van de opinierubriek, deed de onderzoekster ook een beroep op diepte-interviews met leden van de opinieredactie.

Een kwantitatieve inhoudsanalyse is een methode om veel gegevens te bundelen en die dataverzameling te analyseren. We kunnen aan de hand van die methode onderzoeken wat voorkomt en hoe vaak iets voorkomt. In deze masterproef gaan we met de inhoudsanalyse onder andere na welke auteurs stukken schrijven, hoe vaak ze dat doen, welke thema's voorkomen op de opiniepagina's en welk het meest voorkomende standpunt is.

Het kwalitatieve diepte-interview is een geschikte methode in dit onderzoek om te weten te komen hoe een opinierubriek samengesteld wordt en wat de opinieredacteurs belangrijk vinden om een opiniestuk te selecteren. Deze masterproef focust enkel op de opiniepagina's van De Standaard, waardoor het niet nodig is om meerdere visies te betrekken. Een diepte-interview staat ook toe dat je dieper kan graven en je het *waarom* en *hoe* van iets kan bevragen.

3.3. Kwantitatieve inhoudsanalyse

In dit deel bespreken we hoe we het kwantitatieve luik van deze masterproef hebben aangepakt. Eerst geven we wat meer uitleg over het onderzochte corpus. Daarna leggen we uit hoe we het codeboek opstelden en hoe we de gegevens verwerkten en analyseerden.

3.3.1. Dataverzameling

In dit deel leggen we uit hoe we ons corpus verzamelden en welke steekproef we namen.

3.3.1.1. Afbakening

In De Standaard verschijnt elke dag de opinierubriek 'Opinie & analyse', die de drie of vier laatste pagina's van de krant in beslag neemt. Columns in bijlagen van De Standaard namen we niet op in het onderzoek. Op de website van De Standaard worden enkel de opiniestukken gepubliceerd die ook in de geprinte versie van de krant verschijnen. Het is uitzonderlijk dat een opiniestuk dat de krant niet haalt, wel online verschijnt. Dit onderzoek beperkt zich daarom enkel tot de opiniestukken die in de rubriek 'Opinie & analyse' van de gedrukte versie van de krant verschijnen.

3.3.1.2. Steekproef

Voor dit onderzoek verzamelden we een corpus op basis van een bereedeneerde steekproef. Het corpus bevat alle opiniestukken in de opinierubriek ‘Opinie & analyse’ van De Standaard verschenen in de periode van 16 oktober tot 10 december 2017. Dat is een periode van acht aaneengesloten weken. We kozen voor een aaneengesloten periode omdat volgens Wester en van Selm (2006) “door het karakter van mediaproducten die bepaalde patroonmatigheden in de edities doen terugkeren, . . . vaak volstaan [kan] worden met het onderzoeken van een sub-universum, omdat de rest van het universum daaraan vanuit de probleemstelling gezien naar verwachting gelijk is” (p. 128). Ook kunnen we op die manier opiniestukken die op elkaar reageren opnemen in het onderzoek. De onderzochte periode van acht weken is lang genoeg om een nieuwshype te doorstaan. Volgens Wien en Elmelund-Præstekær duurt zo’n nieuwshype namelijk gemiddeld drie weken (2009, p. 198). In de door ons onderzochte periode waren er twee onderwerpen die we kunnen beschouwen als een nieuwshype: de gevolgen van het referendum in Catalonië en de #metoo-affaire. Beide onderwerpen vulden relatief lang de opiniepage’s en kwamen geregeld terug. Toch merkten we dat de interesse voor die onderwerpen na enkele weken afzwakte.

3.3.2. Meetinstrument

Het codeboek is grotendeels gebaseerd op het gelijkaardig onderzoek van Declercq (2017) naar de opiniepage’s van De Morgen. We voegden ook eigen variabelen toe en lieten er weg. Voor het volledige codeboek verwijzen we naar de bijlagen (bijlage 1). Hieronder zullen we wat meer uitleg geven over de opgenomen variabelen.

3.3.2.1. Variabelen

In totaal bestaat het codeboek uit 22 variabelen. De eerste variabelen zijn *identificatienummer*, *datum*, *weekdag*, *auteur* en *geslacht* en zijn vrij gemakkelijk te coderen.

We beslisten om de auteur als waarnemingseenheid te nemen, daarmee wordt bedoeld dat wanneer er meerdere auteurs aan een opiniestuk meewerkten, ze ook allemaal opgenomen werden. Zo’n samenwerking komt in *De Standaard* vaak voor en daarom zouden we door enkel de eerste auteur op te nemen heel wat informatie verliezen. Die handelwijze is anders dan bij Declercq (2017), die enkel de eerstgenoemde auteur opnam in het onderzoek.

Een maal werd de naam van de auteur niet genoemd (150). We noemden de auteur dan *anoniem*. Ook over de andere variabelen werd geen informatie gegeven, dus codeerden we als *niet geweten*. Het geslacht van de anonieme auteur konden we echter wel afleiden uit het opiniestuk.

Enkele opiniestukken werden door heel wat mensen onderschreven. Dat was het geval bij auteur 193, waar 23 collega's ook vermeld werden. We beslisten om hier slechts een auteur op te nemen, omdat die ene persoon door de opinieredactie meer besproken werd en uitgelicht werd met onder andere een foto. Bij auteur 281 hadden we een gelijkaardig probleem: er werden zestien auteurs vermeld. Hier legde de krant echter niet zoals bij het vorige voorbeeld op een auteur de nadruk. We beslisten daarom om enkel de vijf eerst genoemde auteurs op te nemen, zodat het opiniestuk niet te veel zou doorwegen in de resultaten.

Bij de *datum* en *weekdag* ondervonden we moeilijkheden wanneer het ging om een feestdag. Zo verscheen er op woensdag 1 november 2017 geen krant, maar werd die samengenomen met de krant van de dag ervoor. We beslisten dan om te coderen op de eerst genoemde datum, dus in dit geval dinsdag 31 oktober.

De volgende variabele is *etniciteit*. We onderscheidde de auteurs in twee groepen: behorend tot de etnisch-culturele meerderheid of de etnisch-culturele minderheid. Om te bepalen wie nu precies tot welke groep hoort doen we net als Declercq (2017) een beroep op de Nieuwsmonitor van het Steunpunt Media. In dat rapport uit 2013 wordt een definitie van etnisch-culturele minderheid gegeven: "alle personen die een nationaliteit hebben van een land buiten de oorspronkelijke 15 Europese Unie landen, of een persoon van wie minstens één ouder of twee grootouders een nationaliteit hebben van een land buiten de EU 15" (Vandenbergh, d'Haenens, & Van Gorp, 2013, p. 6). De eerste vijftien Europese landen zijn België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Om te bepalen tot welke groep de auteur hoorde, keken we eerst naar de naam en foto die meestal ook gegeven werd. Wanneer er nog twijfel was, zochten we naar meer informatie op het internet.

Met de variabele *verbondenheid* wilden we meten of de auteur een vaste columnist bij *De Standaard* is of niet. Het kwam vaak voor dat columnisten een tweewekelijkse column verzorgden. Visuele verschillen tussen de opiniestukken van vaste columnisten enerzijds en gastauteurs anderzijds zijn niet zichtbaar. Bijna elk opiniestuk werd van een foto van de auteur voorzien.

Naast de naam van de auteur wordt ook vaak de *functie* van de auteur vermeld. Wanneer er twee functies genoemd werden bij een persoon, beslisten we de functie op te nemen die het meeste in verband staat met het opiniestuk dat geschreven werd. Wanneer een docent aan

de universiteit die gelijktijdig ook filosoof is, een opiniestuk schreef over het onderwijs, dan codeerden we *medewerker universiteit*. Wanneer beide functies in verband staan met het onderwerp van het opiniestuk codeerden we de eerstgenoemde. Ook bij Mia Doornaert (62) kregen we te maken met een moeilijkheid. Ze werd namelijk omschreven als voormalig journaliste. We moesten dan beslissen of we haar tot *journalist* rekenden of als *individu* of *ander*. We kozen ervoor om haar bij de categorie *individu* te rekenen enerzijds omdat ze het beroep van journalist niet meer uitoefent en anderzijds omdat ze toch een bekend persoon is. Wanneer er geen beroepsomschrijving opgenomen werd, zoals bij auteur 89, gingen we kijken of we meer informatie vonden op het internet. Voor de lijst van de functies baseerden we ons op Declercq (2017) en na vooronderzoek beslisten we dat we de lijst na kleine aanpassingen konden behouden.

1. *Politicus*: politicus of medewerker van een politieke partij
2. *Medewerker universiteit*: professor, onderzoeker, doctoraatstudent, ... aan een universiteit. Telkens wanneer er bij de functieomschrijving een universiteit vernoemd werd, beschouwden we de auteur als medewerker van een universiteit. Bijvoorbeeld bij Bart Maddens (88) ging de functieomschrijving als volgt: “politicoloog (KU Leuven)”. We codeerden daarom als medewerker van de KU Leuven. Studenten rekenden we net zoals Declercq (2017) bij *individu*. Wanneer een auteur verbonden was aan twee universiteiten, werd enkel de eerstgenoemde opgenomen in het onderzoek.
3. *Medewerker denktank*: behorende tot een denktank.
4. *Topfunctie binnen een bedrijf*: directeur van een bedrijf of iemand die hoge functie bekleedt binnen bedrijf.
5. *Vertegenwoordiger van belangengroep of ngo*
6. *Journalist*
7. *Schrijver*
8. *Individu*: studenten, mensen met persoonlijke ervaring.
9. *Gezondheidsspecialist*: een arts of zorgverlener. Iemand die bezig is met gezondheid.
10. *Ander*: jobs die niet in de andere categorieën thuishoren.

De variabelen *partij*, *universiteit*, *denktank* en *nieuwsorganisatie* horen nog bij de functievariabelen. De eerste drie onderzoeken bij welke partij/universiteit/denktank men hoort wanneer de auteur een politicus is of medewerker van een universiteit of denktank. Bij de variabele *nieuwsorganisatie* onderzochten we of de auteurs die journalist zijn van beroep, voor *De Standaard* werkten of niet. Wanneer een auteur verbonden was met meerdere universiteiten, keken we naar de universiteit waar hij het meest actief was. Bijvoorbeeld docent in vergelijking met gastdocent. Wanneer ze bij beide universiteiten even actief waren, codeerden we de eerstgenoemde.

De variabele *titel* is voor de hand liggend. We noteerden de kop van het artikel.

De volgende variabele is *thema*. Daartoe behoren vijftien brede categorieën waarover de opiniestukken gaan. Voor de lijst van thema's baseerden we ons op het codeboek van Declercq (2017). Ook bekeken we het onderzoek van Vandenberghe, d'Haenens en Van Gorp (2013) en het codeboek van Devroe (2007, p. 170-172). Hoewel opiniestukken over meerdere thema's kunnen gaan, beslisten we om per opiniestuk slechts een thema op te nemen. Meestal was het dan ook wel duidelijk dat er op een thema nadruk lag. De talrijke opiniestukken over Catalonië waren echter vaak twijfelgevallen. Toch slaagden we erin een onderscheid te maken tussen de verschillende thema's. Wanneer enkel de problemen voor Spanje en Catalonië zelf besproken werden, werd het stuk onderverdeeld bij *buitenland*. Wanneer echter Europese politiek of Belgische politici betrokken werden, codeerden we als *politiek*. Een voorbeeld daarvan is het opiniestuk van auteur 82. Het stuk gaat over Catalonië en over de reactie van Vlaams politicus Theo Francken. We opteerden daarom voor *politiek*.

1. *Humor*: wanneer het thema overwegend humoristisch is. Een voorbeeld is de rubriek *Scoop* waar in elk stuk verschillende onderwerpen en thema's de revue passeren, het enige wat de thema's bindt, is humor.
2. *Politiek*: wanneer het gaat over Belgische of Europese politiek, politici of partijen. Net als Declercq (2017) codeerden we, wanneer de nadruk van het stuk op de inhoud van het beleid lag, op dat thema. Wanneer er bijvoorbeeld discussie was over een nieuw verkeersbeleid dat doorgevoerd werd en de nadruk op het verkeer lag, dan codeerden we op *mobiliteit, verkeer en ruimtelijke ordening*.
3. *Economie, financiën en arbeid*: opiniestukken die gaan over economische zaken, financiële kwesties en arbeid, zoals werkloosheid.

4. *Onderwijs en opvoeding*
5. *Mens en maatschappij*: zaken die mensen persoonlijk en de maatschappij aanbelangen. Daartoe behoren ethische kwesties, zaken rond asiel en migratie, seksuele intimidatie, ...

Opiniestukken over de seksuele intimidatie van vrouwen door onder andere Amerikaanse filmregisseur Harvey Weinstein, werden hieronder gecodeerd. Wanneer het zoals in het stuk van auteur 107 gaat over de gevolgen van de beschuldigingen van Weinstein voor de filmindustrie, werd het stuk gecodeerd onder *cultuur en media*.

6. *Cultuur en media*: kwesties over cultuur en media.
7. *Natuur en milieu*
8. *Mobiliteit, verkeer en ruimtelijke ordening*
9. *Buitenland*: politiek beleid in andere landen, internationale relaties
10. *Justitie en criminaliteit*
11. *Religie*
12. *Sociale zaken*: gezondheid en welzijn, armoede, ...
13. *Conflict, oorlog en terrorisme*
14. *Wetenschap, techniek en technologie*: resultaten van wetenschappelijk onderzoek, nieuwe technologieën, invloeden van sociale media, ...
15. *Ander*: thema's die in geen van bovenstaande categorieën passen.

Bij de variabele *onderwerp* kozen we voor elk opiniestuk een onderwerp, specifiekere dan het thema. Een opiniestuk over het referendum in Catalonië krijgt zo als thema *buitenland* en als onderwerp *Catalonië*. Een ander voorbeeld is een opiniestuk over de gevolgen voor vrouwen van de seksuele intimidatie door Harvey Weinstein. Het stuk wordt dan ingedeeld in het thema *mens en maatschappij* en het onderwerp is *seksuele intimidatie*. Voor de onderwerpen was er geen keuze mogelijk uit verschillende categorieën maar opteerden we voor een omschrijving in eigen woorden. We kozen, anders dan Declercq (2017), ook telkens slechts een onderwerp. Op die manier krijgen we een duidelijk overzicht van de belangrijkste onderwerpen van de opiniestukken.

Nieuwslink en *opinielink* zijn twee variabelen die peilen naar de koppeling met enerzijds eerder verschenen nieuws en anderzijds eerder verschenen opiniestukken. Bij deze variabelen zijn twee antwoordcategorieën mogelijk: *nee* en *ja, expliciet*. Enkel wanneer een eerder gepubliceerd artikel of een eerder verschenen opiniestuk vermeld werd, codeerden we als *ja, expliciet*. Wanneer er enkel impliciet verwezen werd naar een actueel feit of er helemaal niets vermeld werd, dan codeerden we *nee*. Wanneer er zoals in het opiniestuk van Peter Vandermeersch (73) zeer specifiek verwezen werd naar een nieuwsfeit zonder naar een eerder gepubliceerd artikel te verwijzen, codeerden we ook *ja, expliciet*, omdat er duidelijk naar een nieuwsfeit verwezen werd. Ook wanneer er verwezen wordt naar artikels of opiniestukken uit andere kranten dan *De Standaard*, werd gecodeerd *ja, expliciet*.

De variabele *standpunt* was de moeilijkste om te coderen. We gingen na welk standpunt de auteur ten opzichte van het onderwerp innam. Er zijn drie mogelijke antwoordcategorieën: *pro*, *contra* en *neutraal*. We keken vooral naar de intentie van de auteurs om de stukken te schrijven. Wanneer ze iets *verdedigden*, *voorstelden* of *goedkeurden*, codeerden we *pro*. Wanneer een auteur daarentegen door het schrijven van het stuk mensen wou *waarschuw*en, zaken wou *aanklagen* of *verwerpen*, codeerden we *contra*. Wanneer de auteur *geen standpunt* innam en eerder een *overzicht* van de feiten gaf of *even veel aandacht besteedde aan de verschillende kanten* van het verhaal, codeerden we als *neutraal*.

Er zijn nog enkele variabelen die niets te maken hebben met de auteur of de inhoud van het artikel. Zo is er de variabele *bron*, die nagaat of het opiniestuk al dan niet uit een andere bron is overgenomen, de variabele *omvang*, die de grootte van het artikel nagaat en de variabele *voorpagina* die onderzoekt of er al dan niet op de voorpagina naar het opiniestuk verwezen wordt.

De laatste variabele is *rubriek* en gaat na of het opiniestuk tot een vaste rubriek behoort en wanneer dat zo is, tot welke rubriek. We voorzagen vijftien mogelijke antwoordcategorieën. De rubrieken zijn wekelijks, tweewekelijks of maandelijks.

3.3.2.2. *Intercodeurbetrouwbaarheid*

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te garanderen, deden we een betrouwbaarheidstest. We besloten de vierde week van het corpus, goed voor 12,5% van het corpus, door een tweede persoon te laten coderen met hetzelfde codeboek. Op basis van die twee coderingen berekenden we de betrouwbaarheidsgraad Krippendorff's Alpha. Bij Krippendorff's Alpha

is $\alpha = 0,60$ de minimumnorm. De variabelen *etniciteit*, *partij*, *universiteit* en *denktank* scoren elk een *betrouwbaarheid* van $\alpha = 1$, wat dus een uitstekend resultaat is. Ook de variabelen *functie* en nieuwsorganisatie zijn zeer betrouwbaar, respectievelijk $\alpha = 0,959$ en $\alpha = 0,91$. De overige variabelen *thema* ($\alpha = 0,888$), *standpunt* ($\alpha = 0,82$), *opinie-* ($\alpha = 0,841$) en *nieuwslink* ($\alpha = 0,738$) scoren iets lager, maar nog steeds voldoende hoog.

3.3.3. Verwerking en analyse

De verwerking van het kwantitatieve gedeelte van dit onderzoek gebeurde via het statistische verwerkingsprogramma SPSS. We gebruikten het programma om tabellen op te vragen en grafieken te maken van onze gegevens. Ook deden we er een beroep op om significantietesten uit te voeren. De significantiedrempel die we daarvoor hanteerden was die van $p \leq 0,05$. De Chi-kwadraattoets is enkel geldig wanneer voldaan wordt aan de regel van Cochran. Dat betekent dat maximaal 20% van de verwachte celfrequenties een waarde mag hebben die lager is dan 5 en dat geen enkele celfrequentie kleiner is dan 1.

3.4. Diepte-interview

In dit hoofdstuk bespreken we het kwalitatieve luik aan het onderzoek, dat antwoord geeft op de tweede hoofdvraag. We leggen uit wie we interviewden, hoe we onze vragenlijst opstelden en hoe we de verworven gegevens verwerkt en geanalyseerd hebben.

3.4.1. Dataverzameling

We namen een diepte-interview af met de chefs opinie van De Standaard, Anni Van Landeghem en Hans Cottyn. Dat interview gebeurde met hen beide tezamen en duurde ongeveer een uur. Het vond op 4 april 2018 plaats op de redactie van De Standaard. We kozen voor een diepte-interview omdat we op die manier dieper kunnen ingaan op de materie en het *hoe* en *waarom* van iets kunnen nagaan. Anni Van Landeghem en Hans Cottyn, selecteerden we omdat zij de enige twee verantwoordelijken zijn van de opiniepagina's van De Standaard. Zij werken beide deeltijds en wisselen elkaar om de week af, daarom was het interessant om beide te interviewen. We kozen ervoor om het interview met hen samen af te nemen omdat ze elkaar op die manier konden aanvullen. We bevroegen hen over de manier waarop zij de opiniepagina's samenstellen en wat hun criteria zijn om een stuk te publiceren.

3.4.2. Meetinstrument

Voor het diepte-interview maakten we gebruik van een vooropgestelde vragenlijst, waarvoor we ons grotendeels baseerden op het onderzoek van Declercq (2017). We legden wel meer nadruk op het thema diversiteit en pasten de vragen daaraan aan. Ook stelden we

enkele vragen die enkel toepasselijk waren voor de opiniepagina's van *De Standaard*. De volledige vragenlijst namen we op in de bijlagen (bijlage 3).

3.4.3. Verwerking en analyse

We interviewden Anni Van Landeghem en Hans Cottyn, die samen verantwoordelijk zijn voor de samenstelling van de opiniepagina's van *De Standaard*. Het interview moest ons inzicht geven in de werkwijze van de opinieredactie en op selectiecriteria om opiniestukken te publiceren. We polsten ook naar de oorzaken achter de belangrijkste resultaten uit het kwantitatieve onderzoek, zoals geslacht en etniciteit van de auteurs.

Omdat we slechts een interview afnamen, vonden we het niet nodig om software te gebruiken voor de verwerking. We schreven het interview volledig uit in een Word-bestand en codeerden het vervolgens daar ook. Voor de codering vertrokken we enerzijds van de structuur van het kwantitatieve gedeelte en anderzijds van de structuur van de vragenlijst. Het uitgeschreven interview namen we op in de bijlagen (bijlage 4).

4. Resultaten

4.1. Auteurs

Dit onderzoek nam in totaal 304 auteurs op die een opiniestuk schreven. Wanneer we rekening houden met auteurs die meerdere keren terugkomen, komen we op een totaal van 229 verschillende auteurs. Een lijst met de namen van de verschillende auteurs en hoe vaak ze voorkomen hebben we aan de bijlagen toegevoegd (bijlage 2, tabel 1).

Uit die lijst blijkt dat 190 auteurs slechts een keer voorkomen. 39 auteurs schreven meerdere stukken. De auteur die het meeste voorkomt, is Marc Reynebeau. Hij schreef acht opiniestukken.

58 auteurs codeerden we als vaste columnisten. Kijkend naar de auteurs die meerdere stukken schreven, kwamen we uit bij zestien vaste columnisten. Zij zijn vast verbonden aan *De Standaard* en schrijven wekelijks, tweewekelijks of maandelijks een stuk. Een overzicht van hen is terug te vinden in de bijlage (bijlage 2, tabel 2).

4.1.1. Verbondenheid

Van de 304 opgenomen auteurs zijn 58 stukken van vaste columnisten, goed voor zo'n 19% (zie tabel 1). Bijna 81% van de opiniestukken worden dus geschreven door gastauteurs.

Tabel 1 Frequentietabel verbondenheid aan De Standaard (N = 304)

Auteur als vaste columnist verbonden aan De Standaard?	nee	246 80,9%
	ja	58 19,1%
	Totaal	304 100%

Van Landeghem legt uit dat ze voor de opiniEPagina's graag met columnisten werken omdat dat praktisch is. Waar andere afdelingen van de krant zelf journalisten kunnen uitsturen om stukken af te nemen, zijn Van Landeghem en Cottyn afhankelijk van wat ze die dag binnenkrijgen en wie ze kunnen overtuigen om een stuk te schrijven. Wanneer ze enkele vaste columnisten hebben, zijn ze al zeker van enkele opiniestukken.

Wij hangen af van pennen van buitenaf. Dat is een van de redenen waarom die columnisten zo een certitude zijn. Er is toch al een beetje ruimte gevuld met die columns. (Van Landeghem)

Toch is het aantal vaste columnisten bij De Standaard vrij laag in vergelijking met de hoeveelheid gastauteurs.

In tabel 2 kijken we naar de rubrieken van de krant. We telden er vijftien. Uit de tabel blijkt dat er voor sommige rubrieken enkel stukken geschreven worden door vaste columnisten, zoals *De bomen en het bos* en *Op de kop*. Het tegengestelde bestaat ook: rubrieken waarvoor enkel gastauteurs schrijven, zoals *Kort & Bondig*, *Brief van de dag* en *De Mening*. Soms is een mengeling van vaste auteurs en gastauteurs ook mogelijk, zoals bij *Waalse kroniek* en *Boeiende tijden*.

Tabel 2 Kruistabel verbondenheid auteur en rubriek opiniestuk (N = 133)

		Auteur als vaste columnist verbonden aan De Standaard?		
		nee	ja	Totaal
Indien vaste rubriek: welke?	Kort & bondig	22 100%	0 0%	22 100%
	De Pottenkijker	1 50%	1 50%	2 100%
	Column	1 2,6%	38 97,4%	39 100%
	Op de kop	0 0%	2 100%	2 100%
	Van kapitaal belang	7 87,5%	1 12,5%	8 100%
	De Mening	8 100%	0 0%	8 100%
	Brief van de dag	9 100%	0 0%	9 100%
	Waalse kroniek	3 50%	3 50,0%	6 100%
	De bomen en het bos	0 0%	4 100%	4 100%
	Vlam!	2 100%	0 0%	2 100%
	Scoop	8 100%	0 0%	8 100%
	Boeiende tijden	5 62,5%	3 37,5%	8 100%
	De correspondenten blikken terug	6 100%	0 0%	6 100%

	Onder de wetstraat het moeras	1 33,3%	2 66,7%	3 100%
	Waarde redactie	4 100%	0 0%	4 100%
	ander	2 100%	0 0%	2 100%
	Totaal	79 59,4%	54 40,6%	133 100%

Wanneer we de omvang van de opiniestukken van vaste auteurs en gastauteurs vergelijken, merken we dat er ook daar iets opvalt. Uit tabel 3 leiden we af dat bijna drie op de vier opiniestukken van vaste columnisten een halve pagina lang zijn, namelijk 74,1%. Dat is te verklaren doordat wanneer vaste columnisten stukken schrijven, die “echt in een vorm gegoten” zitten, legt chef opinie Van Landghem uit in een interview. De stukken moeten aan strenge vereisten voldoen, waaronder een vast aantal woorden. Bij de omvang van de opiniestukken van de gastauteurs is meer variatie. De meest voorkomende lengte van een opiniestuk geschreven door een gastauteur is een hele pagina (30,5%).

Tabel 3 Kruistabel verbondenheid auteur en omvang opiniestuk (N = 304)

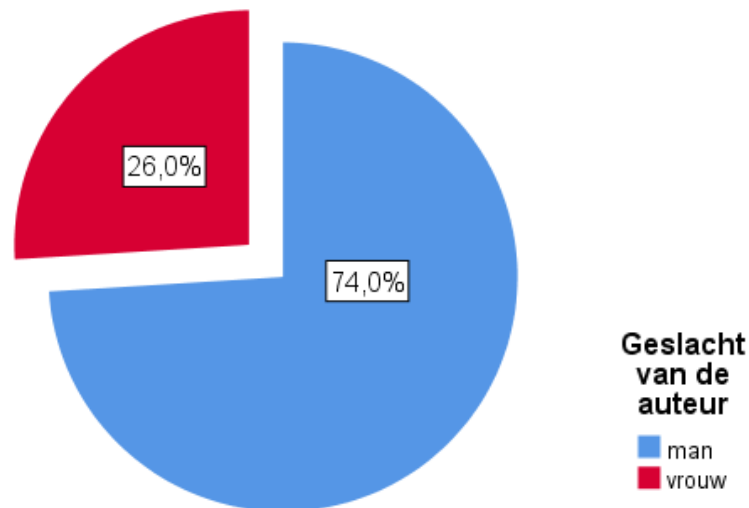
		Auteur als vaste columnist verbonden aan De Standaard?		
		nee	ja	Totaal
Omvang van het opiniestuk	kleiner dan 1/4 pagina	4 1,6%	0	4 1,3%
	1/4 de pagina	39 15,9%	0	39 12,8%
	1/3 de pagina	19 7,7%	0	19 6,3%
	1/2 de pagina	43 17,5%	43 74,1%	86 28,3%
	2/3 de pagina	21 8,5%	0	21 6,9%
	3/4 de pagina	36 14,6%	3 5,2%	39 12,8%
	heel de pagina	75 30,5%	10 17,2%	85 28,0%
	anderhalve pagina	7 2,8%	1 1,7%	8 2,6%
	groter dan anderhalve pagina	2 0,8%	1 1,7%	3 1,0%

	Totaal	246	58	304
		100%	100%	100%

4.1.2. Geslacht

Wanneer we kijken naar figuur 1, zien we de verdeling man-vrouw. Het is duidelijk dat mannen meer opiniestukken schrijven in De Standaard dan vrouwen: 74% van de auteurs is mannelijk.

Figuur 1 Taartdiagram geslacht auteur (N = 304)

In tabel 4 vergelijken we het geslacht van de gastauteurs enerzijds en van de vaste columnisten anderzijds. Het verschil is niet significant ($\chi^2 = 0,412$; $df = 1$; $p = 0,521$).

Tabel 4 Kruistabel verbondenheid auteur en geslacht auteur (N = 304)

		Auteur als vaste columnist verbonden aan De Standaard?		Totaal
		Nee	Ja	
Geslacht van de auteur	Man	184 74,8%	41 70,7%	225 74,0%
	Vrouw	62 25,2%	17 29,3%	79 26,0%
Totaal		246	58	304

Volgens Van Landeghem en Cottyn is het verschrikkelijk moeilijk om meer diversiteit te creëren in de opiniepagina's omdat de kringen waar zij pennen zoeken – meestal is dat de academische en journalistieke wereld (zie 4.1.4.) - niet de maatschappelijke realiteit weerspiegelen.

Het is zeer zeer zeer moeilijk om daar meer diversiteit in te brengen en tegelijkertijd moet je daar ook niet verbaasd over zijn. Het is echt wel een weerspiegeling van hoe onze samenleving nog altijd werkt. Je kunt daar als krant niet als eentje tegenop. (Van Landeghem)

Als je dan inderdaad iemand zoekt met expertise over een bepaald thema, dan kom je al snel bij academica terecht en ook daar zie je nog dat die wereld niet de echte wereld weerspiegelt. (Cottyn)

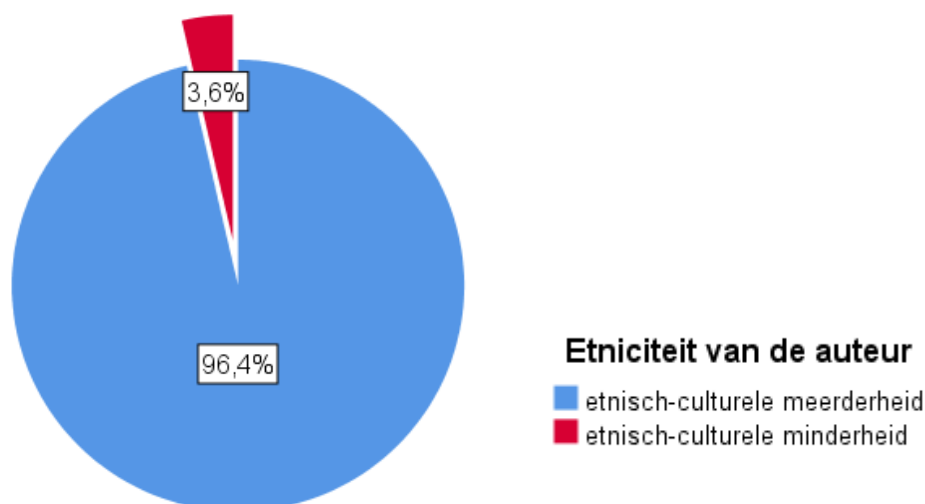
Van Landeghem geeft een specifiek voorbeeld van haar collega bij het Canvasprogramma *De Afspraak*.

Wanneer de eindredacteur van *De Afspraak*, het tv-programma, mensen contacteert om in de uitzending te komen zitten, als die naar een man belt, zegt die meteen ‘ja’. Die hoeft bij wijze van spreken niet eens te weten over welk thema. Als ze naar een vrouw belt, dan krijgt ze gearzel: ‘Weet ik daar wel genoeg over? Wil je mij daarover horen?’ (Van Landeghem)

4.1.3. Etniciteit

De etniciteit van de auteurs is ook niet in evenwicht. Dat leiden we af uit figuur 2. Slechts 3,6% van de auteurs die voorkomen in het corpus behoren tot een etnisch-culturele minderheid. Van één auteur is de etniciteit onbekend.

Figuur 2 Taartdiagram etniciteit auteur (N = 303)

In tabel 5 zetten we de cijfers van de etniciteit van de gastauteurs tegenover die van de vaste columnisten. We zien dat bij de vaste columnisten geen enkele auteur tot een etnisch-culturele minderheid behoort. De gegevens in tabel 5 voldoen niet aan de regel van Cochran,

waardoor de chi-kwadraattest geen geldig resultaat oplevert. Van Landeghem en Cottyn verklaren dat het nog moeilijker is om een goede stem van vreemde origine aan het woord te laten dan om een vrouw zo ver te krijgen dat ze een stuk schrijft.

Tabel 5 Kruistabel verbondenheid auteur en etniciteit auteur (N = 303)

Etniciteit van de auteur	Auteur als vaste columnist verbonden aan De Standaard?		Totaal
	nee	ja	
etnisch-culturele meerderheid	234 95,5%	58 100%	292 96,4%
etnisch-culturele minderheid	11 4,5%	0 0%	11 3,6%
Totaal	245 100%	58 100%	303 100%

Wanneer we kijken naar het geslacht van de auteurs en hun etniciteit, merken we op dat zowel bij mannen als bij vrouwen auteurs van een etnisch-culturele minderheid schaars zijn. Van de mannelijke auteurs behoort 3,1% tot een etnisch-culturele minderheid, bij de vrouwelijke auteurs is dat 5,1%.

4.1.4. Functie

Tabel 6 geeft ons een beeld van de meest voorkomende functies die de auteurs uit ons corpus uitoefenen. Wanneer we naar de functies van alle auteurs kijken, springen er twee uit, namelijk *medewerker universiteit* en *journalist*. 34,9% van alle auteurs zijn verbonden aan een universiteit en 26,1% van de auteurs zijn journalisten. Kijken we enkel naar de functies van de vaste columnisten valt op dat de helft daarvan (50,0%) journalist is van beroep.

Tabel 6 Kruistabel functie auteur en verbondenheid auteur (N = 295)

		Auteur als vaste columnist verbonden aan De Standaard		
		Nee	Ja	Totaal
Functie van de auteur	politicus	15 6,3%	0 0%	15 5,1%
	medewerker universiteit	87 36,7%	16 27,6%	103 34,9%
	medewerker denktank	2 0,8%	0 0%	2 0,7%

topfunctie binnen bedrijf	7 3,0%	2 3,4%	9 3,1%
vertegenwoordiger van belangengroep of ngo	20 8,4%	0 0%	20 6,8%
journalist	48 20,3%	29 50,0%	77 26,1%
schrijver	13 5,5%	7 12,0%	20 6,8%
individu	15 6,3%	4 6,9%	19 6,4%
gezondheidsspecialist	5 2,1%	0 0%	5 1,7%
ander	25 10,5%	0 0%	25 8,5%
Totaal	237 100%	58 100%	295 100%

Van Landeghem en Cottyn wijten het overwicht aan journalisten en medewerkers van universiteiten aan het feit dat mensen met net die jobs tijd hebben om een opiniestuk te schrijven.

Vandaag als ik naar iemand bel om nog een stuk te schrijven, dan kom ik meestal in die omgeving terecht. Bij mensen die daar op dat moment tijd voor hebben omdat die dat kunnen kaderen in dat academisch werk dat ze doen. Iemand die een compleet ander soort job heeft, die in een winkel staat of die een of andere kantoorfunctie heeft die zijn werk tegen een deadline moet afhebben, die kan niet zeggen: 'Ik ga ook tussendoor nog een stuk schrijven voor De Standaard'. (Van Landeghem)

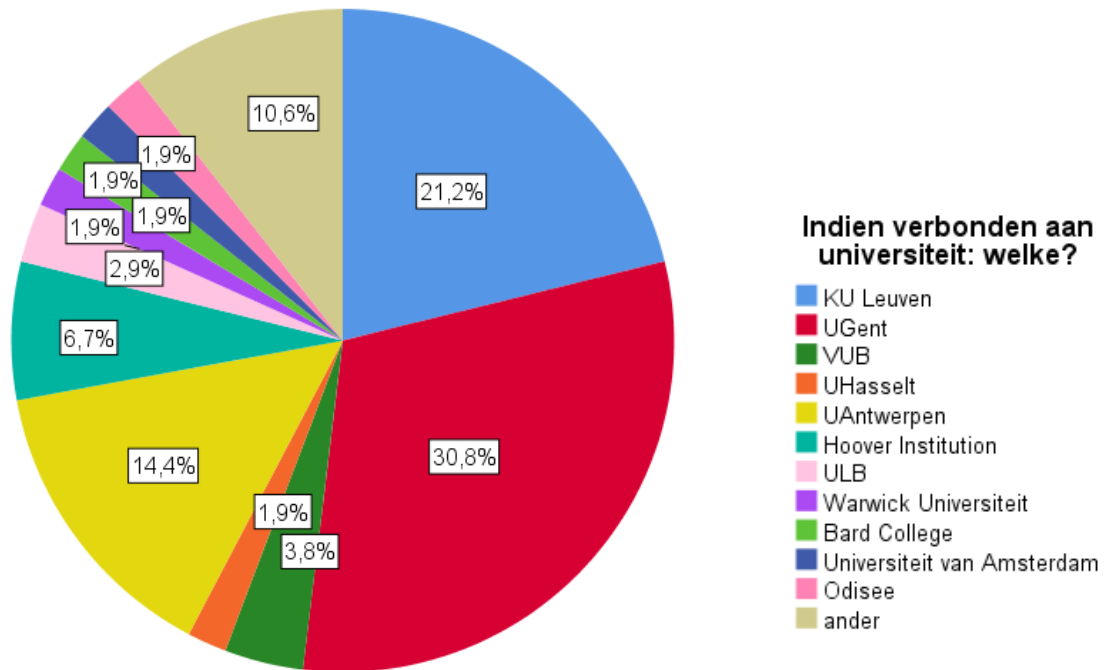
... Het is spijtig. Je kan als het gaat over snelle leveringen, pakjeskoeriers... je kan zo'n koerier niet bellen en zeggen: schrijf eens je mening. Dan kom je wel bij een transporteconoom uit. Dat is de realiteit. (Cottyn)

Wanneer de auteur verbonden is aan een universiteit, keken we ook aan welke. UGent en KU Leuven kwamen het meeste voor, dat blijkt uit figuur 3 en tabel 7. UGent komt het meeste voor, namelijk 30,8. De reden waarom de Amerikaanse Hoover Institution relatief veel voorkomt (6,7%), is omdat de vaste columnist Niall Ferguson daaraan verbonden is. Hij schrijft wekelijks een column.

Tabel 7 Frequentietabel verbondenheid universiteit (N = 104)

Indien verbonden aan universiteit: welke?	KU Leuven	22 21,1%
	UGent	32 30,8%
	VUB	4 3,8%
	UHasselt	2 1,9%
	UAntwerpen	15 14,4%
	Hoover Institution	7 6,7%
	ULB	3 2,9%
	Warwick Universiteit	2 1,9%
	Bard College	2 1,9%
	Universiteit van Amsterdam	2 1,9%
	Odisee	2 1,9%
	ander	11 10,6%
	Totaal	104 100%

Figuur 3 Taartdiagram verbondenheid universiteit (N = 104)

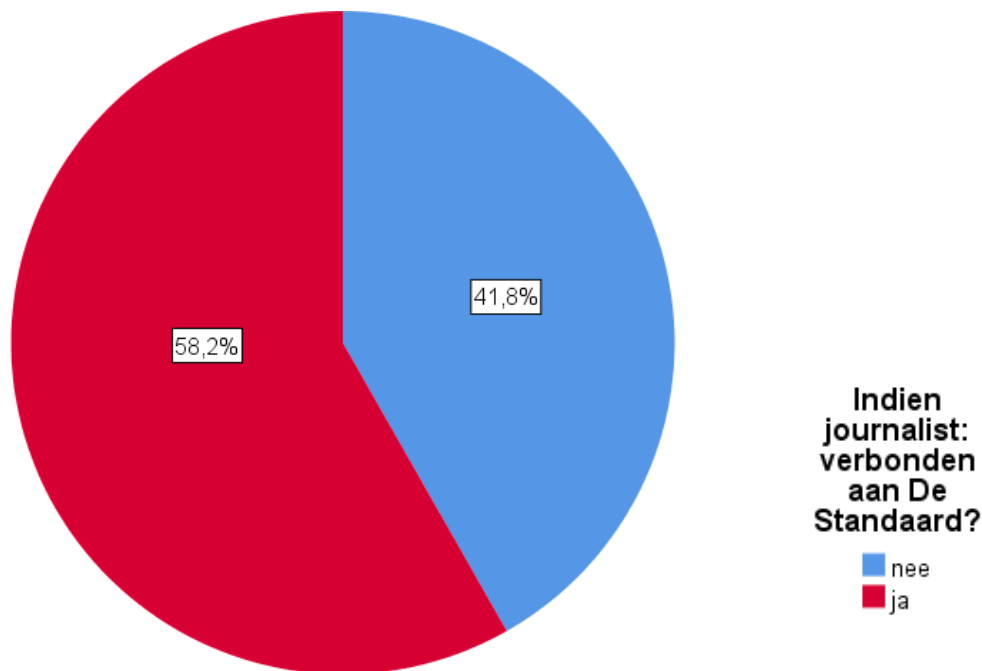

Op de vraag of Van Landeghem en Cottyn een voorkeur hadden voor een universiteit, antwoordden ze dat dat geen rol speelt.

Nee, dat is al lang niet meer. Dat was vroeger zo, maar dat soort weegschaaltje bestaat niet meer. Vroeger ten tijde van de verzuiling, toen die nog volop werkte, kon je dat wel hebben. Dat was vroeger hier ook, mensen die niet christelijk of Vlaamsgezind waren, kwamen er hier niet in. Maar dat is history, dat is zeer lang geleden. (Van Landeghem)

Wanneer journalisten opiniestukken schrijven, zien we dat 58,2% verbonden is aan *De Standaard*. Dat zien we in figuur 4. Van Landeghem en Cottyn, de chefs opinie van *De Standaard* gaan dus vaker op zoek naar stemmen van eigen redacteurs.

Figuur 4 Taartdiagram journalist verbonden aan De Standaard (N = 79)

In het onderzochte corpus schreven niet veel politici opiniestukken, namelijk slechts 5,1% van alle auteurs. Van Landeghem bevestigt dat ze politieke partijen of afgevaardigden van die partijen zo weinig mogelijk aan het woord laat. Dat doet ze omdat die andere kanalen hebben om hun boodschap de wereld in te sturen.

Vroeger kreeg ik aan een stuk door een stroom van woordvoerders van politieke partijen die stukken instuurden, ondertekend door naargelang voor wie ze iets wou doen. Het waren woordvoerders die het geschreven hadden. Ze zijn daarmee opgehouden omdat ze begrepen hebben dat zij andere kanalen hebben, zij hebben eigen kanalen om hun dingen te vertellen. Dus ze weten al dat ze eerst al eens moeten bellen en vragen of er ruimte is en of er belangstelling voor is. En dan nog. (Van Landeghem)

Het is volgens Van Landeghem en Cottyn niet gemakkelijk om een pen te zoeken die een functie heeft buiten het onderwijs en de journalistiek. Ze geven een voorbeeld over een opiniestuk over armoede waarvoor ze iemand met persoonlijke ervaring zochten. Uiteindelijk kwamen ze uit bij een man die zonder werk zat.

Helaas, die mens was arm en werkloos dus die had tijd om een stuk te schrijven. . .
. . . helaas had die tijd. Die mens zal ook liever geen tijd gehad hebben en had waarschijnlijk ook liever een job gehad. (Van Landeghem)

Van Landeghem ziet er geen probleem in dat er veel academische stukken op de opiniepagina's verschijnen. Op de redactionele pagina's is er veelal ruimte voor interviews met en reportages over de gewone man in de straat. De opiniepagina's vullen dan aan met meer academische achtergrond en context.

Tegelijkertijd kan dat ook geen kwaad omdat we bijvoorbeeld op de redactionele stukken een reportage doen tussen mensen die dakloos zijn. Dan gaan we kijken hoe die winteropvang in de praktijk werkt en luisteren we. Er worden foto's gemaakt en noem maar op. Aanvullend heb je op opinie een ander soort stuk, een kaderend stuk, eentje dat context geeft, dat een aantal zaken uitlegt. (Cottyn)

4.1.5. Besluit

Als antwoord op deelvraag 1: "Hoe divers zijn de auteurs wiens opiniestukken in de periode van 16 oktober tot 10 december 2017 gepubliceerd werden?", kunnen we concluderen dat er bij de auteurs op de opiniepagina's van *De Standaard* weinig tot geen diversiteit is.

Een eerste onevenwicht vonden we in het geslacht van de auteurs. Zowel bij de vaste als de gastauteurs zijn het overwegend mannen die opiniestukken schrijven. In totaal is 74% van de auteurs mannelijk. Volgens de twee verantwoordelijken van de opiniepagina's, Anni Van Landeghem en Hans Cottyn, is dat te verklaren door de functie die de meeste auteurs van opiniestukken uitvoeren.

We vonden dat 34,9% van alle auteurs in het corpus academici zijn en dat 26,1% van de auteurs journalisten zijn. De academische en de journalistieke wereld worden volgens Van Landeghem en Cottyn nog steeds gedomineerd door mannen, waardoor minder vrouwen het woord nemen.

Wanneer we daarnaast etniciteit bestuderen, valt op dat slechts een miniem deel van de auteurs behoort tot een etnisch-culturele minderheid. Daarmee wordt bedoeld dat de auteur minstens een grootouder heeft die afkomstig is van een land dat niet tot de eerste vijftien EU-landen behoort (Vandenbergh, d'Haenens, & Van Gorp, 2013, p. 6). Slechts 3,6% van alle auteurs uit het corpus hebben een andere culturele achtergrond. Bij de vaste columnisten is er geen enkele auteur van een etnisch-culturele meerderheid.

Cottyn verantwoordt dat gebrek aan diversiteit door zijn lezerspubliek in het oog te houden.

We moeten ook niet blind zijn voor de sociologie van mensen die De Standaard lezen en die dus willen reageren. Dat zijn natuurlijk ook vaak wat oudere, goedopgeleide, welstellende mannen met een carrière in het onderwijs of in de ambtenarij. Dat is denk ik de typische De Standaard-lezer. Dus dat weerspiegelt zich dan ook in die opiniepagina's, die die verbinding met dat publiek wel maken. (Cottyn)

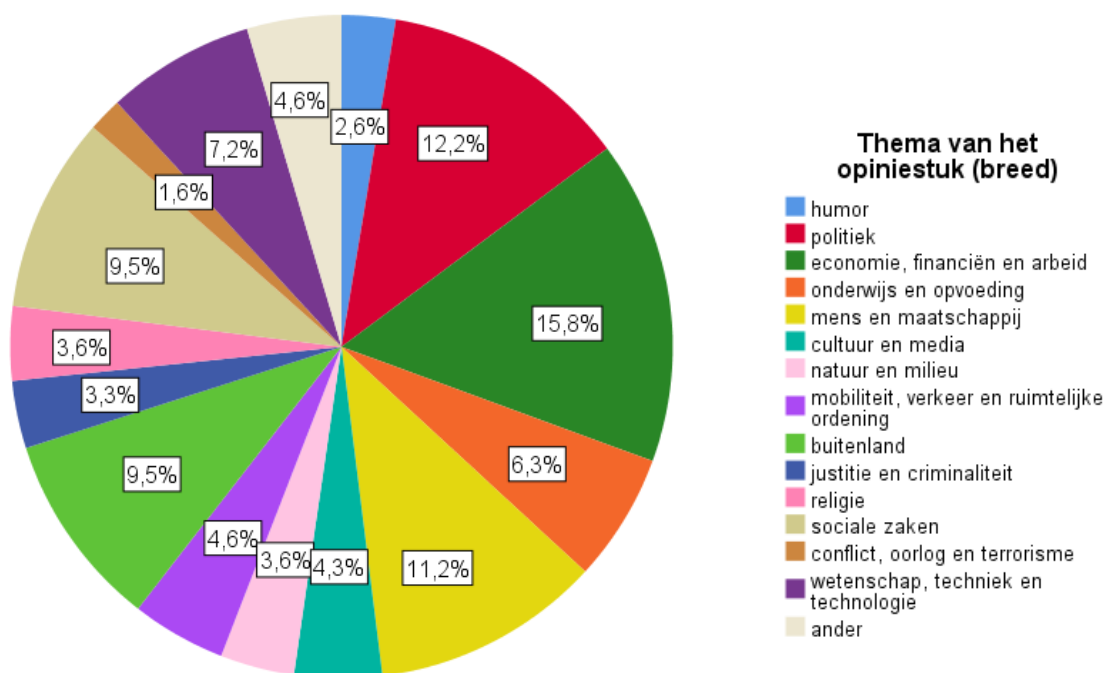
We vonden wel dat er relatief veel gastauteurs opiniestukken schrijven voor De Standaard, namelijk 80,9%.

4.2. Inhoud opiniestukken

4.2.1. Verschillende thema's

De thema's van de verschillende opiniestukken zijn relatief evenwichtig verdeeld, dat blijkt uit figuur 5.

Figuur 5 Taartdiagram thema opiniestuk (N = 304)

Er komen slechts drie thema's boven de kaap van 10% en dat zijn *economie, financiën en arbeid* met 15,8%, *politiek* met 12,2% en *mens en maatschappij* met 11,2%. Dat er veel economisch-getinte en politieke opiniestukken in het corpus zitten, heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat *De Standaard* een kwaliteitskrant is en ze dus serieuze thema's aangaan.

Het meest voorkomende specifieke onderwerp is *Catalonië* met 19 opiniestukken, goed voor zo'n 6,3% van het hele corpus. De opiniestukken over *Catalonië* zijn verdeeld over de thema's *buitenland* en *politiek* (zie 3.2.2.1. voor meer uitleg hierover). Mede door het onderwerp *Catalonië* is het thema *politiek* een veel voorkomend thema, dat is te zien in tabel 8.

Tabel 8 Frequentietabel onderwerp opiniestuk en thema *politiek* (N = 37)

		Thema van het opiniestuk (breed)
		politiek
Onderwerp van het opiniestuk (specifiek)	Catalonië	11 29,7%
	lokale politiek	2 5,4%
	extreemrechts	2 5,4%
	burgerparticipatie	2 5,4%
	Brussel	1 2,7%
	Vlaams Belang	1 2,7%
	verdeeldheid in Antwerpen	1 2,7%
	Turkije	1 2,7%
	rechts populisme	1 2,7%
	PVDA	1 2,7%
	populisme	1 2,7%
	politieke participatie	1 2,7%
	politiek Brussel	1 2,7%
	Philippe Maystadt	1 2,7%
	overeenkomsten Europa en kolonies	1 2,7%
	morele kwesties in politiek	1 2,7%
	Land Invest Group-affaire	1 2,7%
	kartellijst Samen	1 2,7%
	jaren tachtig	1 2,7%

	inkomstenbelasting	1 2,7%
	Europese Unie	1 2,7%
	defensie	1 2,7%
	De Lijn	1 2,7%
	Charles Michel	1 2,7%
	Totaal	37 100%

Dat het thema *mens en maatschappij* de kaap van de 10% haalt, komt grotendeels door de #metoo-affaire. Dat blijkt uit tabel 9. Na beschuldigingen aan het adres van Amerikaanse regisseur Harvey Weinstein, Amerikaans acteur Kevin Spacey en Vlaams één-gezicht Bart De Pauw, kwam er veel reactie op de opiniëpagina's. Er werden 17 stukken geschreven over seksuele intimidatie, goed voor 5,6% van het hele corpus. Een van die 17 stukken deelden we onder bij het thema *cultuur en media*. Het onderwerp seksuele intimidatie staat op de tweede plaats van meest voorkomende onderwerpen.

Tabel 9 Frequentietabel onderwerp opiniestuk en thema *mens en maatschappij* (N = 34)

		Thema van het opiniestuk (breed)
		mens en maatschappij
Onderwerp van het opiniestuk (specifiek)	seksuele intimidatie	16 47,1%
	immigratie	4 11,8%
	Brusselse jongeren	2 5,9%
	leefbaarheid in Gent	2 5,9%
	dossier-Bart De Pauw	2 5,9%
	fake news	1 2,9%
	wonen in Brussel	1 2,9%

	verloedering Brussel	1 2,9%
	kinderen en debat	1 2,9%
	immigratie en mensenrechten	1 2,9%
	humor en taboes	1 2,9%
	homoseksualiteit	1 2,9%
	dubbele nationaliteit	1 2,9%
	Totaal	34 100%

Bij het grootste thema *economie, financiën en arbeid* zijn de onderwerpen meer verdeeld, dat zien we in tabel 10.

Tabel 10 Frequentietabel onderwerp opiniestuk en thema *economie, financiën en arbeid* (N = 48)

		Thema van het opiniestuk (breed)
		<i>economie, financiën en arbeid</i>
Onderwerp van het opiniestuk (specifiek)	discriminatie op arbeidsmarkt	6 12,5%
	werkloosheid	5 10,4%
	vrijwilligerswerk	5 10,4%
	arbeidsmarkt	5 10,4%
	geneesmiddelen Zuid-Afrika	3 6,3%
	dienstencheques	3 6,3%
	vennootschapsbelasting	2 4,2%
	Paradise Papers	2 4,2%
	vergelijking België-Nederland	1 2,1%
	sociale rechten	1

		2,1%
	sociale politiek	1
		2,1%
	productiviteit	1
		2,1%
	Nieuwe Economie	1
		2,1%
	massa-immigratie	1
		2,1%
	huwelijksquotiënt	1
		2,1%
	fiscale regularisatie	1
		2,1%
	financiële crisis	1
		2,1%
	exportbelasting	1
		2,1%
	economische groei	1
		2,1%
	Catalonië	1
		2,1%
	bitcoin	1
		2,1%
	bijklussen	1
		2,1%
	beurs	1
		2,1%
	belastingontduiking	1
		2,1%
	belastingensysteem in VS	1
		2,1%
	Totaal	48
		100%

Er zijn ook enkele verschillen in de thema's wanneer we kijken naar het geslacht van de auteur. Uit tabel 11 kunnen we afleiden dat er enkele thema's zijn waar procentueel opvallend meer mannelijke auteurs over schrijven. Dat zijn de thema's *economie, financiën en arbeid, mobiliteit, verkeer en ruimtelijke ordening, justitie en criminaliteit, buitenland, humor, politiek en wetenschap, techniek en technologie*. Opvallend is, dat er geen enkel thema is waar vrouwen meer over schrijven dan mannen. Wel zijn er drie thema's waar het verschil tussen mannen en vrouwen relatief klein is. Die thema's zijn *onderwijs en opvoeding,*

mens en maatschappij en *sociale zaken*. Helaas voldoen de gegevens in tabel 11 niet aan de regel van Cochran en kunnen we geen geldige chi-kwadraattest berekenen.

Tabel 11 Kruistabel thema opiniestuk en geslacht auteur (N = 304)

		Geslacht van de auteur		Totaal
		man	vrouw	
Thema van het opiniestuk (breed)	humor	6 75,0%	2 25,0%	8 100,0%
	politiek	29 78,4%	8 21,6%	37 100,0%
	economie, financiën en arbeid	41 85,4%	7 14,6%	48 100,0%
	onderwijs en opvoeding	10 52,6%	9 47,4%	19 100,0%
	mens en maatschappij	20 58,8%	14 41,2%	34 100,0%
	cultuur en media	9 69,2%	4 30,8%	13 100,0%
	natuur en milieu	9 81,8%	2 18,2%	11 100,0%
	mobiliteit, verkeer en ruimtelijke ordening	12 85,7%	2 14,3%	14 100,0%
	buitenland	25 86,2%	4 13,8%	29 100,0%
	justitie en criminaliteit	9 90,0%	1 10,0%	10 100,0%
	religie	7 63,6%	4 36,4%	11 100,0%
	sociale zaken	17 58,6%	12 41,4%	29 100,0%
	conflict, oorlog en terrorisme	3 60,0%	2 40,0%	5 100,0%
	wetenschap, techniek en technologie	16 72,7%	6 27,3%	22 100,0%
ander	12 85,7%	2 14,3%	14 100,0%	
Totaal		225 74,0%	79 26,0%	304 100,0%

Van Landeghem en Cottyn vinden het belangrijk dat er een evenwicht is in de thema's die op de opiniepagina's aan bod komen. Ze geven wel toe dat dat soms onmogelijk is wanneer er belangrijk nieuws is.

Je probeert te waken over een mix, behalve als er zo heel groot nieuws is, zoals met zo een aanslag, dat werkelijk alle stukken erover gaan. Of bij de presidentsverkiezingen. Trump, daar hebben we lang plezier aan beleefd he? (Van Landeghem)

De Brexit. (lacht) (Cottyn)

Dan kun je wel eens hebben dat er werkelijk bijna niets anders op uw pagina's daarover gaat. Maar normaal gezien probeer je toch wel wat evenwicht te geven. . . . Bijvoorbeeld ga je dan eens tegen een columnist zeggen: 'Je gaat het toch vandaag daar niet over hebben want ik heb daar al drie stukken over'. (Van Landeghem)

Cottyn is van mening dat we de hele krant in beschouwing moeten nemen om een duidelijk beeld te hebben van het evenwicht in thema's.

Precies ook omdat je die opiniepagina's echt niet los van de rest van de krant kunt zien. Er is een voortdurende dynamiek, een voortdurende wisselwerking en die opiniepagina's haken daaraan vast en omgekeerd. Die sportcolumn stond voorheen inderdaad op de opiniepagina's, die staat nu op de sportpagina's – valt iets voor te zeggen. Maar nu zou je tot de conclusie kunnen komen dat sport te weinig aan bod komt op de opiniepagina's. Dus eigenlijk is dat niet ernstig als je het puur als eiland gaat bekijken. Het is wel een feit, denk ik, dat in de rest van de krant of in de krant zijn geheel, dat je die diversiteit waarschijnlijk beter weerspiegeld zult zien. (Cottyn)

Van Landeghem deelt die mening. "Nele Van den Broeck bijvoorbeeld in dS2 is echt heel goed, mocht die bij ons staan dan hadden we een jonge vrouw bij he. Dat zou wat doen in onze cijfers."

In tabel 12 kijken we naar de thema's van de opiniestukken bij vaste columnisten en gastauteurs. Er zijn vier thema's waar enkel gastauteurs over schrijven. Dat zijn de thema's *humor, onderwijs en opvoeding, natuur en milieu en mobiliteit, verkeer en ruimtelijke ordening*. Omgekeerd zijn er geen thema's die het exclusieve terrein zijn van vaste columnisten of waar vaste columnisten vaker over schrijven dan gastauteurs.

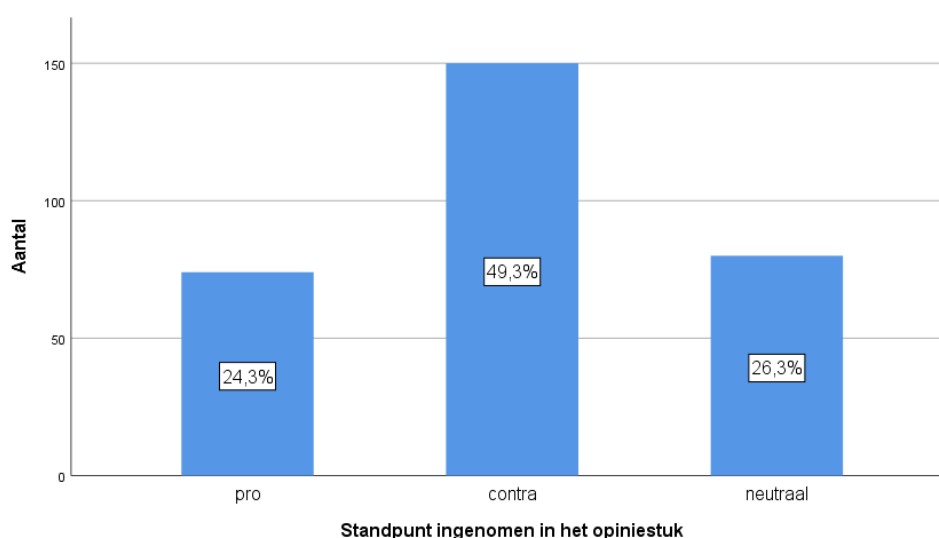
Tabel 12 Kruistabel thema opiniestuk en verbondenheid auteur (N = 304)

		Auteur als vaste columnist verbonden aan De Standaard?		
		Nee	Ja	Totaal
Thema van het opiniestuk (breed)	humor	8 100,0%	0 0,0%	8 100,0%
	politiek	24 64,9%	13 35,1%	37 100,0%
	economie, financiën en arbeid	41 85,4%	7 14,6%	48 100,0%
	onderwijs en opvoeding	19 100,0%	0 0,0%	19 100,0%
	mens en maatschappij	23 67,6%	11 32,4%	34 100,0%
	cultuur en media	10 76,9%	3 23,1%	13 100,0%
	natuur en milieu	11 100,0%	0 0,0%	11 100,0%
	mobilititeit, verkeer en ruimtelijke ordening	14 100,0%	0 0,0%	14 100,0%
	buitenland	22 75,9%	7 24,1%	29 100,0%
	justitie en criminaliteit	8 80,0%	2 20,0%	10 100,0%
	religie	9 81,8%	2 18,2%	11 100,0%
	sociale zaken	27 93,1%	2 6,9%	29 100,0%
	conflict, oorlog en terrorisme	4 80,0%	1 20,0%	5 100,0%
	wetenschap, techniek en technologie	17 77,3%	5 22,7%	22 100,0%
ander	9 64,3%	5 35,7%	14 100,0%	
Totaal		246 80,9%	58 19,1%	304 100,0%

4.2.2. Standpunt

Wanneer we kijken naar figuur 6 die de ingenomen standpunten van de auteurs illustreert, valt op dat bijna de helft van alle opiniestukken contra zijn, namelijk 49,3%. Slechts 24,3% van de opiniestukken zijn pro.

Figuur 6 Staafdiagram standpunt opiniestuk (N = 304)

Wanneer we Van Landeghem en Cottyn een reactie vroegen over dat resultaat, vertelden ze dat het logisch is dat de meeste stukken negatief zijn.

Dat leek me nogal evident. Ik vond dat cijfer opvallend in die zin omdat het laag was. Iets waar je het mee eens bent, daar ga je niet voor in je pen kruipen. Dat zijn slappe stukken. (Cottyn)

Dan krijg je een slap stuk. Ah ja, het zal wel. Vorige week werd er lof gezongen van het vrouwenwielrennen. Ja, wie kan daar nu tegen zijn dat er ook vrouwen aan wielrennen doen? (Van Landeghem)

Of cash for car, iemand die zegt 'oh wat een geweldig idee', daar zijn we niet veel mee. (Cottyn)

Het volstaat niet om 'joepie' te zeggen. Daar krijg je geen goede stukken mee. (Van Landeghem)

Eerder legden we al uit dat politieke partijen minder de kans krijgen om op de opiniepagina's van De Standaard te verschijnen (zie 4.1.4.). Mede door het feit dat de chefs opinie "hoera-geroep van meerderheidspartijen" vermijden, is het een logisch gevolg dat er meer opiniestukken zijn die zich ergens tegen afzetten.

Gedetailleerder is tabel 13. Daarin geven we de relatie van het ingenomen standpunt en de verbondenheid van de auteur weer. Die relatie is significant ($\chi^2 = 11,966$; $df = 2$; $p = 0.003$). De resultaten bij de gastauteurs lopen rechtlijnig met de resultaten die we hierboven reeds

bespreken. Bij de standpunten van de vaste auteurs viel wel iets op. Het aantal opiniestukken met geen uitgesproken standpunt, neutraal dus, ligt hier heel wat hoger dan bij de gast-auteurs. Respectievelijk 41,4% en 22,8%. We vermoeden dat dat cijfer bij de vaste auteurs hoger ligt omdat zij meer expertise hebben over een bepaald vakgebied en dus vaker overzichtsstukken schrijven. Ook kruipen gastauteurs eerder in de pen omdat ze verontwaardigd zijn over iets of iets bijzonder positief vinden, dan vaste columnisten die een wekelijks of tweewekelijks stuk schrijven voor de krant.

Tabel 13 Kruistabel standpunt en verbondenheid auteur (N = 304)

		Auteur als vaste columnist verbonden aan De Standaard?		
		nee	ja	Totaal
Standpunt ingenomen in het opiniestuk	pro	68 27,6%	6 10,3%	74 24,3%
	contra	122 49,6%	28 48,3%	150 49,3%
	neutraal	56 22,8%	24 41,4%	80 26,3%
	Totaal	246 100%	58 100%	304 100%

Van Landeghem wijst ons erop dat er in opiniestukken ook dingen zijn die niet kunnen. “Beledigen kan niet. Schelden, niet onderbouwen, racistische uitspraken, ... dat kan niet he”. Wat ze wel publiceren zijn meningen die verschillen van hun eigen standpunt.

Je kunt zelfs als je de opiniepagina's samenstelt het zeer grondig oneens zijn met wat je daar leest he. Het is niet hoe wij daarover denken. (Van Landeghem)

Het is geen weerspiegeling van wat we zelf denken. (Cottyn)

Het is geen weerspiegeling van wat we zelf denken of wat er op de krant over het algemeen wordt gedacht. Het zou wel vreemd zijn, mochten wij al die meningen hebben die daar staan.

4.2.3. Nieuwslink

Sommige opiniestukken in de opinierubriek van De Standaard verwijzen naar eerder gepubliceerd nieuws. Uit tabel 14 blijkt echter, dat bij 65,8% van de opiniestukken geen expliciete link met nieuws gegeven wordt. Dat wil zeggen dat het opiniestuk zelf een nieuw feit aankaarte, of dat het wel inspeelde op de actualiteit maar het niet expliciet vermeldde.

Tabel 14 Frequentietabel nieuwslink (N = 304)

Koppeling met nieuws?	nee	200 65,8%
	ja, expliciet	104 34,2%
	Totaal	304 100%

Van Landeghem en Cottyn leggen uit dat het onmogelijk is voor hen om een evenwicht te zoeken in stukken die zelf nieuws maken en stukken die reageren op een nieuwsfeit. Dat komt door de beperkte tijd om de opiniepagina's klaar te stomen. Van Landeghem benadrukt dat ze afhankelijk zijn van andere pennen en dus veel tijd steken het zoeken daarvan.

Je kunt echt niet van tevoren zeggen: "Ik ga hiermee nieuws maken en daarmee voortgaan op een debat". Het zou een grote luxe zijn, mochten we dat kunnen, maar dat is niet zo. (Van Landeghem)

De chefs opinie zijn het er wel over eens dat het leuk is als een opiniestuk dat zij op de opiniepagina's brachten, uitmondt tot echt nieuws.

Er was een tijdje geleden een getuigenis van iemand die in een bejaardentehuis had gewerkt en daar een heel scherp, schrijnend stuk over de wantoestanden die ze daar had meegemaakt (had geschreven). Dat heeft weken lang stukken opgeleverd. Op die manier kan je een thema wel warm houden. (Cottyn)

Of in eerste instantie neerzetten. Over onderwijs vertrekt er zeer veel vanuit opinie. Onderwijs is ook zo'n immer weerkerend thema en dat vertrekt ook geregeld van bij ons. (Van Landeghem)

En dat wordt dan nieuws, he. Of toch alleszins een thema dat op dat moment speelt. Dat is dan ook redactioneel verder opgepikt. Dus ja, zo'n stukken zijn wel prettig. (Cottyn)

4.2.4. Opinielink

Net als bij nieuwslink, zijn er ook opiniestukken die expliciet verwijzen naar een eerder gepubliceerd opiniestuk. Op die manier wordt er debat aangezwengeld. Ook hier zien we dat de opiniestukken die zo'n expliciete opinielink bevatten in de minderheid zijn, namelijk slechts 16,8%.

Tabel 15 Frequentietabel opinielink (N = 304)

Koppeling met opinie?	nee	253 83,2%
	ja, expliciet	51 16,8%
	Totaal	304 100%

Van Landeghem en Cottyn vinden het leuk wanneer opiniestukken op elkaar reageren omdat dat eerst debat creëert en het daarna ook levendig houdt. Wat ze niet willen, is dat auteurs een polemieek beginnen in de krant.

Wat we proberen te vermijden, is dat we een opiniestuk krijgen waar iemand op reageert, waar die eerste dan opnieuw op wil reageren. Dat doen we niet omdat je dan bezig kan blijven. Dan wil die tweede ook nog opnieuw reageren. Dus dat doen we niet. Daar houden de meeste mensen nu ook wel rekening mee. Niet iedereen vindt dat altijd even vanzelfsprekend. (Van Landeghem)

Nee, dat is natuurlijk niet evident als die eerste persoon dan aangevallen wordt of weerlegd wordt. Maar goed, er zijn tegenwoordig genoeg andere manieren om je mening te ventileren. Onze regel is dat we het in de krant niet verderzetten. (Cottyn)

4.2.5. Besluit

Als antwoord op deelvraag 2 “Hoe divers zijn de thema’s die op de opiniepagina’s verschijnen in de periode van 16 oktober tot 10 december 2017?” kunnen we besluiten dat de thema’s van de onderzochte opiniestukken vrij evenwichtig verdeeld zijn.

Van de vijftien thema’s zijn er slechts drie die de kaap van de tien procent halen. Die thema’s zijn *economie, financiën en arbeid, politiek* en *mens en maatschappij*. Een verklaring waarom *economie, financiën en arbeid* zo vaak voorkomt, is er niet. De opvallende aanwezigheid van *politiek* en *mens en maatschappij* kan wel verklaard worden. De onrust in Catalonië na het onafhankelijkheidsreferendum vond plaats in de onderzochte periode. Dat dat een *hot topic* was, waar veel over geschreven werd, blijkt uit tabel [nummer] in

bijlage. Er is ook een verklaring waarom het thema *mens en maatschappij* de kaap van de tien procent overstijgt. In de onderzochte periode vonden de beschuldigingen van seksueel misbruik tegen Amerikaans regisseur Harvey Weinstein, Amerikaans acteur Kevin Spacey en Vlaams één-gezicht Bart De Pauw plaats. Door die nieuwsfeiten, verschenen er heel wat opiniestukken die het over seksuele intimidatie hadden. 47,1% van alle opiniestukken met het thema *mens en maatschappij* gingen over dat onderwerp.

Van Landeghem en Cottyn vinden het belangrijk om een goede mix te vinden tussen allerlei thema's. Wel geven ze toe dat het bij grote gebeurtenissen zoals aanslagen en verkiezingen moeilijk is om die mix aan te houden. Ook pleiten de chefs opinie ervoor om naar de volledige krant te kijken om uitspraken te doen over diversiteit. We mogen de opiniepagina's niet als een eiland zien omdat er een constante wisselwerking is tussen opinie en de redactionele pagina's. Ze geven het voorbeeld van de sportcolumn die niet in de opinierubriek verschijnt, maar bij sport.

Kijkend naar de ingenomen standpunten in de opiniestukken, is het duidelijk dat de meeste stukken zich ergens tegen afzetten. 49,3% van alle opiniestukken zijn contra. Volgens Cottyn is dat zeer logisch. "Iets waar je het mee eens bent, daar ga je niet voor in je pen krui- pen", legt hij uit. Wat nog opviel, was dat vaste columnisten veel meer neutrale stukken schreven dan gastauteurs, respectievelijk 41,4% en 22,8%. Vermoedelijk ligt dat cijfer bij de vaste auteurs hoger omdat zij meer expertise hebben en vaker overzichtsstukken schrijven.

In 34,2% van de opiniestukken wordt er expliciet naar een nieuwsfeit verwezen. Van Landeghem en Cottyn vinden het onmogelijk om evenwicht te zoeken in stukken die op nieuws reageren en stukken die zelf nieuws maken omdat ze afhankelijk zijn van andere pennen. Wel vinden ze het prettig wanneer een stuk van op de opiniepagina's opgepikt wordt door de redactionele afdeling en op die manier nieuws wordt.

16,8% van de opiniestukken verwijst expliciet naar een ander opiniestuk. Dat vinden van Landeghem en Cottyn leuk omdat dat debat creëert en het levendig houdt. Wat ze wel vermijden, zijn auteurs die blijvend reageren.

4.3. Redactioneel beleid

De opiniepagina's die hier onderzocht worden, worden samengesteld door twee verantwoordelijken, Anni Van Landeghem en Hans Cottyn. Zij zijn elk deeltijds verantwoordelijk voor het coördineren van die pagina's en wisselen elkaar om de week af. Dat doen ze om praktische redenen. Wat het takenpakket van een chef opinie precies inhoudt, legt Cottyn uit:

[De chef opinie] stelt die vier pagina's elke dag samen aan de hand van actualiteit, van aanbod, van ideeën, van input van andere redacteuren, van wat hij leest in andere kranten, ...Hij zoekt naar columnisten, hij redigeert die, stuurt die, stuurt die bij. Hij maakt dus elke dag een mix van stukken, thema's, teksten, pennen om daar een dynamisch geheel van te maken dat ook aansluiting vindt bij de krant. Die opiniepagina's staan er een beetje los van, maar zijn ook geen volledig eiland. We moeten die link wel leggen. (Cottyn)

Van Landeghem en Cottyn zijn van mening dat de opiniepagina's zeer belangrijk zijn voor De Standaard. Op de vraag waarom hebben ze geen duidelijk antwoord. Cijfermatige gegevens hebben ze niet. Ook houden ze niet veel rekening met wat de lezer wil. Van Landeghem vertelt namelijk dat wanneer ze op de beoordelingen van de lezers zouden afgaan, ze meer lezersbrieven zouden publiceren omdat die populair zijn. "Alleen hebben we er de ruimte niet voor", verwerpt ze dat idee. Wat voor Van Landeghem wel belangrijk is, is middenin het debat staan, middenin wat er leeft in de maatschappij.

Je wil, los van hoe lezers daarover oordelen, dat het gaat over de issues waarover gedebatteerd wordt en die in de samenleving ertoe doen. Hetzij over mobiliteit, milieu, klimaat, armoede, hoofddoeken, integratie, noem maar op. Daar moet je het over hebben. (Van Landeghem)

4.3.1. Redactievergadering

Een dag op de redactie van 'Opinie & analyse' van De Standaard begint op de redactievergadering. Dat leggen Van Landeghem en Cottyn uit in het interview. Op die redactievergadering wordt er besproken wat er die dag in de krant zal verschijnen en dus ook wat op de opiniepagina's komt te staan. Van Landeghem en Cottyn benadrukken meermaals dat we de opiniepagina's eigenlijk niet apart mogen bestuderen omdat de krant een geheel vormt en er een constante wisselwerking is tussen de redactionele pagina's en de opiniepagina's.

Dat is een constante wisselwerking. Dat is op deze krant in de loop der jaren uitstekend gegroeid, de manier waarop hier wordt samengewerkt, de manier waarop er wordt overlegd. De communicatie hier loopt langs zeer directe lijnen, heldere lijnen. (Van Landeghem)

Wanneer er goede opiniestukken zijn ingezonden, leggen Van Landeghem en Cottyn die voor op de redactievergadering en worden die meestal gepubliceerd.

Als je een hele goede, persoonlijke lezersgetuigenis krijgt – bijvoorbeeld iemand die zelf betrokken is bij verkeersveiligheid vanwege een verloren kind – dat gaat recht naar je strot en dat geef je sowieso. Dan zeg je op de redactievergadering: ‘ik heb een zeer pakkende getuigenis van een ouder van een verongelukt kind, ik ga dat zeker meegeven en daar is geen discussie over’. (Van Landeghem)

4.3.2. Gastauteurs

Een getal kunnen de chefs niet plakken op het aantal ingezonden opiniestukken per dag omdat dat enorm varieert. “Tijdens de vakantie is het mager. Het hangt er ook van af. Als er grote gebeurtenissen zijn, dan stroomt het binnen”, vertelt Cottyn. Van Landeghem geeft enkele thema’s aan waar steeds veel over wordt ingezonden, voorbeelden zijn de Zwarte Pieten-discussie en het debat over onverdoofd slachten. Van Landeghem geeft wat meer uitleg over verschillende soorten thema’s.

Dus je hebt enerzijds thema’s die mensen zeer beroeren of die plotseling heel wat losweken en dan krijg je erg veel binnen. Anderzijds heb je een aantal thema’s die Monster van Loch Ness-kwaliteit hebben. Om de zoveel tijd heb je een debatreeks over euthanasie, dat komt terug. Verkeersveiligheid? Komt om de zoveel tijd terug. Dat zijn dingen die nooit weggaan. (Van Landeghem)

Volgens Van Landeghem zijn er ook thema’s waar gewenning bij optreedt, waardoor er steeds minder stukken ingezonden worden. Ze geeft het voorbeeld van terroristische aanslagen. “Weken aan een stuk ging het over de aanslag in Parijs”, legt ze uit. Ook na de aanslagen in Brussel kwam er immens veel reactie, daarna zwakte de aandacht echter af.

Niet elk ingezonden stuk komt op de opiniepagina’s terecht. “Het heeft veel te maken met de kwaliteit van wat je binnenkrijgt ook. Er zijn veel lezersreacties die niet te publiceren zijn omdat ze nauwelijks beter zijn dan wat je op sociale media ziet staan”, vertelt Van Landeghem. “Het kan ook puur aan de naam liggen, of aan de kwaliteit van de pen”, vult

ze aan. Ze haalt het stuk van Anne Teresa De Keersmaeker, een bekende Vlaamse choreografe aan, waarin de choreografe een pleidooi hield om een Leuvense wetenschapper niet te vervolgen. “Dat is zo verrassend dat zij dat doet, dat gaat automatisch mee.”

Naast kwaliteit van de pen en van de naam van de auteur, is de argumentatie ook belangrijk. Van Landeghem en Cottyn zijn het erover eens dat vinnigheid en scherpte een pluspunt zijn voor een opiniestuk. “Zeker in een column mag iemand best scherp zijn. Er is niets mis met scherp zijn. Maar het moet wel niveau hebben”, verduidelijkt Van Landeghem.

De chefs opinie doen niet enkel een beroep op ingezonden stukken, ze gaan ook zelf op zoek naar pennen. Meestal begint die zoektocht op de redactie zelf.

Doorgaans zijn er een aantal mensen die wij zelf kennen. Bijvoorbeeld nu naar aanleiding van een stuk van op de voorpagina, hebben we naar Wim Van Lancker gebeld, een armoedespecialist, en vroegen hem om een reactie. Hij had helaas geen tijd om te schrijven. Dus je probeert dat soort mensen. Of je gaat naar de betrokken afdeling, ik zeg maar we hebben een heel dossier gehad over die Russische werken in het MSK in Gent. Dan ga je bij cultuur vragen ‘wie kan over dat soort zaken iets schrijven?’. Je hebt niet al die parate kennis en al die namen zitten over al die terreinen. Je kent er zelf een aantal maar je moet er ook telkens naar op zoek. (Van Landeghem)

In die zin is het wel goed. Er zitten hier 120 redacteuren die elk een eigen expertise en een netwerk hebben. Die netwerken gecombineerd, dan krijg je wel een heel brede basis, een heel groot telefoonboek. (Cottyn)

Toch is het niet altijd gemakkelijk om genoeg stukken te verzamelen.

Wij hangen af van pennen van buitenaf. Dat is een van de redenen waarom die vaste columnisten zo een certitude zijn. Er is toch al een beetje van uw ruimte gevuld met die columns. Soms heb je heel erg pech, wil je een bepaald thema zeker in de krant, doe je vier à vijf telefoons, is de lunchpauze al gepasseerd en heb je nog altijd geen pen over dat thema. . . . Andere dagen is het een zege, dat je *l'embarra du choix* hebt. Maar het werkt niet altijd zo. (Van Landeghem)

4.3.3. Vaste columnisten

Naast de ingezonden stukken door gastauteurs en de stukken op aanvraag van de redactie, zijn er ook nog de vaste columnisten. Zij krijgen wekelijks, tweewekelijks of maandelijks

hun vaste plek in de opinierubriek. Zoals hierboven reeds gezegd, werken Van Landeghem en Cottyn met hen om toch al enkele plekken van de opiniepagina's op te vullen.

Wie de chefs opinie een vaste column aanbieden zijn “mensen die zich laten opmerken door goede opiniestukken of stukken links en rechts en van wie we weten dat ze een goede pen hebben of hele frisse ideeën”, vertelt Cottyn. Meestal is De Standaard heel trouw aan zijn columnisten, zo konden ze veertien jaar lang rekenen op Rik Torfs en draaien Mia Doornaert en Marc Reynebeau ook al een lange tijd mee.

Er wordt zeer goed nagedacht over de vaste columnisten.

Om de zo veel tijd zitten we met het columnistenlijstje samen met de hoofdredacteur. Dan overlopen we ze allemaal eens: wat vinden we, wie houden we, van wie nemen we afscheid, moeten we wel van iemand afscheid nemen, naar welk soort profiel moeten we op zoek gaan als columnist? Dat soort zaken. Zo is op een zeker moment het idee gegroeid dat we een econoom moesten hebben want we hadden geen economische column. (Van Landeghem)

Naast Belgische columnisten doen Van Landeghem en Cottyn ook een beroep op buitenlandse pennen. “We hebben zo'n paar internationale stemmen die we regelmatig plaatsen, Ian Buruma, Niall Ferguson en Timothy Garton Ash”, legt Van Landeghem uit. Vaak zijn de thema's die zij aankaarten vrij internationaal en zijn die dus ook in Vlaanderen relevant. Vooral bij Ferguson is dat volgens de chefs opinie het geval.

Dat is een Schot die in de VS woont en die dus voor een Britse krant schrijft. Hij weet dus dat hij internationale thema's moet aanraken. Dat doet hij dan ook, die ook voor ons relevant zijn, voor onze lezer. Het is maar heel zelden dat het eens minder past of dat dat dan te particulier is. (Cottyn)

De vaste columnisten beslissen zelf over de inhoud van hun opiniestuk. Van Landeghem legt uit dat sommige columnisten graag van tevoren overleggen over een thema en enkele suggesties doorsturen. Andere auteurs sturen gewoon hun column in.

Waar de vaste columnisten zich wel aan moeten houden, is de lengte en opbouw van de opiniestukken.

Mensen die regelmatig bij ons op opinie staan die kennen het klappen van de zweep wel zo een beetje. Ze weten in welke omvang ze moeten werken, ze weten dat ze

met de deur in huis moeten vallen, dat ze geen ellenlange inleidingen moeten schrijven. (Van Landeghem)

4.3.4. Bewerking

Wanneer een auteur zich niet aan die regels houdt, dan bewerken Van Landeghem en Cottyn de tekst of vragen ze de auteur enkele aanpassingen door te voeren.

Soms is het te moeilijk om het zelf te doen. Soms ontbreekt de tijd om het zelf te doen. Idealiter, als het een geoefende pen is, kun je met een paar zinnen feedback de tekst helemaal strak krijgen. Maar sommige auteurs hebben minder schrijfervaring en moet je echt wel bijstaan. Dan moet je ook zelf de rode balpen hanteren. (Cottyn)

Wat er dan vooral aangepast wordt, is de lengte en vorm van een opiniestuk.

Het gebeurt dat iemand een tekst instuurt van pakweg 900 woorden en dat je dan tegen die auteur zegt: “De boodschap is goed, het is goed neergezet, maar schrap de aanloop, schrap de ballast, schrap de herhalingen. Haal dat stuk dat daar staat naar voor want daar staat de essentie, je stopt het veel te diep weg.” Wij redigeren fors hoor. (Van Landeghem)

Wat de auteurs meestal niet zelf mogen kiezen zijn kop, inleiding en quotes. “Heel die redactionele omkadering, die wie-wat die we erbij zetten, de quotes, de titel, de inleiding, ... dat doen we allemaal zelf. Het voorrecht van de redactie”, verduidelijkt Cottyn. Van Landeghem legt uit dat ze zelf de kop kiezen omdat auteurs koppen maken die vaak zelfs op de twee pagina's niet passen.

De chefs benadrukken dat ze wanneer ze een tekst zelf bewerken, ze die steeds nog eens aan de auteur voorleggen. “In zo'n geval leggen we de tekst dan altijd voor”, bevestigt Van Landeghem.

4.3.5. Besluit

Anni Van Landeghem en Hans Cottyn stellen de opiniEPagina's van De Standaard samen. Zij vinden het belangrijk dat ze met de opiniEPagina's in het midden van het debat staan. Er is een constante wisselwerking tussen de redactionele pagina's en de opiniEPagina's. Dat begint al 's ochtends met overleg op de redactievergadering.

Veel opiniestukken die in de krant staan, worden ingezonden. Hoeveel per dag hangt af van de periode en van welke thema's er op dat moment spelen. Van Landeghem legt uit dat er

verschillende thema's zijn: thema's die dicht bij de mens staan en veel losweken en thema's die steeds weer terugkomen. Die ingezonden opiniestukken worden geselecteerd op basis van naam van de auteur, kwaliteit van de pen en onderbouwing van argumenten.

De chefs opinie wachten niet enkel de ingezonden stukken af, ze gaan ook zelf op zoek naar mensen die een stuk kunnen schrijven. Ze vragen dan specialisten in een bepaald thema om een reactie of gaan naar de betrokken afdeling op de redactie.

Naast gastauteurs werkt de krant ook met enkele vaste auteurs. Zij bieden een zekerheid dat reeds wat ruimte gevuld is op de opiniepage's. Over die vaste columnisten wordt zeer goed nagedacht en wordt overlegd met de hoofdredacteur. De chefs opinie en de hoofdredactie stellen jaarlijks een stand van zaken op wat de vaste auteurs betreft. Ze gaan na wie kan blijven, wie weg moet en wie er eventueel bij kan komen. Vaste columnisten zijn vrij om te beslissen over de inhoud van hun opiniestuk, wel moeten ze zich houden aan enkele vormvereisten zoals lengte.

Ten slotte bewerken Van Landeghem en Cottyn de opiniestukken zeer grondig of vragen ze de auteur om aanpassingen door te voeren. Wanneer Van Landeghem en Cottyn zelf het stuk aanpassen, leggen ze de herwerkte tekst steeds nog eens voor aan de auteur.

Discussie

In ons onderzoek schreven 304 auteurs opiniestukken voor De Standaard. Van de auteurs die opiniestukken schrijven voor De Standaard, zijn 19,1% vaste columnisten.

74% van de auteurs in de opinierubriek van De Standaard is mannelijk. Uit het onderzoek van Declercq (2017) kwam een gelijkaardig resultaat: bij haar maakten de mannelijke auteurs 77% van alle auteurs uit. Cottyn en Van Landeghem verklaren het gebrek aan vrouwen op de opiniEPagina's door het feit dat vrouwen minder durven schrijven. Ook Harp et al (2014) stellen dat vrouwen minder initiatief nemen om opiniestukken te schrijven omdat ze het gevoel hebben dat ze minder interessante dingen te vertellen hebben dan hun mannelijke tegenhangers (p. 294).

Volgens Van Landeghem en Cottyn is het moeilijk om vrouwen aan het woord te laten aangezien zij ondervertegenwoordigd zijn in de academische en journalistieke wereld. Dat zijn net de vakgebieden die vaker aan bod komen in het nieuws en zo ook op de opiniEPagina's, aldus Vandenberghe et al. (2015, p. 182).

Ook van diversiteit in de etniciteit van de auteurs op de opiniEPagina's van De Standaard is geen sprake. We vonden dat slechts 3,6% van de auteurs tot een etnisch-culturele minderheid behoort. Daarmee scoort De Standaard nog lager dan De Morgen, waar auteurs van een etnisch-culturele minderheid 13,5% uitmaakten (2017, p. 47). Bij de vaste columnisten van De Standaard was er geen enkele auteur met een immigratie-achtergrond. Bij De Morgen behoort 14,3% van de vaste columnisten tot een etnisch-culturele minderheid (2017, p. 48).

De meest voorkomende functies van de auteurs van de opiniestukken van De Standaard zijn *medewerker universiteit* (34,9%) en *journalist* (26,1%). Bij De Morgen zijn er ongeveer evenveel medewerkers van universiteiten (33,8%), maar het aantal journalisten ligt er veel lager. Slechts 8,1% van alle auteurs bij De Morgen is journalist (2017, p. 52). Er zit ook geen enkele journalist bij de vaste columnisten van De Morgen, waar dat bij De Standaard 50% is (p. 56). Crawford (2009) vond in zijn onderzoek naar Schotse opiniEPagina's eveneens dat de meeste columnisten bekende journalisten zijn die reeds lang werken bij de krant (p. 464).

Nog een groot verschil tussen De Morgen en De Standaard is het aantal politici dat in het corpus verschijnt. Bij De Morgen is dat 16,2%, waar het bij De Standaard slechts 5,1% is. Van Landeghem en Cottyn leggen uit dat ze opiniestukken van politici vermijden in de

opinieerubriek omdat die voldoende andere kanalen hebben om hun boodschap te verspreiden. Raeymaeckers en Wahl-Jorgensen komen tot dezelfde conclusie dat hoofdredacteurs van opiniepagina's zo weinig mogelijk politici of actiegroepen aan het woord willen laten op de opiniepagina's. De opinieerubriek wordt op die manier voorbehouden voor brieven en opiniestukken van individuen. (2005, p. 203; 2001, p. 312)

Een andere gelijkens tussen De Morgen en De Standaard gaat over het standpunt. Bij beide kranten komt het standpunt *contra* opmerkelijk meer voor dan de standpunten *neutraal* en *pro*. Volgens zowel de opinieverantwoordelijke van De Morgen, Ward Daenen, als de chefs opinie van De Standaard is dat een logisch resultaat omdat de meeste mensen die opiniestukken schrijven in hun pen kruipen om zich tegen iets te verzetten (2017, p. 70). We zien dat bij beide kranten de vaste auteurs opvallend meer neutrale opiniestukken schrijven dan gastauteurs (p. 71).

Volgens Serino (2010) dient een opinieerubriek om nieuwe ideeën aan te brengen in plaats van te reageren op nieuws (p. 105). Cowling en Hamilton (2011) daarentegen vinden dat nieuws cruciaal is om te bepalen waarover op de opiniepagina's gepraat wordt (p. 53). Van Landeghem en Cottyn proberen daar een goede mix in te maken. Ze vinden het leuk wanneer opiniestukken reageren op eerder verschenen nieuws, maar houden er ook van dat een opiniestuk zelf met iets nieuws komt. Daarnaast proberen ze ook auteurs te laten reageren op eerder gepubliceerde opiniestukken.

Hoewel Ciofalo en Traverso (1994) uit hun onderzoek concludeerden dat de opinieredactie redelijk vrij te werk gaat bij het opstellen van de opiniepagina's, is dat bij De Morgen en De Standaard anders (1994, p. 60; 2017, p. 76) Van Landeghem en Cottyn leggen uit dat er een constante wisselwerking is tussen de opiniepagina's en de redactionele pagina's van de krant. Dat is volgens Daenen bij De Morgen ook het geval.

In de opinieerubriek verschijnen twee soorten auteurs: vaste columnisten en gastauteurs. De vaste auteurs zijn bij De Standaard in de minderheid, met 19,1%. Bij De Morgen zijn er dat 47,3% (2017, p. 49). Volgens Cowling en Hamilton krijgen de vaste columnisten de vrijheid om zelf te kiezen waarover ze schrijven (2011, p. 52). Hetzelfde zeggen Van Landeghem en Cottyn. De vaste columnisten van De Standaard beslissen dus zelf over de inhoud van hun stuk. Wel moeten ze zich houden aan bepaalde lengte- en vormvereisten.

Naast de vaste columnisten zijn er ook nog de gastauteurs. Zij sturen ofwel stukken op naar de redactie, ofwel worden ze door de chef opinie gevraagd. Veel van de auteurs die op

aanvraag schrijven zijn specialisten in het vak, of collega-journalisten. Aan de publicatie van de ingezonden stukken gaat een selectie vooraf. Waarmee Van Landeghem en Cottyn rekening houden is: de kwaliteit van de tekst, de naam van de auteur en de argumentatie. In vorig onderzoek komen vaak gelijkaardige selectiecriteria naar boven. In het onderzoek naar de opiniepagina's van De Morgen komen diezelfde selectiecriteria terug en worden er nog extra toegevoegd, zoals nieuwheid, lengte en humor (2017, p. 78). Ciofalo en Traverso (1994) voegen ook nog nieuwheid toe als een belangrijk criterium (p. 57). Serino (2010) lijst relevantie van de auteur, lengte, kwaliteit en onderwerp op als selectiecriteria (p. 104). Raeymaeckers (2005) en Scarp (2005) voegen er ten slotte nog aan toe dat een opiniestuk steeds voorzien moet zijn van de naam van de auteur (p. 208; p. 9). Dat is om het mogelijk te maken dat de informatie uit het stuk gecontroleerd wordt, om zo de geloofwaardigheid van de krant te bewaken. (Scarp, 2005, p .9)

Serino (2010), Scarp (2005) en Cowling en Hamilton (2011) zijn het erover eens dat niet alles gepubliceerd mag worden in de opinierubriek. Opiniestukken die aanzetten tot haat en die racistische of xenofobe uitspraken bevatten, worden niet gepubliceerd (2010, p. 109; 2005, p. 8; 2011, p. 53). Van Landeghem en Cottyn geven dezelfde grenzen aan.

Conclusie

Deze masterproef probeerde een antwoord te formuleren op de twee hoofdvragen:

- Hoe divers zijn de opiniEPagina's van De Standaard in de periode van 16 oktober tot 10 december 2017?
- Hoe worden de opiniEPagina's van De Standaard samengesteld?

Om de eerste vraag te beantwoorden, splitsten we de hoofdvraag op in twee deelvragen. De eerste polste naar de diversiteit van de auteurs op de opiniEPagina's en de tweede onderzocht de diversiteit van de inhoud van de opiniestukken. Om tot een resultaat te komen, voerden we een kwantitatieve inhoudsanalyse uit. We bestudeerden de opinierubriek 'Opinie & analyse' van De Standaard gedurende een periode van acht weken (16 oktober tot 10 december 2017).

Als antwoord op de eerste deelvraag kunnen we concluderen dat er weinig sprake is van diversiteit bij de auteurs van de opiniestukken in de onderzochte periode. Er is een duidelijk overwicht aan blanke academische mannen. Drie op de vier auteurs zijn namelijk mannelijk en nog geen vier procent van de auteurs behoort tot een etnisch culturele minderheid. De meeste voorkomende functies van de auteurs zijn journalist en medewerker universiteit. Van Landeghem en Cottyn weten dat heel wat opiniestukken geschreven worden door academici en journalisten, maar vinden het moeilijk om die tendens te doorbreken. Het zijn namelijk net mensen met die beroepen die de tijd en de expertise hebben om stukken te schrijven. De ondervertegenwoordiging van vrouwen verklaren ze door een gebrek aan zelfvertrouwen bij het vrouwelijke geslacht en door de meest voorkomende functies, waar mannen nog steeds domineren.

Met de diversiteit van de inhoud van de opiniestukken is het bij De Standaard beter gesteld. Het voorkomen van de verschillende thema's is vrij evenwichtig verdeeld. Er zijn slechts drie thema's die de kaap van de 10% bereiken: *economie, financiën en arbeid, politiek en mens en maatschappij*. Toch benadrukt Cottyn dat we naar de gehele krant moeten kijken om uitspraken te doen over de diversiteit van de thema's.

Om ten slotte een antwoord te formuleren op de tweede hoofdvraag spraken we met de chefs opinie van De Standaard. We namen een diepte-interview af met de twee opinieverantwoordelijken. Op die manier kregen we zicht op hoe een opinierubriek samengesteld wordt.

Ten eerste benadrukken Van Landeghem en Cottyn dat ze heel nauw samenwerken met de rest van de krant, dat begint al 's ochtends met overleg op de redactievergadering. Daarnaast leggen ze uit dat ze met twee soorten auteurs werken: gastauteurs en vaste columnisten. De gastauteurs werken ofwel op aanvraag, ofwel zenden ze zelf een opiniestuk in. Die ingezonden stukken worden dan door Van Landeghem en Cottyn geselecteerd. Ten slotte bewerken de twee chefs opinie van De Standaard vaak de teksten die ze binnen krijgen. Ze veranderen vooral de vorm en lengte. Voordat die bewerkte opiniestukken in de krant verschijnen, worden ze eerst nog eens aan de auteur voorgelegd.

Een beperking aan ons onderzoek is dat we enkel de opinierubriek 'Opinie & analyse' bestudeerden. Zoals Van Landeghem en Cottyn reeds aangaven, verschijnen er nog andere columns in de bijlagen van De Standaard en in andere rubrieken. Het is mogelijk dat we een vollediger beeld zouden krijgen van de diversiteit in de opiniestukken, wanneer we die stukken er nog zouden bij nemen.

Daarnaast is het misschien interessant om eens een tijdje te observeren hoe de opinieredactie van De Standaard de opiniepagina's samenstelt. Op die manier kan je een vollediger en nauwkeuriger beeld krijgen van die werkwijze. We besloten dat niet te doen voor dit onderzoek omdat we hier de nadruk leggen op het kwantitatieve gedeelte.

Ten slotte onderzochten we ook een zeer beperkt corpus van slechts twee maanden. Op zich is die periode lang genoeg om uitspraken te kunnen doen, maar toch bleven we soms op onze honger zitten. De significantietoetsen waren bijvoorbeeld meer dan eens niet geldig. Vervolgonderzoek zou eventueel een groter corpus kunnen analyseren om zo een vollediger beeld te krijgen.

Referentielijst

- Ciofalo, A. & Traverso, K. (1994). Does the op-ed page have a chance to become a public forum? *Newspaper Research Journal*, 15(4), 51-63.
- Cowling, L. & Hamilton, C. (2011). Producing media debate: journalistic practice and public discussion. *Ecquid Novi: African Journalism Studies*, 32(3), 45-60.
- Crawford, E. (2009). A new sort of democracy? The opinion pages in the Scottish daily quality press. *Journalism*, 10(4), 451-472.
- Day, A. G. & Golan, G. (2005). Source and content diversity in op-ed pages: assessing editorial strategies in The New York Times and the Washington Post. *Journalism Studies*, 6(1), 61-71.
- De Swert, K. & Hooghe, M. (2007) De kerk in het midden? Objectiviteit en woord/wederwoord in Vlaams televisienieuws. In K. De Swert, M. Hooghe & S. Walgrave (red.), *De kwaliteit van het nieuws: kwaliteitsindicatoren voor televisienieuws* (101-114). Leuven: Acco.
- Declercq, K. (2017). *De opiniEPagina's van De Morgen*. (ongepubliceerde masterproef). KU Leuven, België.
- Devroe, I. (2007). *Gekleurd nieuws? De voorstelling van etnische minderheden in Vlaanderen: context, methodologische aspecten en onderzoeksresultaten*. Gent: Universiteit Gent.
- Golan, G. & Wanta, W. (2004). Guest columns add diversity to NT Times' op-ed pages. *Newspaper Research Journal*, 25(2), 70-82.
- Harp, D., Bachmann, I. & Loke, J. (2014). Where are the women? The presence of female columnists in U.S. opinion pages. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 91(2), 289-307.
- Mitman, T., Nikolaev, A & Porpora, D. (2012). The critical moral voice on American newspaper opinion pages. *Communication, Culture & Critique*, 5(3), 392-408.
- Raeymaeckers, K. (2005). Letters to the editor: A feedback opportunity turned into a marketing tool. *European Journal of Communication*, 20(2), 199-221.

- Scarp, M. J. (2005). A safe, open forum is key to lively opinion pages. *The Quill*, 93(3), 8-9.
- Serino, T. K. (2010). 'Setting the agenda': the production of opinion at the Sunday Times. *Social Dynamics*, 36(1), 99-111.
- Torres da Silva, M. (2012). Newsroom practices and letters-to-the-editor. *Journalism practice*, 6(2), p. 250-263.
- Vandenberghe, H., d'Haenens, L. & Van Gorp, B. (2013). Hoe divers is de Vlaamse pers? Leeftijd, gender en etniciteit in het Vlaamse krantennieuws. *Nieuwsmonitor* (15). Geraadpleegd op <http://www.steunpuntmedia.be>
- Vandenberghe, H., d'Haenens, L. & Van Gorp, B. (2015). Demografische diversiteit in het Vlaamse perslandschap. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 43(2), 169-185.
- Wahl-Jorgensen, K. (1999). Letters to the editor. *Peace Review*, 11(1), 53-59.
- Wahl-Jorgensen, K. (2001). Letters to the editor as a forum for public deliberation: modes of publicity and democratic debate. *Critical Studies in Media Communication*, 18(3), 303-320.
- Wahl-Jorgensen, K. (2002). Understanding the conditions for public discourse: four rules for selecting letters to the editor. *Journalism Studies*, 3(1), 69-81.
- Wahl-Jorgensen, K. (2004). Playground of the pundits or voice of the people? Comparing British and Danish opinion pages. *Journalism Studies*, 5(1), 59-70.
- Wester, F. & van Selm, M. (2006). Inhoudsanalyse als systematisch-kwantificerende werkwijze. In F. Wester, K. Renckstorf & P. Scheepers (red.). *Onderzoekstypen in de communicatiewetenschap* (2de druk) (121-149). Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Wien, C. & Elmelund-Præstekær, C. (2009) An anatomy of media hypes: developing a model for the dynamics and structure of intense media coverage of single issues. *European Journal of Communication*, 24(2), 183-201.

Bijlagen

Bijlage 1: codeboek

Variabele	Label	Waarden
Identificatienummer	Identificatienummer	Geen
Datum	Datum (dd.mm.jj)	Geen
Weekdag	Dag van de week	1 = maandag 2 = dinsdag 3 = woensdag 4 = donderdag 5 = vrijdag 6 = zaterdag/ zondag
Auteur	Naam van de auteur	Geen
Geslacht	Geslacht van de auteur	0 = man 1 = vrouw
Etniciteit	Etniciteit van de auteur	0 = etnisch-culturele meerderheid 1 = etnisch-culturele minderheid 999 = niet geweten
Verbondenheid	Auteur als vaste columnist van De Standaard?	0 = nee 1 = ja 999 = niet geweten
Functie	Functie van de auteur	1 = politicus 2 = medewerker universiteit 3 = medewerker denktank 4 = topfunctie binnen bedrijf 5 = vertegenwoordiger van belangengroep of ngo 6 = journalist 8 = schrijver

		<p>9 = individu</p> <p>10 = gezondheidsspecialist</p> <p>14 = ander</p> <p>999 = niet geweten</p>
Partij	Indien verbonden aan politieke partij: welke?	<p>1 = CD&V</p> <p>2 = N-VA</p> <p>3 = Open Vld</p> <p>4 = sp.a</p> <p>5 = Groen</p> <p>6 = PVDA</p> <p>7 = Vlaams Belang</p> <p>14 = ander</p> <p>999 = niet van toepassing</p>
Universiteit	Indien verbonden aan universiteit: welke?	<p>1 = KU Leuven</p> <p>2 = UGent</p> <p>3 = VUB</p> <p>4 = UHasselt</p> <p>5 = UAntwerpen</p> <p>6 = Hoover Institution</p> <p>7 = ULB</p> <p>8 = Warwick Universiteit</p> <p>9 = Bard College</p> <p>10 = Universiteit van Amsterdam</p> <p>11 = Odisee</p> <p>14 = ander</p> <p>999 = niet van toepassing</p>
Denktank	Indien verbonden aan denktank: welke?	<p>1 = Minerva</p> <p>2 = Vrijdaggroep</p> <p>3 = Egmont Instituut</p> <p>4 = Itinera</p> <p>14 = ander</p> <p>999 = niet van toepassing</p>

Nieuwsorganisatie	Indien journalist: verbonden aan De Standaard?	0 = nee 1 = ja 999 = niet van toepassing
Titel	Titel van het opiniestuk	Geen
Thema	Thema van het opiniestuk (breed)	0 = humor 1 = politiek 2 = economie, financiën en arbeid 3 = onderwijs en opvoeding 4 = mens en maatschappij 5 = cultuur en media 6 = natuur en milieu 7 = mobiliteit, verkeer en ruimtelijke ordening 8 = buitenland 9 = justitie en criminaliteit 10 = religie 11 = sociale zaken 12 = conflict, oorlog en terrorisme 13 = wetenschap, techniek en technologie 14 = ander
Onderwerp	Onderwerp van het opiniestuk (specifiek)	Geen
Nieuwslink	Koppeling met nieuws?	0 = nee 1 = ja, expliciet
Opinielink	Koppeling met opinie?	0 = nee 1 = ja, expliciet
Standpunt	Ingenomen standpunt in het opiniestuk	1 = pro 2 = contra 3 = neutraal

Rubriek	Indien vaste rubriek: welke?	1 = Kort en bondig 2 = De Pottenkijker 3 = Column 4 = Op de kop 5 = Van kapitaal belang 6 = De Mening 7 = Brief van de dag 8 = Waalse kroniek 9 = De bomen en het bos 10 = Vlam! 11 = Scoop 12 = Boeiende tijden 13 = De correspondenten blikken terug 14 = Onder de wetstraat het moeras 15 = Waarde redactie 16 = ander
Omvang	Omvang van het opiniestuk	0 = kleiner dan 1/4 ^{de} pagina 1 = 1/4 ^{de} pagina 2 = 1/3 ^{de} pagina 3 = 1/2 ^{de} pagina 4 = 2/3 ^{de} pagina 5 = 3/4 ^{de} pagina 6 = 1 pagina 7 = anderhalve pagina 8 = groter dan anderhalve pagina
Voorpagina	Verwijzing naar opiniestuk op voorpagina?	0 = nee 1 = ja
Bron	Is het opiniestuk overgenomen uit andere bron?	0 = nee 1 = ja

Bijlage 2: tabellen

Tabel 1 Frequentietabel naam auteur, in volgorde van voorkomen (N = 304)

	Naam van de auteur	Aantal	Percentage
1	Marc Reynebeau	8	2,6
2	Niall Ferguson	7	2,3
3	Mia Doornaert	5	1,6
4	Bart Sturtewagen	4	1,3
5	Béatrice Delvaux	4	1,3
6	Guy Tegenbos	4	1,3
7	Hendrik Vos	4	1,3
8	Ignaas Devisch	4	1,3
9	Ive Marx	4	1,3
10	Joris Luyendijk	4	1,3
11	Maartje Luif	4	1,3
12	Tinneke Beeckman	4	1,3
13	Frans Verhagen	3	1,0
14	Hilde Van den Eynde	3	1,0
15	Peter Vandermeersch	3	1,0
16	Ruben Mooijman	3	1,0
17	Assita Kanko	2	0,7
18	Bart Dobbelaere	2	0,7
19	Bart Maddens	2	0,7
20	Bruno Vanobbergen	2	0,7
21	Caroline De Gruyter	2	0,7
22	Caroline Deiteren	2	0,7
23	Dieter De Cleene	2	0,7
24	Gert Peersman	2	0,7
25	Ian Buruma	2	0,7
26	Jacobo De Regoyos	2	0,7
27	Johan Rutgeerts	2	0,7
28	Joris Van Cauter	2	0,7
29	Luc Sels	2	0,7
30	Noël Slangen	2	0,7

31	Paul Goossens	2	0,7
32	Robert Skidelsky	2	0,7
33	Ruben Mersch	2	0,7
34	Ruud Goossens	2	0,7
35	Sarah Vansteenkiste	2	0,7
36	Stijn Baert	2	0,7
37	Tom Heremans	2	0,7
38	Tom Naegels	2	0,7
39	Walter Zinzen	2	0,7
40	Agnès Libois	1	0,3
41	An De Bisschop	1	0,3
42	An Goffa	1	0,3
43	Ann Caluwaerts	1	0,3
44	Anne Provoost	1	0,3
45	Annemie Tweepenninckx	1	0,3
46	anoniem	1	0,3
47	Antoon Vrints	1	0,3
48	Ariane Bazan	1	0,3
49	Arjun Jayadev	1	0,3
50	Arnout Geeraert	1	0,3
51	Astrid Haerens	1	0,3
52	Astrid Pepermans	1	0,3
53	Barbara Van Dyck	1	0,3
54	Bart Brinckman	1	0,3
55	Bart Vanwildemeersch	1	0,3
56	Bart Weekers	1	0,3
57	Benoit Nemery	1	0,3
58	Bernard Dewulf	1	0,3
59	Bert De Somviele	1	0,3
60	Bert Gabriëls	1	0,3
61	Bieke Purnelle	1	0,3
62	Bram De Rynck	1	0,3

63	Bram Spruyt	1	0,3
64	Bram Trachet	1	0,3
65	Bruno De Wever	1	0,3
66	Bruno Vanspauwen	1	0,3
67	Carles Puidgemont	1	0,3
68	Catherine Bouland	1	0,3
69	Cedric Goossens	1	0,3
70	Chams Eddine Zaougui	1	0,3
71	Charles Derre	1	0,3
72	Clara Cleymans	1	0,3
73	Darya Safai	1	0,3
74	David De Beukelaer	1	0,3
75	David van Reybrouck	1	0,3
76	Dean Baker	1	0,3
77	Dirk Barrez	1	0,3
78	Dirk Brossé	1	0,3
79	Dirk Kurbjuweit	1	0,3
80	Dirk Lauwers	1	0,3
81	Dirk Masquillier	1	0,3
82	Dirk Van De Poel	1	0,3
83	Dries Dehaut	1	0,3
84	Eddy Denckens	1	0,3
85	Elisabet Van Wymeersch	1	0,3
86	Elisabeth Simoen	1	0,3
87	Ellen Debackere	1	0,3
88	Els Snick	1	0,3
89	Emmanuel Gerard	1	0,3
90	Eric Vermeyleen	1	0,3
91	Erik Claes	1	0,3
92	Erik Vlaminck	1	0,3
93	Etienne Vermeersch	1	0,3
94	Eva Van Eenoo	1	0,3

95	Fien De Meuler	1	0,3
96	Filip Van Droogenbroeck	1	0,3
97	Filip Van Ongevalle	1	0,3
98	Filip Watteeuw	1	0,3
99	Francois Rycx	1	0,3
100	Frank Vandenbroucke	1	0,3
101	Freddy Mortier	1	0,3
102	Frederic Vanhauwaert	1	0,3
103	Geert Dewaele	1	0,3
104	Gert Huysmans	1	0,3
105	Gert Verschraegen	1	0,3
106	Gita Deneckere	1	0,3
107	Goedele Vandommele	1	0,3
108	Goele De Cort	1	0,3
109	Greg Verhoeven	1	0,3
110	Hannah Jane Parkinson	1	0,3
111	Hans Van Crombrugge	1	0,3
112	Heidi Knipprath	1	0,3
113	Hendrik Schoukens	1	0,3
114	Henri Heimans	1	0,3
115	Herman Bruyninckx	1	0,3
116	Hester Lenaerts	1	0,3
117	Hilde Crevits	1	0,3
118	Ine Roox	1	0,3
119	Jaan De Koster	1	0,3
120	Jan Van Bavel	1	0,3
120	Jan Vranken	1	0,3
121	Jan Wouters	1	0,3
123	Jasper Van Steenberghe	1	0,3
124	Jelle Haemers	1	0,3
125	Jelle Joseph	1	0,3
126	Joachim Van Keirsbilck	1	0,3

127	Johan Ackaert	1	0,3
128	Johan Depoortere	1	0,3
129	Johan Van Den Berghe	1	0,3
130	Johan Van Wiemeersch	1	0,3
131	Johan Vandepoel	1	0,3
132	John Crombez	1	0,3
133	John Vandaele	1	0,3
134	Joni Dambre	1	0,3
135	Joost Bonte	1	0,3
136	Joris Van Damme	1	0,3
137	Joseph E. Stiglitz	1	0,3
138	Jozefien De Leersnyder	1	0,3
139	Julia Day	1	0,3
140	Karl Verstrynge	1	0,3
141	Kathelijne Jordens	1	0,3
142	Katie Van De Weghe	1	0,3
143	Kiza Magendane	1	0,3
144	Koen Schoors	1	0,3
145	Koen Trappeniers	1	0,3
146	Korneel Alsteens	1	0,3
147	Laurens Cherchye	1	0,3
148	Lien Vrijders	1	0,3
149	Lieve Pollet	1	0,3
150	Lieven De Cauter	1	0,3
151	Lise Hellemond	1	0,3
152	Luc Hollands	1	0,3
153	Luk Dewulf	1	0,3
154	Maarten Boudry	1	0,3
155	Maarten Hanssens	1	0,3
156	Maarten Janssen	1	0,3
157	Marc Goethals	1	0,3
158	Mariet Schepers	1	0,3

159	Marino Keulen	1	0,3
160	Mario Danneels	1	0,3
161	Marjan Justaert	1	0,3
162	Marjolijn De Wilde	1	0,3
163	Mark Coeckelbergh	1	0,3
164	Mark Eeckhaut	1	0,3
165	Marlies Debrael	1	0,3
166	Matthias De Backer	1	0,3
167	Matthias Somers	1	0,3
168	Maxim Februari	1	0,3
169	Merijn Chamon	1	0,3
170	Mieke Malfaet	1	0,3
171	Mireille Merckx	1	0,3
172	Orhan Agirdag	1	0,3
173	Owen Jones	1	0,3
174	Patrice Rousseau	1	0,3
175	Patrick Dewael	1	0,3
176	Patrick Goethals	1	0,3
177	Patrick Loobuyck	1	0,3
178	Paul Cordy	1	0,3
179	Paul Verschueren	1	0,3
180	Peter De Lobel	1	0,3
181	Peter De Roover	1	0,3
182	Peter Janssen	1	0,3
183	Peter Raeymaecker	1	0,3
184	Peter Van Aelst	1	0,3
185	Peter Van Elsuwege	1	0,3
186	Peter Van Koppen	1	0,3
187	Peter Van Rompaey	1	0,3
188	Philip Verwimp	1	0,3
189	Philippe Diepvents	1	0,3
190	Pierre Kroll	1	0,3

191	Piet Van Schuylenbergh	1	0,3
192	Riema Reybrouck	1	0,3
193	Rik Pinxten	1	0,3
194	Rita Gantois	1	0,3
195	Robert Horselenberg	1	0,3
196	Robin Vandevoort	1	0,3
197	Rudi Van Doorslaer	1	0,3
198	Rudy Vanschoonbeek	1	0,3
199	Ruth Lasters	1	0,3
200	Sabine Peeters	1	0,3
201	Sander Loones	1	0,3
202	Serhat Yildirim	1	0,3
203	Sofie Hennau	1	0,3
204	Sofie Joosen	1	0,3
205	Sofie Peeters	1	0,3
206	Steven Van Hecke	1	0,3
207	Steven Van Offel	1	0,3
208	Stijn De Meulenaer	1	0,3
209	Stijn De Wolf	1	0,3
210	Stijn Knuts	1	0,3
211	Stijn Van Der Stockt	1	0,3
212	Suzanne Cautaert	1	0,3
213	Sven Biscop	1	0,3
214	Thijs Delrue	1	0,3
215	Thijs Smeyers	1	0,3
216	Thomas Crombez	1	0,3
217	Thomas Piketty	1	0,3
218	Tim Devriese	1	0,3
219	Tim Ramadan	1	0,3
220	Timothy Garton Ash	1	0,3
221	Tom Ysebaert	1	0,3
222	Tony Belpaeme	1	0,3

223	Walter Daelemans	1	0,3
224	Walter Hermans	1	0,3
225	Wim Vanseveren	1	0,3
226	Wouter De Tavernier	1	0,3
227	Wouter Duyck	1	0,3
228	Wouter Hessels	1	0,3
229	Yasmine Kherbache	1	0,3
	Totaal	304	100

Tabel 2 Frequentietabel vaste columnisten

Naam van de auteur	Auteur als vaste columnist verbonden aan De Standaard?
	Ja
Bart Sturtewagen	3
Béatrice Delvaux	4
Guy Tegenbos	4
Hendrik Vos	3
Ignas Devisch	4
Ive Marx	1
Joris Luyendijk	2
Maartje Luif	4
Marc Reynebeau	8
Mia Doornaert	5
Niall Ferguson	7
Noël Slangen	2
Paul Goossens	2
Peter Vandermeersch	3
Tinneke Beeckman	4
Tom Naegels	2

Tabel 3 Frequentietabel onderwerp opiniestuk, in volgorde van voorkomen (N = 304)

Onderwerp opiniestuk	Aantal	Percentage
Catalonië	19	6,3
seksuele intimidatie	17	5,6
actualiteit	9	3,0
Donald Trump	7	2,3
discriminatie op arbeidsmarkt	6	2,0

Bende van Nijvel	6	2,0
vrijwilligerswerk	5	1,6
arbeidsmarkt	5	1,6
autonome wapens	5	1,6
biechtgeheim	5	1,6
luchtvervuiling	5	1,6
meertaligheid op school	5	1,6
werkloosheid	5	1,6
fietsveiligheid	4	1,3
armoede	4	1,3
immigratie	4	1,3
lerarenopleiding	4	1,3
onderzoek naar minderheden	4	1,3
verloskunde	4	1,3
academici en opinie	3	1,0
gevolgen Brexit	3	1,0
extreem islamisme	3	1,0
ggo's	3	1,0
taal	3	1,0
dienstencheques	3	1,0
Engels aan universiteit	3	1,0
fake news	3	1,0
geneesmiddelen Zuid-Afrika	3	1,0
lokale politiek	2	0,7
ideeën pitchen	2	0,7
deradicalisering van jongeren	2	0,7
extreemrechts	2	0,7
Brussel	2	0,7
Brusselse jongeren	2	0,7
burgerparticipatie	2	0,7
China	2	0,7
dossier-Bart De Pauw	2	0,7

Duitse politiek	2	0,7
file	2	0,7
glyfosaat	2	0,7
hernieuwbare energie	2	0,7
Ketnet	2	0,7
klimaatmaatregelen	2	0,7
kunstonderwijs	2	0,7
leefbaarheid in Gent	2	0,7
Nip-test	2	0,7
OCMW's	2	0,7
Paradise Papers	2	0,7
rellen in Brussel	2	0,7
Thomas speelt het hard	2	0,7
vennootschapsbelasting	2	0,7
Zweedse en Deense politiek	1	0,3
burn-outs in het onderwijs	1	0,3
schoolreizen	1	0,3
belastingwet VS	1	0,3
dierenwelzijn	1	0,3
Angela Merkel	1	0,3
Aung San Suu Kyi	1	0,3
beurs	1	0,3
massa-immigratie	1	0,3
vrijheid in onderwijs	1	0,3
fietsers	1	0,3
leesvaardigheid bij jongeren	1	0,3
onderwijs in Afghanistan	1	0,3
verloedering Brussel	1	0,3
"normale" Nederlander	1	0,3
eetstoornis	1	0,3
exportbelasting	1	0,3
fiscale regularisatie	1	0,3

gevallen sterren	1	0,3
spreekstijl van Donald Trump	1	0,3
Britse regering	1	0,3
buitenlandse conflicten	1	0,3
Charles Michel	1	0,3
defensie	1	0,3
dubbele nationaliteit	1	0,3
haatberichten op sociale media	1	0,3
huwelijksquotiënt	1	0,3
kartellijst Samen	1	0,3
kinderen en debat	1	0,3
kunst in de kerk	1	0,3
laptops tijdens de les	1	0,3
link hiphop criminaliteit	1	0,3
Nieuwe Economie	1	0,3
OCMW	1	0,3
palliatieve sedatie	1	0,3
rellen Brussel	1	0,3
tweepersoonkamers in ziekenhuis	1	0,3
belastingensysteem in VS	1	0,3
belastingontduiking	1	0,3
bijklussen	1	0,3
biologische landbouw	1	0,3
bitcoin	1	0,3
bladkorven	1	0,3
boekenbeurs	1	0,3
bouwplannen	1	0,3
Brexit	1	0,3
daklozen	1	0,3
De Lijn	1	0,3
De Lijn betaalsysteem	1	0,3
De Lijn in verval	1	0,3

decreet ruimtelijke ordening	1	0,3
economische groei	1	0,3
Europese Unie	1	0,3
euthanasie	1	0,3
fiets	1	0,3
financiële crisis	1	0,3
homoseksualiteit	1	0,3
humor en taboes	1	0,3
immigratie en mensenrechten	1	0,3
inkomstenbelasting	1	0,3
jaren tachtig	1	0,3
Johnny Hallyday	1	0,3
kinder- en jeugdpsychiatrie	1	0,3
krakers	1	0,3
Land Invest Group-affaire	1	0,3
Michelingids	1	0,3
moeilijke taal in de krant	1	0,3
moeilijkheden in landbouw	1	0,3
morele kwesties in politiek	1	0,3
Nederlandse politiek	1	0,3
negatieve associatie religie	1	0,3
NMBS	1	0,3
overbevolking gevangenissen	1	0,3
overeenkomsten Europa en kolonies	1	0,3
overlevingspensioen	1	0,3
Philippe Maystadt	1	0,3
politiek Brussel	1	0,3
politieke participatie	1	0,3
populisme	1	0,3
productiviteit	1	0,3
PVDA	1	0,3

racisme	1	0,3
Raqqa	1	0,3
rechts populisme	1	0,3
recreatie in bossen	1	0,3
referenda	1	0,3
religies in België	1	0,3
roken	1	0,3
Rusland op Winterspelen	1	0,3
Rutte III	1	0,3
seksuele voorlichting	1	0,3
sociale media	1	0,3
sociale politiek	1	0,3
sociale rechten	1	0,3
Tillerson	1	0,3
Turkije	1	0,3
verboden	1	0,3
verdeeldheid in Antwerpen	1	0,3
vergelijking België-Nederland	1	0,3
vernieuwing radio	1	0,3
Vlaams Belang	1	0,3
voetbal	1	0,3
volledigheid	1	0,3
wie is schuldig	1	0,3
winterplan Brussel	1	0,3
wonen in Brussel	1	0,3
zitten	1	0,3
zwaarlijvigheid	1	0,3
Totaal	304	100,0

Bijlage 3: vragenlijst diepte-interview

1. Inleiding

- Zou u uzelf even kunnen voorstellen: naam – leeftijd – functie
- Wat houdt uw functie precies in? Waarvoor bent u verantwoordelijk?

2. Verantwoordelijken en werkwijze

- Is er een aparte redactie voor opinie?
- Hoeveel mensen werken er mee aan de samenstelling van de opiniepagina's?
- Welke functies hebben de verschillende mensen die meewerken aan de opiniepagina's? is er een hiërarchie?
- Is er overleg met de rest van de redactie over wat op de opiniepagina's komt?
- Wordt over opiniepagina's overlegd op de redactievergadering?
- Hoe begint u aan de samenstelling van de opiniepagina's?
- Welke stappen doorloopt u bij het samenstellen van de opiniepagina's?

3. Algemeen

- Wat is/zijn de functie(s) van de opiniepagina's van De Standaard?
 - Mogelijke functies:
 - Een forum bieden voor publiek debat
 - Het publiek informeren over opinie
 - Het publiek opvoeden
 - Beleidsmakers beïnvloeden
 - De mening van het volk verwoorden
 - De mening van DS verwoorden
 - Karakter geven aan DS (profilering als kwaliteitskrant)
 - Lezers aantrekken
- Hoe belangrijk zijn de opiniepagina's van DS? (in vergelijking met nieuwspagina's)
- Heeft u enig idee of de opiniepagina's van de krant veel gelezen en gewaardeerd worden?
- Denkt u dat de opiniepagina's invloed hebben op de mening van het publiek en/of de mening van de beleidsmakers?

4. Opiniestukken

4.1. Selectie

4.1.1. Auteurs

- Selecteert u eerder ingezonden stukken of nodigt u zelf auteurs uit om een stuk te schrijven?
- Hoeveel opiniestukken worden er ongeveer per dag ingezonden?
 - Hoeveel daarvan worden er gepubliceerd?
 - Zijn er auteurs die regelmatig opiniestukken inzenden?
- Welke criteria hanteert u bij de selectie van opiniestukken door gastauteurs?
 - 81% van de auteurs zijn gastauteurs
- Houdt u bij de selectie rekening met bepaalde kenmerken van de auteur?
 - Geslacht
 - Etniciteit
 - Sociale status
 - Expertise
 - Strekking
- Streeft u naar evenwicht tussen het geslacht van de auteurs?
 - 74% van de auteurs is mannelijk. Heeft u er een idee van hoe dat komt?
- Streeft u naar evenwicht in de etniciteit van de auteurs?
 - 96% van de auteurs behoort tot de etnisch-culturele meerderheid. Heeft u er een idee van hoe dat komt?
- Heeft u/ is er een voorkeur voor bepaalde (soorten) auteurs?
- Houdt u ook rekening met het beroep dat de auteurs uitoefenen?
 - Gastauteurs: 20 % journalist – 37% medewerker universiteit
 - Vaste auteurs: 50% journalist – 28% medewerker universiteit
 - Hoe komt dit volgens u?
 - Streeft u naar evenwicht hierin?
 - Wanneer medewerkers van universiteiten aan het woord komen, hebben jullie dan een voorkeur voor bepaalde universiteiten?
 - UGent (31%); KU Leuven (21%)
- Vermijdt u bepaalde (soorten) auteurs?

- Is er een auteursbestand waar u naar teruggrijpt?
- Zijn er mensen die geen opiniestukken willen schrijven?
 - Zo ja, waarom niet?

4.1.2. Thema

- Houdt u bij de selectie rekening met het thema?
- Heeft u/ is er een voorkeur voor bepaalde thema's?
 - Vb economie (16 %) / politiek (12 %) ?
- Vermijdt u bepaalde thema's?
 - Vb terreur (2 %)?
- Streeft u naar een evenwicht in de besproken thema's?
 - In een editie
 - In het algemeen
 - Thema's zijn vrij evenwichtig verdeeld (zie tabel)

4.1.3. Onderwerp

- Heeft u een voorkeur voor onderwerpen die al in het nieuws zijn (reactieve opiniestukken) of laat u de auteurs ook onderwerpen introduceren (zelf nieuws maken)?
 - (34 % nieuwslink)
 - Welke is volgens u het meest interessant en populair?
- Laat u bewust sommige opiniestukken op elkaar reageren? Creëert u met andere woorden bewust debat? (17% opinielink)

4.1.4. Standpunt

- Houdt u bij de selectie rekening met het ingenomen standpunt? (24 %; 49 %; 26%)
 - Hoe komt het volgens u dat bijna de helft van de geschreven stukken contra zijn?
- Streeft u naar evenwicht van standpunten?
- Laat u andere standpunten horen dan die van De Standaard of komt net het standpunt van de krant vaker voor?
- Streeft u ernaar meerdere standpunten te laten horen over een onderwerp (creëren van debat)
- Streeft u in het algemeen naar afwisseling tussen pro- en contrastemmen?

- (24 %; 49 %; 26%) Hoe komt het volgens u dat bijna de helft van de geschreven stukken contra zijn?
- Vindt u het belangrijk dat de auteur een standpunt inneemt? (polarisatie)
- Is felheid van het standpunt een criterium?
- Is nieuwheid van het standpunt een criterium?

4.1.5. *Andere*

- Hanteert u bij ingezonden opiniestukken nog andere selectiecriteria? Welke?
 - Lengte
 - Stijl
 - Fatsoen
 - Schrijfkwaliteit
 - Kwaliteit van argumentatie
 - Andere
- Hoe verloopt de selectie wanneer u zelf auteurs uitnodigt?
 - Kiest u eerst een auteur of kiest u eerst een onderwerp waarvoor u een auteur zoekt met de juiste expertise of een auteur met een bepaald standpunt?
 - Hoe benadert u een mogelijke auteur?
 - Zijn die auteurs vrij of krijgen ze bepaalde zaken opgelegd?
 - Thema
 - Onderwerp
 - Standpunt
 - Lengte
 - Stijl
 - Felheid van argumentatie
 - Schrijftijd
 - Andere
 - Gebeurt het dat geschreven stukken alsnog niet geselecteerd worden voor publicatie?
 - Zo ja, om welke reden?

- Krijgt u voorstellen van externen voor auteurs, onderwerpen of standpunten voor opiniestukken?
 - Zo ja, houdt u daar rekening mee?

4.1.6. *Vaste columnisten*

(19 % vaste columnisten)

- Hoe gebeurt de selectie van vaste columnisten?
- Moeten ze aan bepaalde criteria voldoen?
 - Geslacht (70% man)
 - Etniciteit (0 % etnisch-culturele minderheid)
 - Functie (50% journalist)
 - Expertise
 - Schrijfkwaliteit
 - Bekendheid
- Hoe lang duurt zo'n samenwerking met een vaste columnist ongeveer?
- Beslissen vaste columnisten zelf over de inhoud en de vorm van hun opiniestuk of zijn daar afspraken over?
 - Zijn er algemene afspraken?
 - Zijn er afspraken per opiniestuk?
 - Is dat voor alle columnisten hetzelfde?
 - Waarover zijn er afspraken?
 - Thema
 - Onderwerp
 - Standpunt
 - Lengte
 - Stijl
 - Felheid van argumentatie
 - Andere
- Hoe verloopt het contact met de vaste columnisten?
- Een voorbeeld van een vaste columnist is Niall Ferguson. Hij schrijft voor de Sunday Times. Hoe gaat dat precies in z'n werk?

- Werkt u liever met vaste columnisten of met gastauteurs?
- Streeft u naar evenwicht tussen vaste columnisten en gastauteurs?

4.2. Bewerking

- Worden de geschreven opiniestukken bewerkt voor publicatie?
 - Ingezonden opiniestukken
 - Opiniestukken op aanvraag
 - Opiniestukken van vaste columnisten
- Om welke redenen worden de geschreven opiniestukken bewerkt voor publicatie?
- Hoe ver gaat u in de bewerking? Bewerkt u enkel oppervlakkig of herschrijft u ook?
- Kort u de opiniestukken in?
- Bewerkt u de taal?
 - Taalfouten? Jargon? Stijl?
- Doet u een fact-check?
- Bewerkt u de inhoud?
 - Argumenten toevoegen of schrappen?
 - Argumenten scherper/flauwer maken?
- Verandert u het standpunt soms?
- Verandert u de titel? Of kiest de redactie de titel zelf?
- Vraagt u (op voorhand) toestemming voor bewerking?
- Gebeurt bewerking in overleg?
- Legt u de bewerkte tekst opnieuw aan de auteur voor?

5. Extra

- Waar ligt volgens u de grens wat wel en wat niet acceptabel is in een opiniestuk?
- Wanneer krijgt een opiniestuk een verwijzing op de voorpagina? (6 %)
- Hoe bepaalt u hoeveel ruimte elk opiniestuk krijgt?
- Hoe bepaalt u welke opiniestukken in de krant komen en welke enkel online?
- Zijn de opiniestukken online even belangrijk als die in de gedrukte krant?
- Kiest de auteur de bijhorende foto?

- Evalueert en verandert de eindredactie de opiniestukken en -pagina's nog?
- Vergelijkt u de opiniepagina's van De Standaard met de opiniepagina's van andere kranten?
- Houden jullie jullie daar ook mee bezig met zulke cijfers bij te houden? Houden jullie daar rekening mee?

Bijlage 4: uitgeschreven diepte-interview

Annelies Leys (interviewer)

Anni Van Landeghem (geïnterviewde)

Hans Cottyn (geïnterviewde)

Dus jullie zijn de chefs opinie. Wat houdt die job precies in?

Misschien moeten we eerst even uitleggen waarom we met twee zijn. Als dat een van je vragen zou zijn. Dat is puur praktisch. Anni, hoe lang heb jij voltijds de opiniEPagina's gedaan? Een jaar of 10 zeker?

Eeuwen. (lacht) Nee niet zo lang. Ik ben terug begonnen in 2010 en ik denk dat ik dan zes jaar het alleen gedaan heb. Dan ben ik halftijds gaan werken en daarom- op halftijdse basis kan je die pagina's niet samenstellen. Hans was al in huis als redacteur bij Letteren, halftijds. Hij coördineert nu dus ook halftijds en we vullen elkaar perfect aan. Dat is de samenvatting he?

We wisselen elkaar week om week af. We doen het dus elk zes dagen na elkaar en we wisselen op woensdag. Dus niet op het einde van de week. Dat heeft praktisch allerlei redenen, maar zo gaat het dus.

Wij stemmen voortdurend met elkaar af en wij zijn het doorgaans over de meeste dingen eens.

En hoe het werkt, wat de chef opinie doet, is –vul aan als het nodig is, Anni- hij stelt die vier pagina's elke dag samen aan de hand van actualiteit, van aanbod, van ideeën, van input van andere redacteurs, van wat hij leest in andere kranten, ...Hij zoekt naar columnisten, hij redigeert die, stuurt die, stuurt die bij. Hij maakt dus elke dag een mix van stukken, thema's, teksten, pennen om daar een dynamisch geheel van te maken dat ook aansluiting vindt bij de krant. Die opiniEPagina's staan er een beetje los van, maar zijn ook geen volledig eiland. We moeten die link wel leggen.

Dat is een van de redenen waarom het niet slecht was geweest als je van tevoren eens was komen kijken. Dat je–voor mij zelfs geen week he, maar een dag- had meegelopen zodat je ziet van aan de ochtendvergadering, hoe dat zo'n ochtendvergadering werkt bij een krant. Hoe een krant stilaan daar tot stand begint te komen. Wat gaat er naar online, wat gaat er naar papier, wat gaat er naar de digitale avondeditie. Luisteren van wie zet in op welk thema, 'tiens, daar kan ik misschien op opinie ook iets mee doen of misschien ook niet'.

Of omgekeerd: er is een aanbod van een minister die wil reageren op een bepaald actueel thema, die wil dat doen aan de hand van een opiniestuk, dan kan de redactievergadering zeggen: ja, maar het zou toch beter zijn om dat in een vragenstuk te doen, een interviewstuk.

Dat gaat dan naar de redactionele pagina. Dat is een constante wisselwerking. Dat is op deze krant in de loop der jaren uitstekend gegroeid, de manier waarop hier wordt samengewerkt, de manier waarop er wordt overlegd. De communicatie hier loopt langs zeer directe lijnen, heldere lijnen.

Er wordt op de redactievergadering dan ook echt wel gesproken over de opiniepagina's,

Ja. Daar zitten alle afdelingen he: binnenland, buitenland, wetstraat, cultuur, foto, hoofdredactie, nieuwsmanagement, online, dS Avond, opinie. Iedereen is daar. Niet iedereen, maar van elke afdeling zit een iemand daar. Dat overleg daar is zeer bepalend voor wat er dezelfde dag gebeurt en ook al naar het weekend toe. Van in het begin van de week wordt er al aangetrokken naar het weekend welk soort-. Voor opinie is dat dan: welk soort essay zullen we doen? Gaan we een essay doen? Moeten we wel een essay doen?

Hoe belangrijk zijn de opiniepagina's dan voor De Standaard?

Zeer.

Hoe weten jullie dat dan?

Het gaat niet zozeer over-. Het is niet zo zeer een cijfermatige invulling, want als we op die beoordeling voort zouden gaan, zouden we bijvoorbeeld veel meer lezersbrieven afdrukken omdat mensen dat graag lezen. Alleen hebben we er niet altijd ruimte voor. Je wil midden in dat debat staan, midden in wat er leeft. Bijvoorbeeld vandaag is de opening van de krant –dat is vooraan de eerste pagina- het feit dat Open Vld vindt dat Brussel moet stoppen met sociale woningen te bouwen, dat het er te veel heeft. Dan ga je op zoek naar een pen die zegt van: 'ja, maar hoezo? Dat is toch het belangrijkste voor armoedebelasting en armoedebestrijding hoe je toch aan sociale woningen werkt. Je pikt daar dan meteen op in en je wil dat daarover gedebatteerd wordt. Het komt matig op gang. Het feit dat het gemeenschapsonderwijs het vak 'burgerschap' introduceert. Hoe zinvol is dat? Hoe zinvol is dat niet? Je moet dan op zoek gaan naar pennen en je moet ze zodanig verkrijgen dat ze iets schrijven. We kunnen niet alleen maar afwachten en kijken naar binnenkomende post. Je wil, los van hoe lezers daarover oordelen, dat het gaat over de issues waarover gedebatteerd wordt en die in de samenleving ertoe doen. Hetzij over mobiliteit, milieu, klimaat, armoede, hoofddoeken, integratie, noem maar op. Daar moet je het over hebben.

Hoe gaan jullie dan precies aan de slag? Dus jullie krijgen stukken ingezonden, jullie gaan ook zelf op zoek, ... Wordt dat dan besproken op de redactievergadering?

Niet altijd. Niet tot in detail.

Nee. Een aantal interessante dingen die ingestuurd worden, leggen we voor. Als er twijfelgevallen zijn.

Hoeveel stukken worden er zo ingezonden per dag?

Dat is heel afhankelijk van dag tot dag.

In de paasvakantie nu is dat mager he.

Tijdens de vakantie is het mager. Het hangt er ook van af. Als er grote gebeurtenissen zijn, dan stroomt het binnen.

De me too-affaire zat in mijn corpus-

Absoluut. Of een debat dat echt dicht bij de mensen staat zoals de Zwarte Pieten-discussie. Daar weet je –

Of het onverdoofd slachten, daar heb je-. Je hebt zo een aantal -. Soms zie je bij een aantal dingen ook gewenning. Bijvoorbeeld de aanslagen in Parijs nog voor die van Brussel, dat was *whoam*. Weken aan een stuk ging het over de aanslag in Parijs. Vervolgens 22 maart in Brussel *whoam*, weken aan een stuk. Maar vervolgens een – ik weet al niet meer waar de meest recente aanslag niet ver hier vandaan was. Londen zal dat dan geweest zijn, zeker daar op die brug. Dan leeft er al bijna niks meer, dus dat zakt dan wel weer wat weg. Dus je hebt enerzijds thema's die mensen zeer beroeren of die plotseling heel wat losweken en dan krijg je erg veel binnen. Anderzijds heb je een aantal thema's die Monster van Loch Ness-kwaliteit hebben. Om de zoveel tijd heb je een debatreeks over euthanasie, dat komt terug. Verkeersveiligheid? Komt om de zoveel tijd terug. Dat zijn dingen die nooit weggaan.

Maar hoeveel stukken we op een dag binnenkrijgen, ik kan daar geen getal opplakken.

Nee he, -.

Ik merk bijvoorbeeld dat NRC Handelsblad dat doet. NRC zet tegenwoordig op het einde van de week een blokje in de krant bij opinie hoeveel stukken en lezersbrieven ze binnengekregen hebben die week. Ik begrijp niet goed waarom ze dat doen, want die cijfers zijn op zich niet zo interessant. Het heeft veel te maken met de kwaliteit van wat je binnenkrijgt ook. Er zijn veel lezersreacties die niet te publiceren zijn omdat ze nauwelijks beter zijn dan wat je op sociale media ziet staan. Maar als je een hele goede, persoonlijke lezersgetuigenis krijgt – bijvoorbeeld iemand die zelf betrokken is bij verkeersveiligheid vanwege een verloren kind – dat gaat recht naar je strot en dat geef je sowieso. Dan zeg je op de redactievergadering: 'ik heb een zeer pakkende getuigenis van een ouder van een verongelukt kind, ik ga dat zeker meegeven en daar is geen discussie over'. Het kan ook puur aan de naam liggen, of aan de kwaliteit van de pen. Bijvoorbeeld toen –dat is dan verrassend- die Leuvense wetenschapper van dat aardappelveld Barbara Vandijck. Er was daar een actie geweest dat ze dat veld in Wetteren vernield hadden omdat ze tegen dat soort gewassen waren. Een paar maand later krijg je plots een stuk ingestuurd: een groot pleidooi om die Barbara Vandijck zeker niet te vervolgen van Anne Teresa De Keersmaecker. Je verwacht zoiets niet van de belangrijkste choreografe van het land. Bovendien zegt ze ook niet zomaar wat, ze onderbouwt dat zeer goed enzovoort. Dat is zo verrassend dat zij dat doet, dat gaat automatisch mee.

Vragen jullie ook aan auteurs om stukken te schrijven? Hoe gaat dat dan? De stukken moeten toch ook aan bepaalde voorwaarden voldoen, zoals lengte, ...

Dat varieert he. Dus je krijgt een aantal dingen die vanzelf binnenkomen, maar er zijn ook een aantal mensen die wij vragen om te schrijven. Wij zeggen altijd wat een reguliere omvang van een stuk is -700 à 800 woorden – maar in het weekend zit daar al wat meer rek op. Dan doen we al eens meer essaymatige dingen, naar 1200-1400 woorden. Omdat mensen dan wat meer leestijd zouden hebben, wordt gezegd.

Het is zelden dat een lezersbrief zo lang in de krant komt. Wanneer het een lange lezersbrief is en er staan interessante dingen in, dan zullen we inkorten tot 350 à 450 woorden. Dat is zo de typische lengte voor een lezersbrief.

Je probeert ook een beetje over die mix te waken. Wat langere en wat kortere stukken. Mensen die regelmatig bij ons opinie staan die kennen het klappen van de zweep wel zo een beetje. Ze weten in welke omvang ze moeten werken, ze weten dat ze met de deur in huis moeten vallen, dat ze geen ellenlange inleidingen moeten schrijven. Soms geven we inderdaad aan van-. Het gebeurt dat iemand een tekst instuurt van pakweg 900 woorden en dat je dan tegen die auteur zegt: “De boodschap is goed, het is goed neergezet, maar schrap de aanloop, schrap de ballast, schrap de herhalingen. Haal dat stuk dat daar staat naar voor want daar staat de essentie, je stopt het veel te diep weg.” Wij redigeren fors hoor.

Doen jullie dat ook zelf of vragen jullie dat aan de auteur?

De twee.

Allebei. Soms is het te moeilijk om het zelf te doen, soms ontbreekt de tijd om het zelf te doen. Idealiter als het een geoefende pen is, ga je dat wel voorleggen van ‘doe het nu zelf’ en kun je met een paar zinnen feedback het helemaal strak krijgen. Maar sommige auteurs hebben minder schrijffervaring en moet je echt wel bijstaan en moet je dan ook zelf de rode balpen hanteren. In zo ’n geval leggen we de tekst dan altijd voor.

Ik durf beweren dat wij op dat vlak redelijk uniek zijn. Als ik stukken zie die er bij ons niet zijn ingekomen en die dan daarna verschijnen op de site van de collega’s –zal ik maar zeggen – van een andere krant, of weekblad of van de openbare omroep, daar is niets mee gebeurd. Dat komt er zo op.

Is online belangrijk? Zijn de opiniestukken die online verschijnen even belangrijk?

Dat is een van de redenen waarom wij dat bijna niet doen, is omdat we niet de tijd, de mankracht en de bezetting hebben om daar mee bezig te zijn. Er zijn ook nog andere redenen natuurlijk he. Het is –

Wel, er zit een model achter hier bij ons dat er veel-, dat de meeste stukken die de krant dragen, A-stukken, dat die achter de betaalmuren. Dus ook opiniestukken, dat zien we ook als A-stukken. Wat goed genoeg is voor de krant, is goed genoeg voor de site. Wij maken daar geen onderscheid in. Hoogstzelden is er een stuk dat de krant niet haalt dat wel op de site komt.

Dat is heel af en toe maar. Heel soms doen we eens de langere versie online van iets wat in papier wat korter komt. Juist omdat we vinden dat het diezelfde zorg moet krijgen. We

hebben er de ruimte niet voor. Dat zal in de loop der tijden misschien veranderen als er veel meer gaat verschuiven naar online, maar dat is koffiedik kijken.

U heeft daarnet ook al gezegd dat u ook zelf auteurs gaat aanspreken om stukken te schrijven, hoe selecteren jullie dan die auteurs? Is dat bijvoorbeeld op basis van expertise of omdat ze een bekende naam hebben?

Er zijn verschillende factoren, doorgaans zijn er een aantal mensen die wij zelf kennen. Bijvoorbeeld nu naar aanleiding van een stuk van op de voorpagina, hebben we naar Wim Van Lancker gebeld, een armoedespecialist, en vroegen hem om een reactie. Hij had helaas geen tijd om te schrijven. Dus je probeert dat soort mensen. Of je gaat naar de betrokken afdeling, ik zeg maar we hebben een heel dossier gehad over die Russische werken in het MSK in Gent. Dan ga je bij cultuur vragen van 'wie kan over dat soort zaken iets schrijven?'. Je hebt niet al die parate kennis en al die namen zitten over al die terreinen. Je kent er zelf een aantal maar je moet er ook telkens naar op zoek.

In die zin is het wel goed. Er zitten hier 120 redacteurs die elk een eigen expertise en een netwerk hebben. Die netwerken gecombineerd, dan krijg je wel een heel brede basis, een heel groot telefoonboek.

Vinden jullie het belangrijk dat er bij die auteurs dan diversiteit is? We zien bijvoorbeeld dat 74% van de auteurs mannen zijn. Hoe komt dat volgens jullie?

Wij komen elke ochtend binnen, wij rollen ons gebedsmatje uit en wij bidden tot onze heer 'laat hij alstublieft geen vrouwen sturen, geen allochtonen en geen mensen zonder diploma'. Zo werkt het dus niet he. Het is zeer zeer zeer moeilijk om daar meer diversiteit in te brengen en tegelijkertijd moet je daar ook niet verbaasd over zijn. Het is echt wel een weerspiegeling van hoe onze samenleving nog altijd werkt. Je kunt daar als krant niet als eentje tegenop.

Als je dan inderdaad iemand zoekt met expertise over een bepaald thema, dan kom je al snel bij academia terecht en ook daar zie je nog dat die diversiteit-, of dat die wereld niet de echte wereld weerspiegelt. Dus ja, moet je daar dan de gevolgen van dragen, denk ik. Een zelfde debat heb ik eens gevoerd over de boekenbijlage waar je eigenlijk aan het einde komt van een ketting. Van manuscripten die ingestuurd worden, geselecteerd worden, uitgegeven worden, die dan gerecenseerd worden, dus heel dat ecosysteem. Dan zit je natuurlijk in een ongeloflijke trechter die die diversiteit onderuit haalt.

Ik zal specifiek nog een voorbeeld geven wat mannen en vrouwen betreft, maar ook om te illustreren dat het niet alleen voor De Standaard geldt. Wanneer de eindredacteur van *De Afspraak*, het tv-programma, mensen contacteert om in de uitzending te komen zitten, als die naar een man belt, zegt die meteen 'ja'. Die hoeft bij wijze van spreken niet eens te weten over welk thema. Als ze naar een vrouw belt, dan krijgt ze gearzel: 'Weet ik daar wel genoeg over? Wil je mij daarover horen?'. We zitten in een -, en dat is nog altijd -, in dat soort omgeving en in dat soort samenleving, hoor. Er heeft onlangs iemand bij ons een leuk stukje geschreven. Bieke Purnelle over van 'doe meer uw best om vrouwen te

krijgen'. Ik vind dat zeer tof dat zij dat zegt, maar het ligt echt niet aan ons. Wij doen ons best.

Het is moeilijk. En dan als het gaat over stemmen van vreemde origine... dat is nog moeilijker.

Dat is nog moeilijker.

Het heeft er ook mee te maken dat je daar misschien-. We moeten ook niet blind zijn voor de sociologie van mensen die De Standaard lezen en die dus willen reageren. Dat zijn natuurlijk ook vaak wat oudere, goedopgeleide, welstellende mannen met een carrière in het onderwijs of in de ambtenarij. Dat is denk ik de typische De Standaard-lezer. Dus dat weerspiegelt zich dan ook wel in die opiniepagina's, die die verbinding met dat publiek wel maken.

Kijken jullie dan ook naar het beroep bij het selecteren van auteurs? Want als we dat onderzochten waren dat vooral journalisten en docenten aan universiteiten. Hoe komt het dat zij die stukken schrijven?

Wel, om te beginnen, vandaag als ik naar iemand bel om nog een stuk te schrijven, dan kom je meestal in die omgeving terecht, bij mensen die daar op dat moment tijd voor hebben. Omdat die dat kunnen kaderen in dat academisch werk dat ze doen. Iemand die een compleet ander soort job heeft, die in een winkel staat of die een of andere kantoorfunctie heeft die zijn werk tegen een deadline moet afhebben, die kan niet zeggen: 'ik ga ook tussendoor nog een stuk schrijven voor De Standaard'.

In die zin is dat-. Dat is de realiteit. Het is spijtig. Je kan als het gaat over snelle leveringen, pakjeskoeriers... je kan zo 'n koerier niet bellen en zeggen: schrijf eens je mening. Dan kom je wel bij een transporteconoom uit. Dat is de realiteit.

Vorig jaar of twee jaar geleden was er een bericht over de voedselbanken die met een aantal omhalingen gingen stoppen. Toen heb ik aan de organisatie Netwerk Armoede gevraagd of ze mij iemand konden vinden die vanuit zijn ervaring een getuigenisstuk voor opinie kon schrijven. Zij zijn daar naar op zoek gegaan bij de mensen die bij hen over de vloer komen en ze hebben zo iemand gevonden. Helaas, die mens was arm en werkloos dus die had tijd om een stuk te schrijven. Dat was een heel mooi stuk bovendien, zeer pakkend. Dat is anoniem gepubliceerd, maar helaas had die tijd. Die mens zal ook liever geen tijd gehad hebben en had waarschijnlijk ook liever een job gehad. Dus je zit praktisch met-.

Ik heb eens een stuk over iemand die lang dakloos geweest is in Brussel,-. Ook een getuigenis. Het ging dan over de winteropvang in Brussel en dan het debat van moet je die mensen verplicht van de straat halen 's nachts als het zo koud is. Ja, je wil natuurlijk zo 'n directe getuigenis lezen, maar hoe-. Je vindt die niet. Tenzij dat je echt de straat op gaat en dan iemand die daar ligt aanspreekt. En dan is nog maar de vraag wat je krijgt. Dus dan is dat bij ons gekomen via een vrijwilliger bij een organisatie en dan heb je geluk. Maar dan zijn er al heel veel intermediairs geweest. Die vrijwilliger was dan iemand die

De Standaard las, dat was een sterke tekst. Zo komt dat dan wel tot bij ons, maar je moet daar eigenlijk, ja-

Tegelijkertijd kan dat ook geen kwaad omdat we bijvoorbeeld op de redactionele stukken een reportage doen tussen mensen die dakloos zijn. Dan gaan we kijken hoe die winteropvang in de praktijk werkt en luisteren we. Er worden foto's gemaakt en noem maar op. Aanvullend heb je op opinie een ander soort stuk, een kaderend stuk, eentje dat context geeft, dat een aantal zaken uitlegt. Dat is op zich ook niet slecht.

Dat zorgt dan voor een evenwicht?

Ja. *Ja.*

Je steekt er ook wel wat van op, toch? Van veel wat op opinie staat? Ik zou graag hebben dat beleids mensen wat vaker onze opiniepagina's lezen. Althans, ik vermoed dat ze ze niet lezen, want anders... daar komen zulke goeie ideeën vaak naar boven, dat je denkt van: 'dit is het ei van Columbus! Doe dat toch, pas dat toch toe!'. Volgens mij zien die dat niet. Ze zien dat wel, maar ze willen niet.

Als jullie auteurs van bepaalde universiteiten aan het woord laten, heeft dat belang tot welke universiteit die behoren?

Nee, geen enkel belang. Ik heb gezien dat je het ook geturfd hebt, maar dat maakt niet uit.

Het is dus niet zo dat jullie goede banden hebben met bepaalde universiteiten?

Nee, dat is al lang niet meer. Dat was vroeger zo, maar dat soort weegschaaltje bestaat niet meer. Vroeger ten tijde van de verzuiling, toen die nog volop werkte, kon je dat wel hebben. Dat was vroeger hier ook, mensen die niet christelijk of Vlaamsgezind waren, kwamen er hier niet in. Maar dat is history, dat is zeer lang geleden.

Hebben jullie bij de opiniestukken die jullie brengen een voorkeur voor bepaalde thema's? Of volgen jullie echt gewoon de actualiteit?

Het is ook niet uitsluitend actualiteit. Je probeert te waken over een mix, behalve als er zo heel groot nieuws is, zoals met zo een aanslag, dat werkelijk alle stukken erover gaan. Of bij de presidentsverkiezingen. Trump, daar hebben we lang plezier aan beleefd he?

De Brexit. (lacht)

Dan kun je wel eens hebben dat er werkelijk bijna niets anders op uw pagina's daarover gaat. Maar normaal gezien probeer je toch wel wat evenwicht te geven en probeer je -. Bijvoorbeeld ga je dan eens tegen een columnist zeggen: 'je gaat het toch vandaag daar niet over hebben want ik heb daar al drie stukken over?'. Dat soort zaken. Dus je probeert elke dag, eerlijk waar hoor, los van wie de pen voert, de best denkbare pagina samen te stellen. Je denkt aan je lezer. Waar ga je die lezer het meeste plezier mee doen?

Je houdt er ook wel rekening mee-. Je zorgt er ook wel voor dat niet elk stuk over een buitenlands thema is. Je zorgt er ook voor dat niet elk stuk over politiek of institutionele din-

gen gaat. Als dan die dag twee stukken in de weegschaal liggen dan ga je misschien kiezen voor dat stuk dat enerzijds wel die politieke context schept en anderzijds voor een menselijk verhaal of voor een getuigenis.

Dat merkte ik ook wel, dat er een evenwicht was in de thema's. Enkel politiek en economie kwamen iets vaker voor, maar ze sprongen er ook niet echt boven uit. In het begin dacht ik dat economie en politiek heel veel aan bod gingen komen, maar eigenlijk-

Is dat dan de indruk die je krijgt als je het niet turft?

Nee, -

Dat is een verwachting eerder?

Door de reputatie van De Standaard, een kwaliteitskrant, denk je dat die thema's vaak aan bod gaan komen.

Wij zijn echt een paar jaar geleden heel bewust op zoek gegaan naar een economie-columnist, want dat hadden we niet. We hebben dat heel lang niet gehad, niet vast.

Maar, ik weet niet of er ook sportstukken-, dat sport, cultuur, media, buitenland, ... dat is heel breed he. Dat is natuurlijk het fijne van die opiniepagina's, dat je daar alles aan bod kan laten komen.

Vinden jullie het belangrijk als opiniestukken ook zelf nieuws worden?

Dat is heel leuk. Af en toe hebben we dat.

Er was een tijdje geleden een getuigenis van iemand die in een bejaardentehuis had gewerkt en daar een heel scherp, schrijnend stuk over de wantoestanden die ze daar had meegemaakt (had geschreven). Dat heeft weken lang stukken opgeleverd. Op die manier kan je een thema wel warm houden.

Of in eerste instantie neerzetten. Over onderwijs vertrekt er zeer veel vanuit opinie. Onderwijs is ook zo'n immer weerkerend thema en dat vertrekt ook geregeld van bij ons.

En dat wordt dan nieuws, he. Of toch alleszins een thema dat op dat moment speelt. Dat is dan ook redactioneel verder opgepikt. Dus ja, zo'n stukken zijn wel prettig.

Proberen jullie daar ook een evenwicht in te zoeken? Dus de stukken die reageren op nieuws en stukken die zelf iets aankaarten?

Nee. Dat kun je niet organiseren. Je zit met een beperkte tijd. Je moet wel elke dag opnieu,-. Je begint, -. De ochtendvergadering is gedaan om halftwaalf, als je om halftwaalf buitenkomt, -. De andere afdelingen –binnenland, buitenland enzovoort- komen buiten met een idee, ze hebben al plannen, hebben al dingen in gang gezet. Die vertrekken en zeggen op die afdeling: 'jij gaat die reportage doen, jij gaat dat interview doen en jij werkt voort aan je stuk voor het weekend'. Zo werkt het bij ons niet. Wij hangen af van pennen van buitenaf. Dat is een van de redenen waarom die vaste columnisten zo een certitude zijn. Er is toch al een beetje van uw ruimte gevuld met die columns. Soms heb je

heel erg pech, wil je een bepaald thema zeker in de krant, doe je vier à vijf telefoons, is de lunchpauze al gepasseerd en heb je nog altijd geen pen over dat thema. Dan ga je al eens gemakkelijk zeggen: ja dit stuk is niet ideaal maar ik ga het toch maar meegeven want anders lege pagina's. Dat is niet de bedoeling he. Of dan ga je eens zoeken in de buitenlandse stukken waar we copyrightovereenkomsten van een paar kranten hebben, misschien staat daar dan wel iets nuttigs in. Andere dagen is het een zege, dat je *l'embarra du choix* hebt. Maar het werkt niet altijd zo. Je kunt echt niet van tevoren zeggen: "ik ga hiermee nieuws maken en daarmee voortgaan op een debat". Het zou een grote luxe zijn, mochten we dat kunnen, maar dat is niet zo.

Hebben jullie dan ook graag artikels die reageren op andere opiniestukken?

Ja, dat is tof he.

Dat is dan echt om debat te creëren?

Ja. Wat we proberen te vermijden, is dat we een opiniestuk krijgen waar iemand op reageert, waar die eerste dan opnieuw op wil reageren. Dat doen we niet omdat je dan bezig kan blijven. Dan wil die tweede ook nog opnieuw reageren. Dus dat doen we niet. Daar houden de meeste mensen nu ook wel rekening mee. Niet iedereen vindt dat altijd even vanzelfsprekend.

Nee, dat is natuurlijk niet evident als die eerste persoon dan aangevallen wordt of weerlegd wordt. Maar goed, er zijn tegenwoordig genoeg andere manieren om je mening te ventileren. Onze regel is dat we het in de krant niet verderzetten.

Als jullie dan werken met vaste auteurs, de columnisten, hoe vinden jullie die dan?

Dat groeit in de loop der jaren. Er zijn er een aantal die we al lange tijd hebben.

Dat zijn mensen die zich laten opmerken door goede opiniestukken of stukken links en rechts en van wie we weten dat ze een goede pen hebben of hele frisse ideeën. Dan kan je die ook een column aanbieden. We zijn nogal trouw he aan onze columnisten? Maar dat is natuurlijk niet voor eeuwig. Sommige columnisten gaan jaren mee en andere, -.

Mia Doornaert om ze niet te noemen (lacht).

Rik Torfs heeft het 14 jaar gedaan, Marc Reynebeau gaat ook al een tijdje mee.

Dus dat is ook, -. Je neemt een paar van je eigen pennen, een paar van buitenshuis, ... en soms neem je al eens van iemand afscheid.

Zo gaan die dingen.

Bijvoorbeeld Niall Ferguson viel me wel op. Hoe verloopt dat contact dan met hem?

Dat is via The Sunday Times en zijn agent. Maar het is vooral The Sunday Times. Daar heeft hij die column, we nemen die daarvan over. Die column verschijnt in The Sunday Times op zaterdag en heeft 1200 woorden, omdat dat te lang is voor ons kort ik die een beetje in. Dan krijgen wij die ook op zaterdag want later dan maandag willen we die normaal gezien niet geven omdat we er zo kort mogelijk willen opzitten.

Zijn dat dan altijd thema's die hier in België ook relevant zijn?

Vaak wel bij Ferguson.

Ferguson heeft echt zijn fans he. Zeker hier op de vloer, er zijn mensen die hem echt heel graag lezen. Het is belangrijk omdat het toch ook een behoudsgezinde pen is he. Het is moeilijk om behoudsgezinde pennen te vinden.

Dat is een Schot die in de VS woont en die dus voor een Britse krant schrijft. Hij weet dus dat hij internationale thema's moet aanraken. Dat doet hij dan ook, die ook voor ons relevant zijn, voor onze lezer. Het is maar heel zelden dat het eens minder past of dat dat dan te particulier is.

Nee, want bijvoorbeeld afgelopen zondag voor Pasen had hij toch een column geschreven. Wij hadden op tweede paasdag geen krant, maar ik dacht 'ik ga hem toch nog meegeven'. Want het is een heel ander soort me too-achtige reflectie. Dus ja toch maar doen. We betalen er ook voor he.

Dus als je zo'n tekst dan niet plaatst dan moet je er toch ook voor betalen.

We hebben zo'n paar internationale stemmen die we regelmatig plaatsen, Ian Buruma, Niall Ferguson en Timothy Garton Ash.

Houden jullie bij de selectie ook rekening met de standpunten?

In principe niet. Maar er zijn een aantal dingen die niet kunnen he.

Zoals?

Beledigen kan niet. Schelden, niet onderbouwen, racistische uitspraken, ... dat kan niet he.

Ad hominem, racistische en seksistische uitspraken ...

Publiceren jullie dat dan volledig niet of halen jullie die uitspraken eruit?

Doorgaans komen die dingen er gewoon niet in. Je kunt het wel,-.

Mensen die teksten aanbieden, -. We zijn daar ook niet mee bezig.

Je kunt het wel drukken he. Je kunt zelfs als je de opiniepagina's samenstelt het zeer grondig oneens zijn met wat je daar leest he. Het is niet hoe wij daarover denken.

Het is geen weerspiegeling van wat we zelf denken.

Het is geen weerspiegeling van wat we zelf denken of wat er op de krant over het algemeen wordt gedacht. Het zou wel vreemd zijn, mochten wij al die meningen hebben die daar staan. Maar zeker in een column mag iemand best scherp zijn. Er is niets mis met scherp zijn. Maar het moet wel niveau hebben.

Is dat ook een criterium?

Scherpte is een pluspunt he? Of vinnigheid.

Ja, vinnigheid. Ik vind vinnigheid een beter woord dan scherp want dat is toch nog iets anders.

Wat dat betreft hebben wij niet de Nederlandse traditie. In Nederland is de traditie van opinies al veel ouder dan hier en die maken echt een onderscheid in stijl tussen opinies en columns. Opinies hebben daar vaak meer iets gedrags he? De columns zijn vinniger. Terwijl wij graag vinnig all the way hebben. (lacht) Maar dat lukt niet altijd hoor. Wij hebben ook soms, -.

Idealiter is een opiniestuk goed geschreven, vinnig, onderbouwd en brengt het ook nog nieuws. Maar dat is de ideale wereld.

En is geschreven door een allochtone vrouw.

In mijn onderzoek kwam boven dat bijna 50% van de opiniestukken een negatief standpunt hadden, dus contra waren. Hebben jullie er een idee van hoe dat komt?

Met contra bedoel je ergens tegenin gaan?

Ja.

Dat leek me nogal evident. Ik vond dat cijfer opvallend in die zin omdat het laag was. Iets waar je het mee eens bent, daar ga je niet voor in je pen kruipen. Dat zijn slappe stukken.

Dan krijg je een slap stuk. Ah ja, het zal wel. Vorige week werd er lof gezongen van het vrouwenwielrennen. Ja, wie kan daar nu tegen zijn dat er ook vrouwen aan wielrennen doen?

Of cash for cars, iemand die zegt 'oh wat een geweldig idee', daar zijn we niet veel mee.

Het volstaat niet om 'joepie' te zeggen. Daar krijg je geen goede stukken mee.

Ik kreeg vorige week een stuk aangeboden van iemand, - . Van een Brussels parlementslid over de Brusselse kinderbijslag, die een stuk maakt over 'we hebben dat nu hervormd en noem maar op en leve ons'. Iemand van de regering van Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Eigenlijk ben je daar niets mee.

Maar die hebben het in de loop der jaren veel moeilijker gekregen om op opinie te komen. Politieke partijen tout court. Vroeger kreeg ik aan een stuk door een stroom van woordvoerders van politieke partijen die stukken instuurden, ondertekend door naargelang voor wie ze iets wouden doen. Het waren woordvoerders die het geschreven hadden. Ze zijn daarmee opgehouden omdat ze begrepen hebben dat zij andere kanalen hebben, zij hebben eigen kanalen om hun dingen te vertellen. Dus ze weten al dat ze eerst al eens moeten bellen en vragen of er ruimte is en of er belangstelling voor is. En dan nog. Wij gaan altijd eens zeggen 'je mag opsturen en dan gaan we kijken, maar de publicatie is niet verzekerd'. Maar dat soort van hoera-geroep van meerderheidspartijen die zeggen van 'zie eens hoe goed wij hier bezig zijn', ... Dan komen er vanzelf meer stukken uit die zich ergens tegen afzetten he.

Wanneer jullie dan samenwerken met vaste columnisten, beslissen die zelf dan over de inhoud van hun stuk?

Uhu.

En thema ook. Je hebt er die graag even van tevoren afstemmen, die een paar suggesties doorsturen waaraan ze dachten. Dan heb je verschillende die gewoon hun column insturen. Dat is ook omdat dat zo groeit.

Ze houden zich sowieso wel aan enkele afspraken zoals lengte, -.

Ja ja, die zitten echt in een vorm gegoten.

Als jullie opiniestukken bewerken dan, jullie zegden dat jullie feedback doorgeven, -

Ja, dat doen we he. Dus ofwel zelf ofwel vragen we het de auteurs. We bewerken de opiniestukken vaak heel grondig.

Maar jullie leggen het wel altijd nog een keer voor voor de publicatie?

Ja. We schrijven ook altijd zelf een inleiding. We nemen de inleiding niet over, we nemen zelden de kop over omdat zij soms koppen maken die op de twee pagina's niet opgeraken.

Dus jullie maken kop en inleiding?

Heel die redactionele omkadering, die wie-wat die we erbij zetten, de quotes, de titel, de inleiding, ... dat doen we allemaal zelf. Het voorrecht van de redactie.

En de foto's?

Die zoeken we zelf, fotobijschrift.

Ja, het is hard werken hoor.

Wanneer krijgt een opiniestuk een verwijzing op de voorpagina? Beslissen jullie dat? Is dat de eindredactie?

Dat is eindredactie, de nieuwsmanager. Maar we gaan het wel af en toe bepleiten he.

Hangt dat ook samen met het thema?

Ja, thema, de pen, wat je eruit kan teasen.

Het hangt vaak ook gewoon samen met het aanbod van de rest van de krant. Als het een slappe krant is voor de rest dan, -. Dat zijn vaak die praktische dingen.

De beschikbare ruimte. Als je bijvoorbeeld weekendkranten hebt waar verschillende weken na elkaar zoals nu een bon staat voor een boek, dan is er al veel ruimte weg he.

Hoe bepalen jullie dan hoeveel ruimte elk stuk krijgt?

Wij hebben vier pagina's en die moeten gevuld zijn.

En dan ga je soms zeggen van 'een stuk gaat een opening krijgen'. Wij noemen dat een opening dat betekent gewoon dat daar een foto bijkomt. Dan kan je soms een stuk onderaan de pagina hebben waar er gewoon tekst is zonder foto. Die afweging is dan: als het evenwaardige stukken zijn, wat is het thema waar je het best een foto bij kunt zetten. Of waar een foto het meeste meerwaarde biedt. Dat is dan die overweging. Of op welke tekst kunnen we een tekenaar zetten? Want we werken ook veel met tekeningen. Dus dat zijn dan die dingen. Of als het een nieuw thema is dat aan bod komt of dat je op de kaart wil zetten, dan ga je dat ook eerder als een opening geven. Als het een stuk is dat reageert op een oude tekst of op een tekst die daarvoor verschenen is, dan ga je dat als tweede stuk geven. Dus dat soort overwegingen.

Ik denk dat ik de belangrijkste vragen gesteld heb, maar ik vraag me eigenlijk af: zijn jullie bezig met zulke cijfers of hebben jullie daar geen tijd voor of interesse in?

We houden ze niet bij alleszins. Dat spreekt voor zich, maar

Zeker ook niet op ons niveau. Op hoofdredactie en management niveau wordt er meer naar cijfers, cijfermatig gekeken.

Maar jij bedoelt leescijfers, bezoekecijfers?

Nee, bijvoorbeeld de auteurs, -.

Ah, dat soort dingen.

Wij hebben vroeger, -. Vroeger hadden we hier ook een traditie om om de zoveel tijd een grote lezersenquête te doen. Dan kijk je echt wel heel goed naar die resultaten. Dan merk je effectief van dat wordt veel gelezen en dat wordt veel gelezen, dus dat soort zaken. Gooi je dat dan gelijk om? Bijvoorbeeld lezersbrieven scoorden daar altijd zeer hoog in, maar plaatsen wij daarom meer lezersbrieven? Nee. Met sommige dingen houd je rekening, met andere niet. Maar op afdelingsniveau zijn we daar niet zo zeer mee bezig. Maar je overlegt wel, om de zo veel tijd zitten we met het columnistenlijstje samen met de hoofdredacteur. Dan overlopen we ze allemaal eens: wat vinden we, wie houden we, van wie nemen we afscheid, moeten we wel van iemand afscheid nemen, naar welk soort profiel moeten we op zoek gaan als columnist? Dat soort zaken. Zo is op een zeker moment het idee gegroeid dat we een econoom moesten hebben want we hadden geen economische column, dat is merkwaardig. We hebben een tijd lang een sportcolumn gehad bij ons op opinie, die is nu ook naar een andere plek verhuisd. Tja, je bent met een aantal dingen bezig, maar eerder vanuit een aanvoelen dan vanuit -. Eerder intuïtief dan vanuit een beoordeling van cijfers, van cijfermatige gegevens.

Precies ook omdat je die opiniEPagina's echt niet los van de rest van de krant kunt zien. Er is een voortdurende dynamiek, een voortdurende wisselwerking en die opiniEPagina's haken daaraan vast en omgekeerd. Die sportcolumn stond voorheen inderdaad op de opiniEPagina's, die staat nu op de sportpagina's –valt iets voor te zeggen. Maar nu zou je tot de conclusie kunnen komen dat sport te weinig aan bod komt op de opiniEPagina's. Dus eigenlijk is dat niet ernstig als je het puur als eiland gaat bekijken. Het is wel een feit

denk ik dat in de rest van de krant of in de krant zijn geheel, dat je die diversiteit waarschijnlijk beter weerspiegeld zult zien. Dat denk ik wel.

De diversiteit zit dus vooral over de gehele krant en niet enkel op de opiniepagina's.

Ik denk wel dat dat het geval is, ja.

Maar bijvoorbeeld, je ziet ook een aantal afdelingen en andere secties van de krant hebben ook hun eigen opiniestukken. Als je bijvoorbeeld kijkt vooraan het stuk van Guinevere en Wouter Deprez, dat zit soms heel dicht bij opinie. *Desalniettemin* aan het begin van dS2, Marc Reynebeau zijn *Rekenmeester* in het Weekblad, het magazine heeft een paar goede columns. Dus elders wordt al een beetje het gras onder onze voeten -. Nele Van den Broeck bijvoorbeeld in dS2 is echt heel goed, mocht die bij ons staan dan hadden we een jonge vrouw bij he. Dat zou wat doen in onze cijfers (lacht).